

โครงการวิจัย การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร และคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะวิจัย

หัวหน้าโครงการ	อาจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ ^{(1), (3)}
หัวหน้าโครงการร่วม	รศ. ดร. อารี วิบูลย์พงศ์ ^{(2), (3)}
นักวิจัย	อาจารย์ลักขมี วรชัย ^{(2), (3)}
	ประทานทิพย์ กระมล ⁽³⁾
	อาจารย์นันทมน ชีระกุล ^{(1), (3)}
ผู้ช่วยนักวิจัย	จุฑามาศ ถนอมถิ่น ⁽³⁾
	สายรุ้ง เสาร์ป็น ⁽³⁾

(1) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(2) ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(3) ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คำนำ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ชีดความสามารถในการแข่งขัน และความเข้มแข็งทางด้านการผลิต การตลาด การเงิน และการจัดองค์กรของผู้ประกอบการหัตถกรรมพื้นบ้าน อันจะส่งผลต่อการยกระดับรายได้ของหน่วยประกอบการและการจ้างงานในท้องถิ่น

รายงานฉบับนี้มุ่งศึกษาในระดับจุลภาค คือ ระดับผู้ประกอบการ หรือกลุ่มประกอบการ โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของ กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก ทั้งนี้เพื่อให้ได้บทเรียนจากความสำเร็จ หรือ ปัญหาอุปสรรคของหน่วยประกอบการ อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางปรับปรุงธุรกิจของหน่วยประกอบการเป็นสำคัญ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณประธานกลุ่ม คณะกรรมการ และสมาชิกทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี และตอบข้อสัมภาษณ์ด้วยความเต็มใจ รายงานฉบับนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความร่วมมือของท่าน ตลอดจนการอนุญาตให้เสนอรายงานได้ตามความเป็นจริง

คณะวิจัย

มีนาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
คณะวิจัย	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	2
1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล	2
1.4.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่ศึกษา	2
1.4.3 วิธีวิเคราะห์	5
1.5 นิยามศัพท์	10
1.6 ทบทวนเอกสาร	12
1.6.1 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน	12
1.6.2 ผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ	14
บทที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน	30
2.1 สภาพทางภูมิศาสตร์	30
2.1.1 สภาพทางกายภาพ	30
2.1.2 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก	31
2.2 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	31
2.3 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ	31
2.3.1 สภาพทางสังคม	31
2.3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ	35
2.4 ทู่นทางสังคมและภูมิปัญญาชาวบ้านของประชากรในหมู่บ้าน	38
2.5 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	39
2.6 การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านและสภาพปัญหา	40
2.6.1 การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้าน	40
2.6.2 สภาพปัญหาและการแก้ไข	41
2.7 ศักยภาพการพัฒนาของหมู่บ้าน	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มฯ	44
3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มฯ	44
3.1.1 ชื่อสถานประกอบการ	44
3.1.2 สถานที่ตั้ง	44
3.1.3 ผู้นำคนสำคัญของกลุ่มฯ	45
3.2 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของกลุ่มฯ	45
3.3 บทบาทของกลุ่มฯ ต่อชุมชน	47
3.4 การจัดการองค์กรและการบริหารงานของกลุ่มฯ	47
3.4.1 การบริหารและจัดการองค์กรของกลุ่มฯ	47
3.4.2 ปัญหาการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ	61
3.5 แหล่งให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือแก่กลุ่มฯ	61
3.6 ศักยภาพการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ	65
บทที่ 4 การผลิตและเทคโนโลยีการผลิต	66
4.1 ผลิตภัณฑ์	66
4.2 การบริหารการผลิต และการวางแผนการผลิต	68
4.2.1 การบริหารการผลิต	68
4.2.2 การวางแผนการผลิต	69
4.3 การจัดหาปัจจัยการผลิต	73
4.3.1 วัตถุดิบ	73
4.3.2 วัสดุและอุปกรณ์การผลิต	79
4.3.3 บรรจุภัณฑ์	91
4.3.4 การตรวจสอบคุณภาพและการเก็บรักษาปัจจัยการผลิต	92
4.4 แรงงานและการจ้างงาน	92
4.4.1 การใช้แรงงานในการผลิต	92
4.4.2 การจ้างงาน	92
4.5 ต้นทุนและผลตอบแทน	93
4.6 กรรมวิธีการผลิต	110
4.7 การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต	112
4.8 สภาพและผังของสถานที่ผลิต	112
4.9 การจัดการของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต	113
4.10 การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์	113
4.11 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิต	114

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.11.1 ปัญหาด้านการผลิต	114
4.11.2 ความต้องการทางการผลิตของกลุ่มฯ	114
4.12 ศักยภาพการผลิต	114
4.12.1 ศักยภาพของผลิตภัณฑ์	114
4.12.2 ศักยภาพของปัจจัยการผลิต	115
4.12.3 ศักยภาพของกระบวนการผลิต	115
บทที่ 5 การตลาด	116
5.1 การบริหารการตลาดและการวางแผนการตลาด	116
5.1.1 การบริหารการตลาด	116
5.1.2 การวางแผนการตลาด	117
5.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์	117
5.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย	119
5.3.1 ช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มฯ	119
5.3.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์	121
5.4 ราคาและการตั้งราคา	125
5.5 การส่งเสริมการขาย	135
5.5.1 วิธีการรักษาลูกค้าเก่า	135
5.5.2 วิธีการหาลูกค้าใหม่	135
5.6 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการตลาด	135
5.6.1 ปัญหาด้านการตลาด	135
5.6.2 ความต้องการทางการตลาดของกลุ่มฯ	136
5.7 ศักยภาพทางการตลาด	136
บทที่ 6 การเงิน	137
6.1 การบริหารการเงินและการวางแผนการเงิน	137
6.1.1 การบริหารการเงิน	137
6.1.2 การวางแผนการเงิน	139
6.2 แหล่งเงินทุน	142
6.3 ผลการดำเนินงานและสถานภาพทางการเงิน	144
6.3.1 ผลการดำเนินงาน	144
6.3.2 สถานภาพทางการเงิน	144
6.4 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน	147
6.4.1 ปัญหาด้านการเงิน	147

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.4.2 ความต้องการทางการเงินของกลุ่มฯ	147
6.5 ศักยภาพทางการเงิน	147
บทที่ 7 SWOT Analysis ของกลุ่มฯ	150
7.1 จุดแข็ง	150
7.1.1 การจัดการองค์กร	150
7.1.2 การผลิต	150
7.1.3 การเงิน	151
7.2 จุดอ่อน	151
7.2.1 การจัดการองค์กร	152
7.2.2 การผลิต	152
7.2.3 การตลาด	152
7.2.4 การเงิน	152
7.3 โอกาส	153
7.4 ข้อจำกัด	153
บทที่ 8 บทสรุป	154
8.1 สรุปผลการศึกษา	154
8.1.1 การจัดการองค์กร	154
8.1.2 การผลิต	154
8.1.3 การตลาด	155
8.1.4 การเงิน	155
8.2 ศักยภาพการพัฒนา	156
8.3 ข้อเสนอแนะการปรับปรุง	156
8.3.1 การจัดการองค์กร	156
8.3.2 การผลิต	157
8.3.3 การตลาด	157
8.3.4 การเงิน	157
เอกสารอ้างอิง	158
ภาคผนวก ก. รูปภาพ	
ภาคผนวก ข. การคำนวณต้นทุนการผลิต	
ภาคผนวก ค. ต้นทุนการผลิต	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 จำนวนผู้ผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน	4
1.2 จำนวนตัวอย่างในการศึกษา แยกตามรายผลิตภัณฑ์	4
1.3 พื้นที่ศึกษาหัตถกรรมแต่ละประเภท แยกตามรายจังหวัด	5
1.4 แหล่งผลิตผ้าทอ	20
2.1 จำนวนประชากร บ้านทุ่งมอก	32
2.2 ช่วงอายุของประชากร บ้านทุ่งมอก	32
2.3 ระดับการศึกษาของประชากรบ้านทุ่งมอก	33
2.4 การรวมกลุ่มในบ้านทุ่งมอก	34
2.5 การทำงานของประชากรบ้านทุ่งมอก	36
2.6 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	40
3.1 โครงสร้างการบริหารงานของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก	55
3.2 แหล่งให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือแก่กลุ่มฯ	63
4.1 กลุ่มผลิตภัณฑ์	67
4.2 ช่วงเวลาการผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ ของกลุ่มฯ	71
4.3 ปริมาณการผลิตโดยเฉลี่ยจำแนกตาม ในช่วงการผลิตปกติ	72
4.4 ผลิตภัณฑ์อื่นๆ นอกเหนือจากที่กลุ่มฯ ผลิต เคยผลิตแต่เลิกไปแล้ว	72
4.5 พื้นที่ประกอบการผลิต หัตถกรรมของกลุ่มฯ	73
4.6 การจัดซื้อวัตถุดิบด้ายและไหมประดิษฐ์ ปี 2544	75
4.7 ช่วงเวลาการจัดหาวัตถุดิบ ปี 2544	76
4.8 การจัดหาวัตถุดิบ ปี 2544	77
4.9 การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การผลิต ปี 2544	85
4.10 โรงเรือนและอุปกรณ์โรงเรือน	88
4.11 อุปกรณ์และโรงเรือนสำหรับการตลาด	89
4.12 อุปกรณ์และโรงเรือนสำหรับการจัดการ	90
4.13 การหาบรรจภัณฑ์ของกลุ่มฯ	91
4.14 แรงงานและค่าตอบแทน	93
4.15 ต้นทุนการผลิตต่อชิ้นของผลิตภัณฑ์ทั้ง 17 ชนิด	101
4.16 ยอดขายและอัตรากำไรของผลิตภัณฑ์	107
5.1 ช่วงปีที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท	118
5.2 ช่วงปีที่มีการพัฒนาบรรจภัณฑ์	119
5.3 ราคารับซื้อจากสมาชิกและราคาขายของกลุ่มฯ ช่วงปี 2532 - 2544	126
5.4 ราคาและการตั้งราคา	129

6.1 ลูกหนี้ที่เกิดจากการให้เชื่อแก่ลูกค้า	142
6.2 เจ้าหนี้ที่เกิดจากการให้ซื้อเชื่อ/กู้ยืม	142
6.3 แหล่งเงินทุนของกลุ่มฯ	143
6.4 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน	148

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1.1 โครงสร้างและกลไกการตลาดผ้าทอพื้นเมืองระดับประเทศ	26
3.1 ที่ตั้งของสถานประกอบการ	44
3.2 โครงสร้างองค์กร	48
3.3 โครงสร้างการจัดการองค์กรของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก	49
3.4 โครงสร้างการจัดการองค์กรของกลุ่มออมทรัพย์	51
3.5 โครงสร้างการจัดการองค์กรของกลุ่มเครือข่าย	52
4.1 การวางแผนการผลิต	70
4.2 ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบและการทอผลิตภัณฑ์	111
4.3 แผนผังรวมสถานที่ทำการผลิตของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก	112
5.1 ช่องทางการจัดจำหน่าย ของกลุ่มฯ	121
5.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ช่องทางที่ 1 ภายในพื้นที่	122
5.3 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ช่องทางที่ 2 ออกร้านแสดงสินค้า	123
5.4 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ช่องทางที่ 3 ฝากขาย	124
5.5 ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ ช่องทางที่ 4 : ลูกค้าต่างจังหวัด	125
6.1 การบริหารการเงินของกลุ่มกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก	137
6.2 โครงสร้างการบริหารการเงินและการวางแผนทางการเงินของกลุ่มฯ	141

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

หัตถกรรมนับเป็นการผลิตนอกการเกษตรที่มีความสำคัญของไทย เนื่องจากสามารถรองรับแรงงานได้ถึง 5.24 ล้านคน ในปี 2543 (สำรวจรอบที่ 1 (ก.พ.) โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ) หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 28.59 ของแรงงานนอกภาคเกษตรทั้งหมด และการจ้างงานในสาขาหัตถกรรมได้เพิ่มขึ้นจากปี 2541 ร้อยละ 14.46 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสาขาการผลิตดังกล่าวเป็นที่พึ่งพิงของกำลังแรงงานได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้สินค้าหัตถกรรมยังเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศและทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมาก และการพัฒนาอุตสาหกรรมหัตถกรรมในระดับชุมชนยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาชนบทซึ่งเน้นหนักในเรื่องของธุรกิจชุมชน เพื่อยกระดับรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน นอกจากนี้การส่งเสริมอุตสาหกรรมหัตถกรรมในชุมชนจะมีส่วนช่วยอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ

แม้อุตสาหกรรมหัตถกรรมในภาพรวมจะมีการเติบโตค่อนข้างดีในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา แต่ในระดับจุลภาควิธีการดำเนินงานหัตถกรรมในแต่ละชุมชนค่อนข้างแตกต่างกันทั้งในด้านการประกอบการเชิงธุรกิจ อันนำมาซึ่งรายได้ของผู้ประกอบการ หรือกลุ่มประกอบการ ตลอดจนคุณภาพของงานฝีมือและการใช้เทคโนโลยี ดังจะเห็นได้จากการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เข้าสู่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งปรากฏว่า ผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันมีคุณภาพแตกต่างกันอย่างมาก และแม้แต่ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่โครงการแล้วยังมีศักยภาพที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปได้อีกมาก จากการสำรวจเบื้องต้นได้พบว่า แม้งานหัตถกรรมทุกประเภทได้เกี่ยวเนื่องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมแล้วก็ตาม แต่ผู้ผลิตงานหัตถกรรมยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน อาทิเช่น ปัญหาด้านวัตถุดิบในงานปั้น เทคโนโลยีเตาเผาของเครื่องปั้นดินเผา การย้อมสีในผ้าฝ้าย การกำหนดราคาในงานผลิตภัณฑ์กระดาษสา และการจัดการองค์กรของกลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

สำหรับรายงานฉบับนี้ มุ่งศึกษาในระดับจุลภาค คือ ระดับผู้ประกอบการ หรือกลุ่มประกอบการ ทั้งนี้เพื่อให้ได้บทเรียนจากความสำเร็จ หรือปัญหาอุปสรรคของหน่วยประกอบการ อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางปรับปรุงธุรกิจของแต่ละหน่วยประกอบการเป็นสำคัญ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ชีตความสามารถในการแข่งขัน และความเข้มแข็งทางด้านการผลิต การตลาด การเงิน และการจัดองค์กรของผู้ประกอบการหัตถกรรมพื้นบ้าน อันจะส่งผลต่อการยกระดับรายได้ของหน่วยประกอบการและการจ้างงานในท้องถิ่น

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะกล่าวคือ

1. เพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบันและพัฒนาการของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะลึกถึงผู้ประกอบการแต่ละราย (รายเดี่ยวหรือรายกลุ่ม) ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ โครงสร้างการผลิต โครงสร้างการตลาด โครงสร้างทางการเงิน การระดมทุน ลักษณะการประกอบการหรือการดำเนินธุรกิจ รูปแบบการจัดองค์กร เทคโนโลยีการผลิต/แปรรูป การเงิน และศักยภาพในการขยายธุรกิจและขยายตลาด รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งหมายรวมถึงเทคโนโลยีที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย
2. เพื่อทำแผนการปรับปรุงโครงสร้างการผลิต การตลาด การเงิน และการจัดองค์กรที่เหมาะสมให้แก่ผู้ประกอบการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันและสร้างรายได้อย่างยั่งยืน
3. เพื่อจัดทำ Website สำหรับใช้ในการส่งเสริมการขายให้แก่ผู้ประกอบการหัตถกรรมพื้นบ้าน และเพื่อเป็นฐานข้อมูลให้กับผู้ประกอบการในด้านเทคโนโลยี สถาบันการเงิน และการตลาด

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาการปรับปรุงโครงสร้างธุรกิจหัตถกรรมพื้นบ้านในรายงานนี้ เป็นการศึกษาแบบเจาะลึกเป็นรายผู้ประกอบการและรายผลิตภัณฑ์ในลักษณะกรณีศึกษา ทั้งนี้เพื่อทราบสภาพการผลิตและการตลาด รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงและชัดเจนของผู้ประกอบการแต่ละราย และผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้จะมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นสำคัญ ซึ่งจะได้จากการสำรวจและการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้าน ประกอบกับวิธีการสังเกตการณ์ โดยเยี่ยมสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหลายครั้ง (multiple visits)

1.4.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่ศึกษา (ของโครงการหลัก)

พื้นที่ในการศึกษา

พื้นที่ที่เลือกทำการศึกษา ได้แก่ จังหวัดในภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีจำนวนผู้ผลิตหัตถกรรมรวมทั้งสิ้นถึง 1,403 ราย (ตารางที่ 1.1)

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน

เลือกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านที่จะศึกษาโดยพิจารณาจากพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่น และยึดรูปแบบการจัดประเภทตามแบบของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ทั้งสิ้น 5 ประเภท ได้แก่ :

- (1) เครื่องปั้นดินเผาและเซรามิค (2) ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า (3) กระดาษสาและผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา (4) ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ หวาย และเส้นใยพืช และ (5) ไม้แกะสลักและผลิตภัณฑ์จากไม้

จำนวนตัวอย่างของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทจะถูกกำหนดให้มีทั้งรายกลุ่มและรายเดี่ยว โดยจะให้น้ำหนักกับจำนวนของผู้ประกอบการรายกลุ่มมากกว่าโดยเปรียบเทียบ ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ต้องการศึกษาธุรกิจชุมชน (ตารางที่ 1.2) สำหรับธุรกิจเชรามิคและเครื่องปั้นดินเผา และธุรกิจไม้แกะสลักและผลิตภัณฑ์จากไม้นั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายเดี่ยวซึ่งมีขนาดใหญ่ (ระดับโรงงาน) ดังนั้นสัดส่วนจำนวนตัวอย่างที่เลือกทำการศึกษาต่อจำนวนผู้ผลิตทั้งหมด จึงน้อยกว่าผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ

ผู้ประกอบการ

ตัวอย่างผู้ประกอบการที่ถูกเลือกเพื่อศึกษาในเชิงกรณีศึกษานั้น มีทั้งสิ้น 40 ราย (ทั้งผู้ประกอบการรายกลุ่มและรายเดี่ยว) ซึ่งจะเน้นถึงผู้ประกอบการธุรกิจระดับชุมชนประเภทกลุ่มเป็นสำคัญ โดยตัวอย่างผู้ประกอบการรายกลุ่มมีจำนวน 35 ราย (ร้อยละ 87.5 ของตัวอย่างทั้งหมด) ส่วนตัวอย่างผู้ประกอบการรายเดี่ยวมีทั้งสิ้น 5 ราย (ตารางที่ 1.3) โดยมุ่งเน้นไปที่ธุรกิจชุมชนที่สามารถเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาได้

สำหรับการคัดเลือกตัวอย่างจะพิจารณาจาก

1. กรณีผู้ประกอบการรายกลุ่ม

-: ผู้ประกอบการต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาต่อไปนี้ อย่างน้อย 1 ข้อ

1. เป็นผู้ประกอบการที่มีชื่อเสียง หรือได้รับรางวัลหมู่บ้านอุตสาหกรรมดีเด่น
2. เป็นผู้ประกอบการที่อยู่ในโครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรม
3. เป็นผู้ประกอบการที่ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 หรือศูนย์พัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา ให้คำแนะนำว่ามีศักยภาพทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด และมีลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ตลาดให้ความสนใจ
4. กิจกรรมของผู้ประกอบการตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ
5. กิจกรรมของผู้ประกอบการ มีความต้องการความช่วยเหลือในการปรับปรุงโครงสร้างของกิจการ

2. กรณีผู้ประกอบการรายเดี่ยว

-: ผู้ประกอบการต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาต่อไปนี้ อย่างน้อย 1 ข้อ

1. เป็นผู้ประกอบการที่ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 ให้คำแนะนำว่ามีศักยภาพ และมีลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ตลาดให้ความสนใจ
2. กิจกรรมของผู้ประกอบการตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ

ทั้งนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าธุรกิจดังกล่าวมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ (ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น)

ตารางที่ 1.1 จำนวนผู้ผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวนผู้ผลิตในภาคเหนือตอนบน (ราย)									
	แม่ฮ่องสอน	เชียงราย	เชียงใหม่	ลำพูน	ลำปาง	พะเยา	แพร่	น่าน	ตาก	รวม
เครื่องปั้นดินเผาและเซรามิค	-	9	82	1	163	7	1	2	1	266
ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า	18	55	212	67	18	25	65	32	6	498
กระดาสา และผลิตภัณฑ์จากกระดาสา	5	9	83	8	21	2	13	7	-	148
ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ หวาย และเส้นใยพืช	11	8	35	18	18	28	16	30	9	173
อัญมณี	2	16	41	1	-	1	-	7	1	69
ไม้แกะสลัก และผลิตภัณฑ์จากไม้	-	3	103	22	5	1	15	2	-	151
เครื่องเงิน	-	-	22	-	-	-	-	-	-	22
อื่น ๆ	2	4	42	1	15	-	11	-	1	76
รวมรายจังหวัด (ราย)	38	104	620	118	240	64	121	80	18	1,403

ที่มา : สรุปจากข้อมูลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1, 2542

ตารางที่ 1.2 จำนวนตัวอย่างในการศึกษา แยกตามรายผลิตภัณฑ์

ประเภท	จำนวนผู้ผลิต (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)		
		กลุ่ม	รายเดี่ยว	รวม
เครื่องปั้นดินเผาและเซรามิค	266	3	1	4
ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า	498	14	2	16
กระดาสาและผลิตภัณฑ์จากกระดาสา	148	5	1	6
ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ หวาย และเส้นใยพืช	173	11	1	12
ไม้แกะสลักและผลิตภัณฑ์จากไม้	151	2	0	2
รวม	1,236	35	5	40

ตารางที่ 1.3 พื้นที่ศึกษาหัตถกรรมแต่ละประเภท แยกตามรายจังหวัด

ประเภทผลิตภัณฑ์	จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง (ราย)		
		กลุ่ม	รายเดี่ยว	รวม
เครื่องปั้นดินเผาและเซรามิค	ลำปาง	1	-	1
	เชียงราย	2	-	2
	เชียงใหม่	-	1	1
	รวม	3	1	4
ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า	เชียงราย	1	-	1
	พะเยา	2	-	2
	แพร่	2	-	2
	น่าน	2	-	2
	เชียงใหม่	5	2	7
	ลำพูน	2	-	2
	รวม	14	2	16
กระดาษสา และผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา	ลำปาง	3	-	3
	เชียงใหม่	2	1	3
	รวม	5	1	6
ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ หวาย และเส้นใยพืช	เชียงใหม่	2	1	3
	ลำปาง	1	-	1
	ตาก	2	-	2
	พะเยา	6	-	6
	รวม	11	1	12
ไม้แกะสลัก และผลิตภัณฑ์จากไม้	เชียงใหม่	2	0	2
รวมทั้งหมด		35	5	40

1.4.3 วิวิเคราะห์

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนนี้ ครอบคลุมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการ และผู้ซื้อ โดยทางด้านผู้ประกอบการนั้นจะประกอบด้วยการศึกษาโครงสร้างการจัดองค์กรและการบริหารงานของผู้ประกอบการทั้งรายเดี่ยวและรายกลุ่ม โครงสร้างการผลิต โครงสร้างการตลาด และโครงสร้างทางการเงิน

ในการศึกษาโครงสร้างแต่ละด้านของผู้ประกอบการ มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

โครงสร้างการจัดองค์กรและการบริหารงาน

การศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการจัดองค์กรและการบริหารงาน จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแต่ละรายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกิจการ วัตถุประสงค์การจัดตั้ง และลักษณะของธุรกิจ (รายกลุ่ม หรือรายเดี่ยว) และสำหรับธุรกิจประเภทกลุ่ม การศึกษาครอบคลุมรูปแบบการจัดองค์กร ขนาดของธุรกิจโดยพิจารณาจากจำนวนสมาชิก ลักษณะการกระจายการถือหุ้น และความสอดคล้องกันระหว่างหน้าที่ตามตำแหน่งงานกับงานที่ปฏิบัติจริง

โครงสร้างการผลิต

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการผลิตนั้น จะประกอบด้วยความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การคัดคุณภาพของวัตถุดิบ การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิต และความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิต รวมถึงศักยภาพของผลิตภัณฑ์ อันประกอบด้วย ศักยภาพในการทำกำไรต่อหน่วย ศักยภาพทางด้านยอดขาย และศักยภาพทางด้านยอดขายรวมและกำไรรวม

1. ชนิดและสัดส่วนของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด เพื่อแสดงถึงความหลากหลายของผลิตภัณฑ์
2. การคัดคุณภาพของวัตถุดิบ การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีการผลิต จะศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์จากผู้ประกอบการแต่ละราย ว่ามีวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร และนำมาประมวลผลร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจน

3. ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิต

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตจะใช้วิธีการคำนวณดังนี้

- 3.1 ต้นทุนรวมต่อการผลิต

$$\text{ต้นทุนรวมต่อครั้ง} = \text{ต้นทุนผันแปรต่อครั้ง} + \text{ต้นทุนคงที่ต่อครั้ง}$$

- 3.2 ต้นทุนต่อหน่วย

$$\text{ต้นทุนต่อหน่วย} = \text{ต้นทุนรวมต่อครั้ง} / \text{ปริมาณการผลิตต่อครั้ง}$$

- 3.3 ผลตอบแทนสุทธิต่อการผลิต

$$\text{ผลตอบแทนสุทธิต่อการผลิต} = \text{รายได้รวมต่อครั้ง} - \text{ต้นทุนรวมต่อครั้ง}$$

- 3.4 ผลตอบแทนสุทธิต่อหน่วย

$$\text{ผลตอบแทนสุทธิต่อหน่วย} = \text{ผลตอบแทนสุทธิต่อครั้ง} / \text{ปริมาณการผลิตต่อครั้ง}$$

- 3.5 ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อครั้ง

$$\text{ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อครั้ง} = \text{รายได้รวมต่อครั้ง} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อครั้ง}$$

4. ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิต จะศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

ผู้ประกอบการแต่ละราย และนำมาประมวลผลร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปที่แน่ชัดในระดับอุตสาหกรรม

5. ศักยภาพในการทำกำไรต่อหน่วย

การศึกษากำไรต่อหน่วย ประกอบด้วย อัตรากำไรต่อราคาขาย และอัตรากำไรต่อต้นทุน

5.1 อัตรากำไรต่อราคาขาย

$$\text{อัตรากำไรต่อราคาขาย} = (\text{กำไรต่อหน่วย} / \text{ราคาขายต่อหน่วย}) \times 100$$

5.2 อัตรากำไรต่อต้นทุน

$$\text{อัตรากำไรต่อต้นทุน} = (\text{กำไรต่อหน่วย} / \text{ต้นทุนต่อหน่วย}) \times 100$$

6. ศักยภาพทางด้านยอดขาย

การศึกษาศักยภาพทางด้านยอดขายนั้น พิจารณาจากยอดขายเฉลี่ยต่อรายต่อปี

$$\text{ยอดขายเฉลี่ยต่อรายต่อปี} = \text{ยอดขายรวมตลอดปีของผู้ประกอบการทุกราย} / \text{จำนวนผู้ประกอบการ}$$

7. ศักยภาพทางด้านยอดขายรวมและกำไรรวม

การศึกษาศักยภาพทางด้านยอดขายรวมและกำไรรวมประกอบด้วย ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักเฉลี่ยต่อรายต่อปี อัตรายอดขายผลิตภัณฑ์หลักต่อยอดขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวม อัตรากำไรจากหัตถกรรมต่อยอดขายทั้งหมดของกิจการ ยอดขายรวมเฉลี่ยต่อรายต่อปี และยอดขายผลิตภัณฑ์อื่นทุกชนิดที่ไม่ใช่หัตถกรรมเฉลี่ยต่อรายต่อปี ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์หลัก หมายถึงผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีศักยภาพมากที่สุดของผู้ประกอบการ และมีการผลิตเป็นระยะเวลานานพอสมควร

7.1 ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักเฉลี่ยต่อรายต่อปี

$$\text{ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักเฉลี่ยต่อรายต่อปี}$$

$$= \text{ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักตลอดปีของผู้ประกอบการทุกราย} / \text{จำนวนผู้ประกอบการ}$$

7.2 อัตรายอดขายผลิตภัณฑ์หลักต่อยอดขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวม

$$\text{อัตรายอดขายผลิตภัณฑ์หลักต่อยอดขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวม}$$

$$= (\text{ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักต่อปี} / \text{ยอดขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวมต่อปี}) \times 100$$

7.3 อัตรากำไรจากหัตถกรรมต่อยอดขายทั้งหมดของกิจการ

$$\text{อัตรากำไรจากหัตถกรรมต่อยอดขายทั้งหมดของกิจการ}$$

$$= (\text{กำไรจากหัตถกรรมต่อปี} / \text{ยอดขายทั้งหมดของกิจการต่อปี}) \times 100$$

7.4 ยอดขายรวมเฉลี่ยต่อรายต่อปี

$$\text{ยอดขายรวมเฉลี่ยต่อรายต่อปี} = (\text{ยอดขายรวมทั้งปีของผู้ประกอบการทุกราย} / \text{จำนวนผู้ประกอบการ})$$

7.5 ยอดขายผลิตภัณฑ์อื่นทุกชนิดที่ไม่ใช่หัตถกรรมเฉลี่ยต่อรายต่อปี

$$\text{ยอดขายผลิตภัณฑ์อื่นทุกชนิดที่ไม่ใช่หัตถกรรมเฉลี่ยต่อรายต่อปี}$$

$$= \text{ยอดขายผลิตภัณฑ์อื่นทุกชนิดที่ไม่ใช่หัตถกรรมรวมทั้งปีของผู้ประกอบการทุกราย} / \text{จำนวนผู้ประกอบการ}$$

โครงสร้างทางการเงิน

การศึกษาถึงโครงสร้างการเงินนั้น ประกอบด้วยการศึกษาเกี่ยวกับ การตัดสินใจในด้านการบริหารการเงิน การจัดทำบัญชี การกู้ยืมเงิน การวางแผนการใช้จ่ายเงิน และศักยภาพทางการเงิน

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับ การตัดสินใจในด้านการบริหารการเงิน การจัดทำบัญชี การกู้ยืมเงิน และการวางแผนการใช้จ่ายเงินนั้น จะใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแต่ละราย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และสรุปเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับใช้พิจารณาประกอบกับข้อมูลด้านศักยภาพทางการเงิน

การศึกษาศักยภาพทางการเงินนั้น จะมีการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพคล่องระยะสั้นของธุรกิจ ประกอบด้วยอัตราส่วนดังต่อไปนี้

- 1.1 อัตราส่วนหมุนเวียน (หรืออัตราส่วนเดินสะพัด)

$$= \text{สินทรัพย์หมุนเวียน} / \text{หนี้สินหมุนเวียน (current ratio)}$$

$$= CA / CL \quad (\text{เท่า})$$
- 1.2 อัตราส่วนสภาพคล่องระยะสั้น (หรืออัตราส่วนหมุนเวียน หรืออัตราส่วนฉับพลัน) (Acid Test Ratio หรือ Quick Ratio)

$$= (\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงคลัง}) / CL = \text{สินทรัพย์สภาพคล่อง} / CL \quad (\text{เท่า})$$
- 1.3 อัตราส่วนสภาพคล่องของกระแสเงินสด (Cash Flow Liquidity Ratio)

$$= (\text{เงินสด} + \text{หลักทรัพย์} + \text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน}) / CL \quad (\text{เท่า})$$
- 1.4 ทุนหมุนเวียนสุทธิ (Working Capital) = CA – CL (บาท)

2. อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Activity / efficiency Ratio)

อัตราส่วนต่อไปนี้ชี้ให้เห็นประสิทธิภาพและสภาพคล่องระยะยาวของธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วย:

- 2.1 อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable Turnover Ratio)

$$= \text{ยอดขายเชื่อ} / \text{ลูกหนี้การค้าถัวเฉลี่ย} \quad (\text{ครั้ง หรือ รอบ})$$
- 2.2 ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (Average Collection Period)

$$= 365 \text{ วัน} / \text{อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้การค้า} \quad (\text{วัน})$$
- 2.3 อัตราการหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า

$$= \text{ยอดซื้อเชื่อ} / \text{เจ้าหนี้การค้าถัวเฉลี่ย} \quad (\text{ครั้ง หรือ รอบ})$$
- 2.4 ระยะเวลาเฉลี่ยในการชำระหนี้

$$= 365 / \text{อัตราการหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า} \quad (\text{วัน})$$
- 2.5 อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง (Inventory Turnover Ratio)

$$= \text{ต้นทุนสินค้าขาย} / \text{สินค้าคงคลังเฉลี่ย} \quad (\text{ครั้ง หรือ รอบ})$$
- 2.6 อายุสินค้า หรือระยะเวลาที่เก็บสินค้าไว้ก่อนขาย (Inventory Turnover in days)

$$= 365 \text{ วัน} / \text{อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง} \quad (\text{วัน})$$
- 2.7 1 รอบธุรกิจ (Operating Cycle)

$$= \text{ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้} + \text{อายุสินค้า} \quad (\text{วัน})$$

2.8 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมด (Total Asset Turnover Ratio)

$$= \text{ยอดขาย} / \text{สินทรัพย์ทั้งหมด} \quad (\text{ครั้ง หรือ เท่า})$$

$$= S / \text{Total Asset หรือ } S / (CA+FA)$$

2.9 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets Turnover Ratio)

$$= \text{ยอดขาย} / \text{สินทรัพย์ถาวรสุทธิ} \quad (\text{ครั้ง หรือ เท่า})$$

$$= S / FA$$

3. อัตราส่วนแสดงความสามารถในการกู้ยืม หรือความเสี่ยงในการกู้ยืม

(Debt Ratio or Leverage Ratio)

3.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ทั้งหมด (Debt Ratio)

$$= (\text{หนี้สินทั้งหมด} / \text{สินทรัพย์ทั้งหมด}) \times 100\%$$

3.2 หนี้สินต่อส่วนของเจ้าของ (D/E)

$$= \text{หนี้สิน} / \text{ส่วนของเจ้าของ} \quad (\text{เท่า})$$

3.3 อัตราส่วนหนี้ระยะยาวต่อเงินลงทุนรวม (Long - Term Debt/Total Capitalization)

$$= \text{หนี้ระยะยาว} / (\text{หนี้ระยะยาว} + \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}) \quad (\text{เท่า})$$

3.4 อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Times Interest Earning or Interest Coverage Ratio)

$$= \text{กำไรจากการดำเนินงาน} / \text{ดอกเบี้ยจ่าย} = EBIT / I \quad (\text{เท่า})$$

3.5 อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายค่าใช้จ่ายประจำ

$$(\text{Fix Charge Coverage Ratio})$$

$$= (EBIT + \text{ค่าเช่า}) / (I + \text{ค่าเช่า}) \quad (\text{เท่า})$$

3.6 Degree of Financial Leverage

$$= EBIT / (EBIT - I) = EBIT / EBT \quad (\text{เท่า})$$

4. อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio)

4.1 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขาย (Net Profit Margin)

$$= (\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี} / \text{ยอดขาย}) \times 100\%$$

$$= (EAT / S) \times 100\%$$

4.2 อัตราส่วนกำไรเบื้องต้นต่อยอดขาย (Gross Profit Margin)

$$= (GP / S) \times 100\%$$

4.3 อัตราการจ่ายเงินปันผล (Dividend Payout Ratio)

$$= (\text{เงินปันผลต่อหุ้น} / \text{กำไรสุทธิต่อหุ้น}) \times 100\%$$

5. อัตราส่วนทางการเงินที่แสดงถึง อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) และผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน (Return to Investors)

5.1 อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment : ROI)

$$= (\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี} / \text{สินทรัพย์รวม}) \times 100\%$$

$$= (\text{EAT} / \text{Total Assets}) \times 100\%$$

$$= ((\text{EAT}/\text{S}) \times (\text{S}/\text{TA})) \times 100\%$$

5.2 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Total Assets : ROA)

$$= (\text{กำไรจากการดำเนินงาน} / \text{สินทรัพย์รวม}) \times 100\%$$

$$= (\text{EBIT} / \text{Total Assets}) \times 100\%$$

5.3 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE)

$$= (\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี} / \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}) \times 100\%$$

$$= (\text{EAT} / \text{Equity}) \times 100\%$$

5.4 กำไรต่อหุ้น (Earning per Share)

$$= \text{ผลตอบแทนแก่หุ้นสามัญ} / \text{จำนวนหุ้นสามัญทั้งหมด} \quad (\text{บาท/หุ้น})$$

5.5 ราคาตลาดต่อหุ้นต่อกำไรต่อหุ้น หรืออัตราส่วนราคาหุ้นต่อผลกำไร

$$(\text{Price to Earning Ratio})$$

$$= \text{ราคาตลาดต่อหุ้น} / \text{กำไรสุทธิต่อหุ้น} \quad (\text{เท่า})$$

5.6 อัตราผลตอบแทนของเงินปันผล (Dividend Yield)

$$= (\text{เงินปันผลต่อหุ้น} / \text{ราคาตลาดต่อหุ้น}) \times 100\%$$

โครงสร้างทางการตลาดของผู้ประกอบการ

การศึกษาโครงสร้างการตลาดของผู้ประกอบการ เป็นการศึกษาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และ ยอดขายโดยเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดในแต่ละช่องทางตลาด โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการถึงกระบวนการตลาดของผลิตภัณฑ์ทุกชนิดที่ผู้ประกอบการทำการผลิต ข้อมูลส่วนนี้สามารถนำมาประมวลเพื่อสรุปเป็น แนวทางการขยายตลาดของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดต่อไป

1.5 นิยามศัพท์

เครื่องกรอผ้า (ชนิดที่ 1) : อุปกรณ์ที่ใช้กรอผ้าที่เป็นลักษณะไจ เพื่อให้เส้นผ้าเรียงไปมาวนที่เครื่องกรอผ้า (ชนิดที่ 2) ซึ่งมีคำที่ใช้เหมือนกันต่าง ๆ ดังนี้ ระวังกรอผ้า กู้ กว้าง ตงกว้าง ก้วง กัง และโก่งกว้าง

เครื่องกรอผ้า (ชนิดที่ 2) :	อุปกรณ์ที่ใช้กรอผ้าจากเครื่องกรอผ้า (ชนิดที่ 1) และม้วนผ้าใส่หลอดพีวีซี หรือกระป๋อง โดยในปัจจุบันมีการดัดแปลงนามอเตอร์มาใช้ ซึ่งมีค่าที่ใช้เหมือนกันต่าง ๆ ดังนี้ จักรกรอผ้า เย็บนอก เย็บใน เครื่องกรอผ้าใส่หลอด เย็บขอ เฝีย จักรปั่นผ้าและกรอผ้า และเครื่องปั่นผ้า
อุปกรณ์เรียงเส้นยืน (ชนิดที่ใช้กับที่เมือง) :	อุปกรณ์ที่ใช้เรียงผ้าเส้นยืน เพื่อให้มีขนาดความกว้างและยาวตามขนาดผ้าที่ต้องการ ซึ่งมีค่าที่ใช้เหมือนกันต่าง ๆ ดังนี้ ที่เรียงผ้าเส้นยืน ผะขอ เฝียขอ พระขอหวน ก้าง และหลักเข็นด้าย
ที่รวมผ้าเส้นพุ่ง :	อุปกรณ์ที่ใช้ม้วนผ้าเส้นพุ่ง ตั้งแต่ 2 เส้นถึง 9 เส้น ซึ่งมีค่าที่ใช้เหมือนกัน ได้แก่ เป็บัด
อุปกรณ์เรียงเส้นยืน (ชนิดที่ใช้กับที่กระตุก) :	อุปกรณ์ที่ใช้เรียงผ้าเส้นยืน เพื่อให้มีขนาดความกว้างและยาวตามขนาดผ้าที่ต้องการ ซึ่งมีค่าที่ใช้เหมือนกันต่าง ๆ ดังนี้ ค้างเรียงผ้าเส้นยืน ก้างค้างขึ้นเครือ และที่เรียงด้ายเส้นยืน
อุปกรณ์ม้วนผ้าก่อนขึ้นกี่ :	อุปกรณ์ม้วนผ้าเส้นยืนที่ใช้งานกับที่กระตุก ก่อนที่จะนำผ้าขึ้นกึ่ง มีค่าอื่น ๆ ที่ใช้เหมือนกันต่าง ๆ ดังนี้ ม้วนหนีบด้าย ที่หนีบผ้า และม้ากอบปี
อุปกรณ์ม้วนผ้าบนกี่ :	อุปกรณ์ม้วนผ้าเส้นยืนที่ใช้งานกับที่กระตุก มีค่าอื่น ๆ ที่ใช้เหมือนกันต่าง ๆ ดังนี้ ม้วนม้วนผ้า และค้างม้วน
ไม้ชิงหน้าผ้า :	อุปกรณ์ที่ใช้ชิงหน้าผ้าให้ตึงใช้ระหว่างการทอผ้าบนกี่ มีค่าอื่น ๆ ที่ใช้เหมือนกันดังนี้ ไม้ชนิดแบน ไม้ผ้าหูก และไม้ผัง
อุปกรณ์ยกเส้นยืน :	อุปกรณ์ที่ยกเส้นยืนให้แยกจากกันและสอดด้ายเส้นพุ่ง ใช้ระหว่างการทอผ้าบนกี่ มีค่าอื่น ๆ ที่ใช้เหมือนกันดังนี้ เขาสั่น ไม้เก็บเขา ไม้ชนิดกลม และเขาลึก
ไม้ประกอบอุปกรณ์ยกเส้นยืน :	ไม้ที่ใช้ยกเส้นยืนให้แยกจากกันและสอดด้ายเส้นพุ่ง ใช้ระหว่างการทอผ้าบนกี่ มีค่าอื่น ๆ ที่ใช้เหมือนกันดังนี้ ไม้เขาสั่น และไม้หาบเขา
ไม้สอดเส้นยืน :	ไม้ที่ใช้สอดเส้นยืนให้แยกจากกันและสอดด้ายเส้นพุ่ง ใช้ระหว่างการทอผ้าบนกี่ มีค่าอื่น ๆ ที่ใช้เหมือนกันดังนี้ ไม้ดาบ ไม้หلاب และไม้เผ่ายกดอก
ไม้เก็บลาย :	ไม้ที่ใช้เก็บลายหรือดอก ในการขั้นตอนการเก็บลายหรือดอก มีค่าอื่น ๆ ที่ใช้เหมือนกันดังนี้ ไม้เก็บดอก ไม้เขายาว ไม้เขาดอก และไม้มุก
ไม้สอดเชือกในล่อน :	ไม้ที่ใช้สอดเชือกในล่อนให้แยกจากกันและขั้นตอนการเก็บลาย มีค่าอื่น ๆ ที่ใช้เหมือนกันดังนี้ ไม้เต่า ไม้คัดดอก และไม้กวักดอก
พันหวี :	อุปกรณ์ร้อยด้ายเส้นยืนและใช้กระทบผ้าเวลาทอ มีค่าอื่น ๆ ที่ใช้เหมือนกันคือ พืม

ขอบพื้นหวี : อุปกรณ์ที่สวมขอบพื้นหวีทั้งด้านบนและล่าง มีคำอื่นที่ใช้เหมือนกัน คือ จะขัด และจะคัด

1.6 ทบทวนเอกสาร

1.6.1 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

สมถวิล เจริญทรัพย์ (2539) และวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527) ได้ให้ความหมายของ “ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน” ไว้ว่า หมายถึง ศิลปหัตถกรรมที่เกิดขึ้นจากฝีมือของช่างในท้องถิ่น การประดิษฐ์สร้างสรรค์เป็นไปตามเทคนิควิธี และรูปแบบที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ โดยมีการเรียนรู้เฉพาะภายในครอบครัว มิได้มีการถ่ายทอดให้บุคคลอื่น เพราะทำขึ้นใช้ภายในครอบครัวเป็นหลัก และการเรียนรู้จะถ่ายทอดในช่วงเวลาที่ว่างจากการเกษตร ซึ่งแต่ละครอบครัวมีเวลารว่างไม่ตรงกัน จึงทำให้ไม่มีการถ่ายทอดให้ครอบครัวอื่น

การกำเนิดงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

สมถวิล เจริญทรัพย์ (2539) วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527) และไทยล้านนา (2541) ได้กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านว่ามี 3 ประการ คือ

1. เกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน
2. เกิดจากสภาพทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
3. เกิดจากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และการนับถือศาสนาของคนในชุมชน

ลักษณะเฉพาะของศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน

ศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านมีลักษณะเฉพาะตามที่ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย
2. สร้างขึ้นเป็นจำนวนมาก
3. ต้องมีราคาที่เหมาะสม
4. ต้องมีลักษณะเฉพาะถิ่น
5. เป็นผลผลิตของช่างฝีมือ (craftsman) ธรรมดา มิใช่จากฝีมือศิลปินชั้นเยี่ยม

ประเภทของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแบ่งออกได้เป็น 10 ประเภท (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2527) ได้แก่

1. เครื่องเคลือบดินเผา (Ceramics)

เครื่องเคลือบดินเผามีอยู่เกือบทุกภาคของประเทศ ซึ่งจะมีกรรมวิธีการผลิตและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างกันไป เช่น การปั้นโอ่ง อ่าง กระถางเคลือบลายมังกร ของ จ.ราชบุรี เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อ.ไชยชัย จ.นครราชสีมา และเครื่องปั้นดินเผาของ จ.เชียงใหม่ เป็นต้น

2. การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย (Textile and Embroidery)

การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย ได้แก่ การทอผ้าในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น การทอผ้าไหมของภาคเหนือ และภาคอีสาน การทอผ้าเกาะยอ ของ จ.สงขลา การทอผ้าพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี รวมถึงการเย็บ ปัก ถัก ร้อย เพื่อการตกแต่ง เช่น การทอยกดอก การทอจก และการประดับตกแต่งด้วยลูกปัดและกระຈก รวมถึงการทอธง หรือตุ่ง ของภาคเหนือ และภาคอีสาน

3. การแกะสลัก (Carving)

งานหัตถกรรมประเภทแกะสลัก ได้แก่ การแกะสลักเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น การทำครกหิน ที่อ่างศิลา จ.ชลบุรี การแกะสลักไม้สำหรับทำเครื่องเรือน เครื่องตกแต่งอาคารของภาคเหนือ การแกะสลักไม้เป็นรูปเคารพของภาคอีสาน การแกะสลักตัวหนังสือของภาคใต้ เป็นต้น

4. หัตถกรรมโลหะ (Metal Works)

งานหัตถกรรมโลหะ ได้แก่ การทำเครื่องมือเครื่องใช้ด้วยเหล็ก เช่น จอบ เสียม มีด พร้า อารู และการบินหล่อรูปเคารพ การทำเครื่องมือเครื่องใช้ด้วยทองเหลือง ทองแดง สำริด ตะกั่ว รวมถึงการทำเครื่องประดับตกแต่งด้วย เงิน ทอง เป็นต้น การทำหัตถกรรมโลหะในปัจจุบันมีอยู่ทั่วไป เช่น การทำมีดอรัญญิกของ จ.อยุธยา การทำบาตร ที่บ้านบาตร กรุงเทพฯ และการทำเครื่องเงิน ของ จ.เชียงใหม่

5. เครื่องจักสาน (Basketry หรือ Mat)

เครื่องจักสาน ได้แก่ การสานและการถักภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ด้วย ไม้ไผ่ หวาย กก เชือก ป่าน ปอ กระจุต ใบลาน ใบลำเจียก ใบเตย ย่านลิเภา ฯลฯ การทำเครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมที่ทำกันอย่างแพร่หลายที่สุด และกระจายอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ

6. การก่อสร้าง (Architectures)

การก่อสร้าง ได้แก่ งานสถาปัตยกรรมพื้นบ้านทั่วไป เช่น เรือนเครื่องสับ หรือเรือนไทยของภาคกลาง เรือนกาแลของภาคเหนือ เรือนเสาลอยของภาคใต้ และเรือนพื้นบ้านของภาคอีสาน เป็นต้น รวมถึงที่พักอาศัยชั่วคราว เช่น เพิง กระต๊อบ กระโจม เถิงนา ของภาคเหนือ เถียงไร่เถียงนาของภาคอีสาน และหน้าของภาคใต้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานศิลปกรรมทางพุทธศาสนา เช่น โบสถ์ หรือ สิม ของภาคอีสาน ซึ่งมีลักษณะของท้องถิ่นเด่นชัด

7. ภาพเขียน (Painting & Drawing)

หัตถกรรมประเภทภาพเขียน ได้แก่ งานจิตรกรรมหรือภาพเขียนระบายสี และภาพลายเส้นซึ่งมักเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา เช่น การเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์และอุโบสถต่างๆ ที่แสดงให้เห็นลักษณะของฝีมือช่างพื้นบ้านอย่างเด่นชัด (เช่น ภาพเขียนภายนอกสิม หรือ โบสถ์ วัดไชยศรี อ.เมือง จ.ขอนแก่น) นอกจากนี้งานจิตรกรรมที่ถือว่าเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน คือ การตกแต่งเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวชนบท เช่น การตกแต่งเกวียน หรือ กระจัง ของภาคเหนือ

8. การปั้นรูปและลวดลายประดับ (Sculpture and Decorating motive)

การปั้นรูปและลวดลายประดับ ได้แก่ งานประติมากรรมทั้งหลาย เช่น การปั้นพระพุทธรูป การปั้นรูปเคารพ และปั้นตุ๊กตาต่าง ๆ เช่น ตุ๊กตาเสียบบาล เป็นต้น งานปั้นจะเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการปั้นลวดลายประดับที่นอกเหนือจากการตกแต่งอาคารทางพุทธศาสนานั้นไม่ค่อยปรากฏ

9. การทำเครื่องกระดาด

การทำเครื่องกระดาดพื้นบ้าน เช่น การทำกระดาดสาของภาคเหนือ การทำกระดาดข่อยของภาคกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทำกระดาดสำหรับใช้ตกแต่งในงานเทศกาล หรืองานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ ซึ่งมักตัดเป็นริ้วธง และรูปพวงมาลัยดอกไม้ นานาชนิด รวมถึงการทำร่ม ว่าว หวีโชน และหน้ากาก

10. ประเพณีเบ็ดเตล็ด

เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ไม่แพร่หลาย และไม่สามารถจัดเข้าประเภทใดได้แน่นอน เช่น การจัดดอกไม้ การแกะสลักผลไม้ การแทงหยวก การทำหุ่นกระดาด การทำเครื่องดนตรี การทำยานพาหนะ เช่น เกวียน ล้อ เลื่อน ระตะ เป็นต้น

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคเหนือ

งานศิลปหัตถกรรมของภาคเหนือที่เกิดขึ้นตามลักษณะภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นที่เห็นได้ชัด (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2527) ได้แก่

1. แกะสลัก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่อุดมด้วยป่าไม้ ชาวเหนือจึงนิยมทำเครื่องมือเครื่องใช้ด้วยไม้
2. จักสาน เนื่องจากการบริโภคข้าวเหนียว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น ทำให้เกิดเครื่องมือเครื่องใช้ในการหุงหรือนึ่งข้าวเหนียว ได้แก่ หวดนึ่งข้าว ก่องข้าว และแอบข้าว นอกจากนี้เนื่องจากตามบ้านเรือนในภาคเหนือจะมีบ่อน้ำสำหรับใช้และดื่ม เป็นบ่อน้ำที่ขุดลึกลงไปใต้ดิน จึงต้องใช้น้ำทุ้ง หรือน้ำถั่ง ผูกเชือกหย่อนลงไปใบบ่อเพื่อตักน้ำ
3. เครื่องปั้นดินเผา เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมการบริโภค เช่น หม้อนึ่ง หม้อน้ำ เป็นต้น

1.6.2 ผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ

การทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านของภาคเหนือที่มีมาช้านานอีกชนิดหนึ่ง และยังแพร่หลายในปัจจุบัน มีทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายสีธรรมชาติและสีเคมี สำหรับผ้าทอที่ยังคงอนุรักษ์ศิลปะดั้งเดิมมีการผลิตอยู่ที่ จ.แพร่ และสุโขทัย ซึ่งผลิตผ้าทอที่มีลวดลายยกดอกตรงเชิง ผ้าลายน้ำไหล ผ้าทอลวดลายแบบไทลื้อที่ จ.น่าน และผ้าไหมยกดอก ที่ จ.ลำพูน ซึ่งเป็นรูปแบบดั้งเดิมที่ทำมานาน และปัจจุบันยังมีการผลิตอยู่ (ปริมิตริน แวกเพ็ง, 2542)

พัฒนาการผ้าทอในเอเชีย

ผ้าทอมีความผูกพันและเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาและวิถีชีวิตของคนเอเชียมาช้านานนับศตวรรษ การทอ การเตรียมเส้นใย และการย้อมสี หรือแม้แต่การวางลายผ้าทอแบบดั้งเดิม ล้วนเป็นกิจกรรมของสตรี และเปรียบเสมือนเป็นบันทึกเรื่องราวของสังคมผ่านสายตาของสตรีผู้ทอ

ความจำกัดในด้านเทคนิควิธีทำให้ผ้าทอจากประเทศต่างๆ ในเอเชียมีลวดลายและโครงสร้างคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสีและชนิดของเส้นใยใกล้เคียงกันมากในทุกประเทศ การใช้สีถูกกำหนดโดยสารที่มีอยู่ในธรรมชาติและโดยลักษณะธรรมชาติของเส้นใยที่จะย้อม เช่น ใยฝ้ายจะย้อมสีคราม สีดำ สีครีม และสีน้ำตาลแดงได้ดี ส่วนสีแดง สีเขียว และสีเหลือง เหมาะสำหรับย้อมใยไหม ซึ่งย้อมได้ดีเมื่อผสมสารที่มีกรด

อย่างไรก็ตามในปลายศตวรรษที่ 19 ระบบสีของผ้าทอเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง เมื่อพ่อค้าเริ่มนำเข้าสีเคมี เช่น สีชมพู สีม่วง สีน้ำเงิน และสีฟ้า ดังนั้นผืนผ้าซึ่งเดิมเคยย้อมสีธรรมชาติล้วน ๆ จึงเริ่มมีสีเคมีเข้ามาปะปนแลดูไม่กลมกลืนในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 (ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล และแพทรีเซีย ซีสแมน แนนหนา, 2536)

อิทธิพลวัฒนธรรมข้ามแดนก็มีส่วนทำให้ผ้าทอเอเชียมีความคล้ายคลึงกันในด้านลวดลายและโครงสร้าง โดยเฉพาะอิทธิพลของวัฒนธรรมกลองสำริดของซอน ซึ่งเฟื่องฟูอยู่ในเวียดนามราว 500 ปี ก่อนคริสตกาล ถึง ปี ค.ศ. 100 ได้มีผลกระทบต่อการออกแบบลวดลายบนผ้าทอในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดการใช้สัญลักษณ์ที่แสดงอำนาจ ซึ่งต่อมาถูกตีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มชนต่าง ๆ และแปรเปลี่ยนรูปลักษณะหลากหลายบนผืนผ้า แต่เค้าโครงพื้นฐานก็ยังอาจเห็นได้ อาทิ รูปลายขอแหลม ลายขอ ลายก้นหอย ลายดาวแปดแฉก ลายเกลียวคลื่น รูปสามเหลี่ยม เวื่อ ช้าง นก และคน

อิทธิพลสำคัญต่อผ้าทอเอเชียอีกส่วนคือ โครงสร้างสำหรับป่าโตลาไหม ซึ่งถือกำเนิดที่รัฐจาร์รัฐในประเทศอินเดียและกลายเป็นสินค้าเข้าสู่อาณาจักรต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 พบว่ามีการเลียนแบบโครงสร้าง สีและลายในกลุ่มชนพื้นเมืองหลายกลุ่มแม้ที่อยู่ในดินแดนอันห่างไกล โครงสร้างดังกล่าวได้แก่ ผืนผ้ายาวถึง 4 เมตร มีลายประดับเชิงตลอดสองริมผ้าตรงปลายผ้ามีกรวยเชิงเป็นลายสามเหลี่ยมกลางผืนผ้ามีลายต่าง ๆ ประดับ ลายที่นิยมที่สุดเรียกกันว่า "ลายดาว" สีเด่น คือ สีแดง สีเหลือง และสีเขียว ภายหลังเมื่อมีการค้นพบและค้าเส้นใยโลหะก็นิยมตกแต่งผ้าทอด้วยด้ายเงิน ด้ายทอง ทำให้เกิดการใช้ผ้าทออันหรูหราในหมู่ชนชั้นสูง ราชสำนักในเอเชียนำเข้าทั้งเส้นใยและผ้าจากอินเดีย และเริ่มทอผ้าอันหรูหราแวววาวในลักษณะนี้ ส่วนสามัญชนจะใช้ดินคุณภาพต่ำหรือไหมสีเหลืองเลียนแบบดินทอง (ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล และแพทรีเซีย ซีสแมน แนนหนา, 2536)

การทอผ้ามีความสัมพันธ์ต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีต ถือเป็นมรดกทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาในอดีต และมีการถ่ายทอดฝีมือสืบทอดกันมานานจนกลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชน การทอผ้าแต่ละผืนใช้ระยะเวลายาวนาน เริ่มตั้งแต่ปั่นฝ้ายหรือรังไหมต้องนำมาสาวเป็นเส้นใยหรือเส้นด้าย การย้อมสีผ้าตามกรรมวิธีของแต่ละท้องถิ่น นำมาสู่กระบวนการทอเป็นลวดลายต่าง ๆ จวบจนเป็นผ้าผืน ซึ่งมักเป็นกิจกรรมยามว่างของสตรี ซึ่งมักทอไว้ใช้ในครัวเรือน หรือทอผ้าเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือน และในบางแหล่งก็มีการทอผ้าเป็นอาชีพหลักด้วย ลักษณะของผ้าทอก็จะมีความแตกต่างตามแต่ละชุมชน ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น

มัดหมี่

มัดหมี่ คือ การมัดเส้นใยเพื่อสร้างลวดลายก่อนย้อมสีและทอ เวลาย้อมส่วนที่ถูกมัดไว้จะไม่ติดสีจึงทำให้เกิดเป็นลวดลาย ถ้าต้องการหลายสีก็ต้องมัดและย้อมทบหลายครั้ง จนกว่าจะได้สีครบตามต้องการ ถ้าเป็นมัดหมี่ด้ายเส้นยืน จะกำหนดความยาวของผ้าบนหลักหมี่ด้ายเส้นยืน ถ้าเป็นมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งก็จะกำหนดความยาวของผ้าบนหลักหมี่ด้ายเส้นพุ่ง สำหรับการมัดหมี่เส้นพุ่งนั้นทำซ้ำกันไปมาได้หลายครั้ง จึงทำให้สามารถทอผ้าได้ไม่จำกัดความยาว

เชื่อกันว่ามัดหมี่ด้ายเส้นยืนอาจเป็นเทคนิคที่มีมาก่อนมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่ง การทอผ้าไหมมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งง่ายกว่าการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้ายเส้นยืน การทอในแถบนี้ใช้กี่แบบสี่เหลี่ยมมีขาตั้ง พืม และเครื่องมือมัดหมี่ด้ายเส้น

พุ่งมาเป็นเวลาช้านานแล้ว มัดหมี่ด้ายเส้นยืนพบเฉพาะในลายที่ไม่ซับซ้อนของคนไทยบางกลุ่มในประเทศลาว และประเทศไทย แต่ชาวเขาก็คงใช้เทคนิคนี้กับกิเอร์ ส่วนมัดหมี่ผสมซึ่งเป็นเทคนิคการผสมผสานมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งและด้ายเส้นยืนบนผ้าผืนเดียวกัน พบในผ้าทอพื้นเมืองของชาวเขมรสูงทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กลุ่มชาวไทแดงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาว และมีนังกะเบาในเกาะสุมาตราตะวันตก ประเทศอินโดนีเซีย แต่มัดหมี่ผสมที่มีคุณภาพดีที่สุดมาจากรัฐจูลารัฐ ในประเทศอินเดียและทั้งกานันในเกาะบาหลี

มัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งเหมาะสำหรับการทอฝ้ายหรือเส้นใยจากพืชอื่น ๆ ดังนั้นสิ่งที่ใช้ย้อมจึงมักเป็นสีธรรมชาติที่เหมาะสมกับการย้อมฝ้าย สีที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ สีคราม และสีแดงเม็งกูดู (Morinda citrifolia) โดยใช้คู่กับสีฝ้ายธรรมชาติหรือขาว มัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งที่ทำจากไหมนิยมใช้สีเขียว ซึ่งมาจากสีเหลืองขมิ้นผสมสีครามจาง และสีแดงจากครั่ง ส่วนสีส้ม สีเขียว และสีม่วงมาจากการย้อมทับ

จก

จก เป็นเทคนิคการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษบนพื้นผ้าเรียบ ทำได้โดยยกด้านเส้นยืนและพุ่งเส้นด้ายเพิ่มพิเศษผ่านด้ายเส้นยืนเป็นช่วง ๆ เพื่อให้เกิดลวดลาย ซึ่งอาจมีสีสันตลอดหน้าผ้า เทคนิควิธีนี้บางครั้งเรียกว่า “การปักบนทูก” ในบางท้องถิ่นใช้วิธีกลับเอาด้านหลังของผ้าขึ้นข้างบนขณะทอทำให้สามารถตกแต่งรายละเอียดได้ แต่ในบางแห่งทอจากด้านหน้า ส่วนใหญ่นิยมใช้เส้นไหมเป็นเส้นพุ่งเพิ่มพิเศษบนพื้นผ้าฝ้ายหรือไหม

การใช้ดินเงินดินทองเป็นเส้นพุ่งพิเศษเป็นอิทธิพลจากผ้าทอของเปอร์เซีย และอินเดีย ซึ่งเป็นสินค้าประจำราชสำนักในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยหนึ่ง ลวดลายที่นิยมกัน ได้แก่ ลายดวงกลม หรือลายเส้นที่ทำจากดินเงินดินทองบนพื้นผ้าไหม สำหรับสามัญชนจะใช้เส้นไหมสีเหลืองเลียนแบบดินทอง

การทอจกเป็นเทคนิคที่ยากและใช้เวลานาน ในสมัยก่อนการทอจกที่ล้นซับซ้อนนับเป็นคุณสมบัติสำคัญของสตรีเอเชีย ปัจจุบันนี้จกเป็นเทคนิคที่กำลังสูญหายไปอย่างรวดเร็วที่สุดในบรรดาเทคนิคการทอทั้งหมด การทอจกสมัยนี้อาจทำได้เร็วขึ้นโดยการเก็บตะกอ แต่ขั้นตอนสุดท้ายก็ยังต้องใช้มือ ในประเทศลาวและประเทศไทยบางท้องถิ่นยังคงมีช่างทอที่มีฝีมือในการทอจกหลงเหลืออยู่ ทุกวันนี้การปักได้เข้ามาแทนที่การทอจก เพราะขั้นตอนการปักไม่ต้องใช้ทูกและสะดวกกว่า ชาวไทแดงและไทลื้อในประเทศลาวยังคงทอจกลวดลายโบราณด้วยวิธีนี้ ส่วนในประเทศไทย ไทยวน ไทยพวน และผู้ไทยยังคงทอจกอยู่

ขิต

ขิต เป็นเทคนิคการทอที่เพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษบนผ้าพื้นเพื่อสร้างลวดลายข้ามช่วงด้ายเส้นยืนบนพื้นผ้า ถ้าด้ายเส้นพุ่งพิเศษที่ใช้เป็นเส้นโลหะ เช่น ดิ้นเงินหรือดินทองจะเรียกว่า “ผ้ายกดิน” (Brocade) การเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษอาจทำได้โดยการใช้ตะกอยกด้ายเส้นยืนขึ้น ทำให้สามารถพุ่งด้ายพิเศษเพิ่มขึ้นจากเส้นพุ่งปกติได้ ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีการใช้ตะกอยกพิเศษ ช่างทอจะใช้ไม้เก็บขิต ซึ่งทำให้ทอจกลวดลายได้จำกัดเพียง 2 ครั้งเท่านั้น การใช้ตะกอยกพิเศษทำให้ทอได้ไม่จำกัดจำนวน

เทคนิคการเพิ่มด้ายเส้นยืนพิเศษและเส้นพุ่งพิเศษ เคยใช้กันแพร่หลายในดินแดนแถบนี้ก่อนที่จะมีอิทธิพลของอินเดียจะเริ่มเข้ามา อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนเทคนิควิธีการการเพิ่มด้ายเส้นยืนเป็นการเพิ่มด้ายเส้น

พุ่งเกิดขึ้นในช่วงต้นของพันปีแรกของคริสต์ศตวรรษ ซึ่งเป็นระยะเดียวกันกับที่อิทธิพลของอินเดียเริ่มขยายเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การใช้ดินเงินดินทองในระยะต่อมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในงานทอผ้าสำหรับชนชั้นสูง แต่สำหรับบุคคลทั่วไปนิยมใช้ไหมเป็นเส้นพุ่งพิเศษบนพื้นผ้าฝ้ายเพื่อตกแต่งให้ดูหรูหราและมีสีสันสดใสขึ้น

พัฒนาการผ้าทอไทย

การทอผ้ามีมาตั้งแต่โบราณกาล หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบ ได้แก่ เศษผ้าและเส้นใยของฝ้ายไหม และใยกล้วย ตามกำไลสำริด อุปกรณ์การทอผ้า เช่น แวดินเผา หินทุบเปลือกไม้ และลูกกลิ้งดินเผา ซึ่งพบที่บ้านเชียง จ.อุดรธานี และถ้ำผี ใน จ. แม่ฮ่องสอน (ปริมรัตน์ แวกเพ็ง, 2542) ซึ่งสันนิษฐานว่าอยู่ในราวสมัย 700 ปีก่อนคริสตกาล แสดงถึงการใช้ผ้ามาตั้งแต่สมัยยุคหิน และมีการพัฒนาต่อมา โดยมีการผสมผสานระหว่างอิทธิพลของชนชาติต่าง ๆ สืบทอดต่อมา นอกจากนี้การได้พบเศษผ้า ด้าย เส้นใยไหม ในแหล่งก่อนประวัติศาสตร์ บ้านนาดี อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ยังเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้มีการทอผ้าใช้กันแล้วในยุคนั้นโดยเฉพาะผ้าไหม (สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์, 2538)

จากการค้นพบเศษผ้าไหมในที่หลายแห่ง อาจกล่าวได้ว่าแหล่งไหมที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศนั้นอยู่ในดินแดนอีสานและได้สืบทอดเรื่อยมา รวมทั้งมีการทอผืนลวดลายและการคิดลายผ้าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีทั้งการทอผ้าพื้นธรรมดา การทำไหมมัดหมี่ การทำผ้าขิด ผ้าปูมลวดลายต่าง ๆ การทำชิ้นไหมโฮลสุรินทร์ของชาวอีสาน การนำเส้นไหมไปทำเป็นผ้ายกไหม-ไส้ทอง ลายดอกแก้ว ดอกพิกุลของชาวเหนือ การทอผ้าดินเงินดินทองที่หมู่บ้านพุมเรียงของชาวใต้ การทำชิ้นไหมหรือชิ้นไหมตีนต่อด้วยจกในแถบภาคกลาง ล้วนยืนยันให้เห็นถึงความเป็นมาอันยาวนานของไหมไทย (สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์, 2538)

สำหรับรูปแบบของกี่ทอผ้าที่เป็นแบบสี่เสาตั้งบนพื้นจะมีพัฒนาการมาอย่างไรมิได้มีหลักฐานบันทึกไว้ (แพทรีเซีย ซีสแมน แน่นหนา และวิที พานิชพันธ์, 2536)

ในสมัยศรีวิชัย เริ่มมีการทอผ้าที่มีลวดลายผสมผสาน เนื่องจากเริ่มมีการติดต่อกับค้าขายกับอินเดีย จีน และเปอร์เซีย ในสมัยล้านนามีการทอผ้าเพื่อใช้และจำหน่ายเป็นสินค้าออก จนกระทั่งสมัยอยุธยา มีการนำเข้าผ้าจากต่างประเทศ เช่น จีน อินเดีย เขมร เปอร์เซีย และยุโรป เพื่อใช้ในราชสำนักและจำหน่ายให้กับประชาชน ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ เริ่มมีการติดต่อกับประเทศตะวันตก ทำให้รูปแบบการแต่งกายเป็นแบบผสมผสาน ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงการเลี้ยงไหม ตั้งกรมช่างไหม ในปี 2452 และในปี 2478 มีการตั้งโรงงานทอผ้าเพื่อใช้ในราชการทหาร นอกจากนี้กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้เพิ่มเติมถึงการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและสังคมในช่วงรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีการส่งเสริมผ้าที่ผลิตภายในประเทศ ส่งเสริมการปลูกฝ้าย และชี้ให้เห็นว่าฝ้ายเป็นพืชที่สำคัญจำป็นต่อชาติ ส่งเสริมการปั่นด้ายด้วยเครื่องหีบฝ้าย อบรมการทอผ้าทำให้เกิดแฟชั่นการแต่งกายใหม่ ๆ ขึ้น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการนำเข้าเครื่องทอผ้ามากขึ้น ความนิยมผ้าทอมือมีน้อยลง การทอผ้าเพื่อจำหน่ายลดลงแต่ยังมีการทอผ้าเพื่อใช้เอง จนกระทั่งปัจจุบันความนิยมผ้าทอมือกลับมาอีกครั้ง เพราะได้รับการส่งเสริมทั้งจากหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงเล็งเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านและส่งเสริมรายได้ให้กับราษฎรในชนบท จึงทรงโปรดให้มีการก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ เพื่อ

ส่งเสริมหัตถกรรมไทยจากทุกภูมิภาค ทำให้มีการทอผ้าเป็นอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น โครงการของรัฐบาล “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ส่งเสริมการแต่งกายพื้นบ้าน ส่งเสริมการส่งออกเพื่อขยายตลาด และพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพิ่มขึ้น

พัฒนาการผ้าทอในภาคเหนือ

ผ้าทอในยุคหลังของล้านนามีปรากฏหลักฐานคล้ายคลึงกับภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วิหารลายคำ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร และที่วิหารวัดบวรศรีทูลใน จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพม่ากับล้านนาในศตวรรษที่ 16 ผ้านุ่งของผู้หญิงล้านนาเป็นผ้าขึ้นลายขวาง ซึ่งต่างจากผ้าขึ้นของอีสานที่เป็นลายทางตั้ง เรียกกันว่า “ขึ้นตามะนาว” นิยมลายขวางสีเหลือง หรือ สีเขียว สำหรับผ้าขึ้นผู้หญิงสูงอายุที่เรียกว่า “ขึ้นก่อนคอกควาย” มีลักษณะสะท้อนถึงอิทธิพลของขึ้นแบบลัวะ คือ เป็นขึ้นสีดำมีลายขวางสีแดง 2 แถวคาดตรงหัวขึ้นและตีนขึ้น สำหรับผ้าขึ้นที่ใช้ในเวลามิงานจะเป็นขึ้นที่ต่อเชิงด้วยตีนจก ลวดลายตีนจกที่พบมากคือลาย “นกกินน้ำร่วมต้น” และลายสีเหลี่ยมข้าวหลามตัด ซึ่งสีและลวดลายจะบ่งบอกถึงความแตกต่างของตีนจกในแต่ละแห่ง ตีนจกแบบเชียงใหม่นิยมจกด้วยดินบนพื้นผ้าสีดำ ในขณะที่ตีนจกแบบแม่แจ่มมักจะนิยมใช้ฝ้ายหนา สีเหลืองจกลายแน่น ฝ้ายเป็นวัตถุดิบสำคัญในภาคเหนือ ถึงแม้ว่าไหมจะได้รับการสั่งนำเข้าจาก จ.น่านสำหรับราชสำนักเชียงใหม่ก็ตาม (แพทรีเซีย ซีสมัน เน้นหนา และวิณี พานิชพันธ์, 2536)

อิทธิพลของผ้าจากราชสำนักไทยภาคกลางปรากฏในภาคเหนือ ใน ค.ศ. 1782 ที่เห็นได้ชัด คือ การใช้ดินแบบอินเดียนและเปอร์เซียบนพื้นผ้าของกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือและชนชั้นสูง ศูนย์กลางของการผลิตผ้าทอยุคต้นเริ่มที่ลำพูน ปัจจุบันผ้าทอแบบไทยวนยังคงทออยู่ที่ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ และได้มีการฟื้นฟูการย้อมสีธรรมชาติ ที่ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ และมีการทอผ้ามัดหมี่เส้นยืนลวดลายแบบสากล เพื่อตัดเป็นเสื้อผ้าสมัยใหม่และเป็นผ้าสำหรับทำเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ

ลักษณะผ้าขึ้นแบบไทลื้อที่เห็นเด่นชัด คือ การเน้นความสำคัญของการออกแบบและลวดลายตรงส่วนกลางผืนต่อตีนขึ้นด้วยผ้าพื้นสีดำหรือสีคราม/เขียว วิธีการเย็บเป็นแบบชาวไทลื้อกลุ่มย่อยต่าง ๆ จะมีโครงสร้างของผ้าขึ้นเหมือนกัน แต่มีการเพิ่มเทคนิคการทอตกแต่งลวดลายบนตัวขึ้นต่าง ๆ กันไป เช่น ชาวไทลื้อที่ อ.เชียงคำ และ อ.เชียงม่วน จ.พะเยา จะทอลวดลายเล็ก ๆ ด้วยเทคนิคเกาะ ตกแต่งบนตัวขึ้น ผ้าเก่ามักจะใช้เส้นพุ่งเป็นไหม แต่นับตั้งแต่การตัดขาดสัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยกับลาวในปี ค.ศ. 1975 การทอผ้าขึ้นแบบเดิมของชาวไทลื้อที่นี้ก็มีการใช้เส้นใยสังเคราะห์แทน ส่วนชาวไทลื้อที่ อ.เชียงของ จ.เชียงราย มีลวดลายที่ทอด้วยเทคนิคเกาะหรือจก 2-3 แถวบนตัวขึ้น สำหรับชาวไทลื้อที่น่านมีการทอลายมัดหมี่เส้นพุ่งสลับลายขิดเป็นลายขวางบนตัวขึ้น

ผ้าทอของชาวไทลื้อแบบอื่น ๆ คือ ผ้าที่ทอด้วยเทคนิคขิดด้วยด้ายสีแดงและครามผืนผ้าสีขาว ชาวไทลื้อจากเมืองเงินประเทศลาว ซึ่งปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขต อ.ทุ่งช้าง จ. น่าน จะนิยมเพิ่มสีเหลืองและสีอื่น ๆ ด้วย ลายที่เป็นที่นิยมมากในกลุ่มไทลื้อ คือ ลายนกยูง ม้า และช้าง ถูย้อมแบบไทลื้อจะเป็นสีแดงมีลายทางเล็ก ๆ สีเหลืองสลับ เลื้อยของผู้หญิงไทลื้อเย็บด้วยผ้าฝ้ายสีดำหรือคราม นิยมตกแต่งสับเลื้อยด้วยผ้าที่มีลวดลายจกหรือด้วยฝ้ายกดินแบบจีน

วัตถุดิบ

1. ฝ้าย

ปัจจุบันฝ้ายเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของอุตสาหกรรมสิ่งทอ แต่ผลผลิตฝ้ายในประเทศไทยยังมีปริมาณน้อย เนื่องจากผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ยังอยู่ในระดับต่ำ เป็นพืชที่มีศัตรูมากจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาฆ่าแมลง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง อีกทั้งราคาฝ้ายไม่ค่อยแน่นอน ทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอต้องสั่งซื้อฝ้ายจากต่างประเทศปีละเป็นจำนวนมาก ปริมาณความต้องการใช้ฝ้ายเป็นวัตถุดิบปีละเกือบ 300,000 ตัน (ฝ้ายปุย) ในขณะที่ไทยผลิตฝ้ายเองได้เพียง 30,000 ตันต่อปี หรือผลิตได้ประมาณร้อยละ 10 ของความต้องการใช้

การผลิตฝ้ายในปัจจุบันมีปัญหาเกิดขึ้น เนื่องจากการปลูกฝ้ายไม่ค่อยได้ผลดีเท่าที่ควร มีแมลงและศัตรูพืชรบกวนทำให้ได้ผลผลิตไม่เต็มที่ ต้นทุนการผลิตสูง ราคาฝ้ายจะสูงตามไปด้วย การผลิตฝ้ายยังมีปริมาณน้อยกว่าความต้องการ ผลผลิตฝ้ายจะออกตามฤดูกาล ทำให้โรงงานทอฝ้ายทำงานเพียง 4 เดือน คือ ธันวาคม – มีนาคม อีก 8 เดือน เครื่องจักรไม่ได้ทำงานเพราะไม่มีวัตถุดิบ ดังนั้นการที่จะให้มีวัตถุดิบป้อนโรงงานตลอดปีก็ต้องซื้อฝ้ายกักตุนไว้ ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และราคาฝ้ายก็สูงขึ้นด้วย (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

การผลิตฝ้ายกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ แหล่งผลิตในภาคเหนือ ได้แก่ จ.แพร่ น่าน สุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร และนครสวรรค์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกือบทุกจังหวัด ภาคกลาง ที่ จ.ลพบุรี และสระบุรี และภาคตะวันตก ได้แก่ จ.กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ พันธุ์ที่ใช้ปลูกกันทั่วไปคือ พันธุ์ศรีสำโรง 2 ศรีสำโรง 60 นครสวรรค์ 1 ตากฟ้า 1 และศรีสำโรง 3

แหล่งนำเข้าฝ้ายที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา ชูแดน ปากีสถาน และสาธารณรัฐประชาชนจีน รองลงมาได้แก่ บราซิล อินเดีย ออสเตรเลีย และเม็กซิโก

การเก็บฝ้าย ควรเก็บฝ้ายเมื่อสมอฝ้ายแตกฟูเต็มที่และแห้งสนิท และไม่ควรให้เศษใด ๆ เข้าไปปะปนกับปุยฝ้าย นำสมอฝ้ายที่แก่และแห้งมาเข้าเครื่องบีบเพื่อเอาเมล็ดออกเรียกว่า “อ้วฝ้าย” แล้วเอาปุยฝ้ายที่อ้วเรียบร้อยแล้วมาติดกับเครื่องดีดฝ้ายที่มีรูปร่างคล้ายกับธนู เพื่อให้ปุยฝ้ายละเอียดเป็นเนื้อเดียว จากนั้นนำฝ้ายมาหมุนเป็นท่อน ๆ เรียก “การกรอฝ้าย” และนำมาเข้าเครื่องปั่นที่เรียกว่า “โน” หรือ “หลา” เพื่อให้ได้เส้นฝ้ายเรียกว่า “การเส้นฝ้าย” (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

2. ไหม

ปัจจุบันจีนเป็นผู้ผลิตเส้นไหมรายใหญ่ของโลก แต่มีนโยบายผลิตไหมเพื่อเป็นสินค้าสำเร็จรูปออกจำหน่ายมากกว่าจำหน่ายในรูปวัตถุดิบ ดังนั้นคาดว่าในอนาคตเส้นไหมอาจขาดแคลน ส่วนญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวันได้หยุดการผลิตเส้นไหมโดยสิ้นเชิงเพราะค่าใช้จ่ายสูง อินเดียนั้นแม้ว่าจะเป็นผู้ผลิตรายใหญ่อันดับที่ 2 ของโลกก็ไม่สามารถผลิตได้แบบอุตสาหกรรมเพราะขาดเทคโนโลยี (สถาบันวิจัยหม่อนไหม, 2543)

สำหรับประเทศไทย ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการโรงงานสาวไหมทั้งสิ้น 6 โรง ซึ่งทุกโรงงานได้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของรังไหมและเส้นไหม เพื่อให้ทัดเทียมหรือดีกว่าคุณภาพเส้นไหมนำเข้า รวมทั้งการส่งเสริมตลาดผู้ใช้เส้นไหมในประเทศให้หันมาใช้เส้นไหมที่ผลิตในประเทศ

เกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมีประมาณ 3 แสนครัวเรือน มากกว่าร้อยละ 90 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกษตรกรกว่าร้อยละ 80 เป็นเกษตรกรที่ยากจนเลี้ยงไหมเป็นอาชีพเสริม จำหน่ายผลผลิตในรูปแบบเส้นไหมหรือผ้าไหม โดยแรงงานเด็กและสตรีในครัวเรือน (เส้นไหมสาวมือ) และมีเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมเพื่อจำหน่ายรัง (เส้นไหมสาวเครื่อง) ประมาณ 7,000 ราย เลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศเกือบทั้งหมดใช้ไหมที่ผลิตจากภาคเอกชนภายในประเทศ ได้แก่ บริษัทจุลไหมไทย บริษัทอุตสาหกรรมไหมไทย และบริษัทไหมเมืองกาญจน์ ส่วนการนำเข้ามีไม่มากนัก

การผลิตเส้นไหมภายในประเทศมี 2 ชนิด คือ เส้นไหมพุ่ง และเส้นไหมยืน ซึ่งประมาณร้อยละ 90 ของเส้นไหมทั้งหมดที่ผลิตได้เป็นเส้นไหมพุ่ง ความต้องการเส้นไหมภายในประเทศมีปริมาณมากขึ้น เกษตรกรจึงหันมาผลิตเส้นไหมเพื่อจำหน่ายมากกว่าการผลิตเพื่อขายรัง แต่การผลิตเส้นไหมของเกษตรกรในชนบทยังมีคุณภาพไม่ดีพอ กล่าวคือ เส้นไหมที่ผลิตได้ไม่มีความสม่ำเสมอ และปริมาณเส้นไหมที่สาวได้ต่อวันต่ำ (สถาบันวิจัยหม่อนไหม, 2543)

แหล่งผลิตผ้าทอไทย

ปัจจุบันการทอผ้าแบบพื้นบ้านกระจายอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นต่างๆ โดยมีลวดลายเอกลักษณ์ที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น (สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา, 2535) โดยสามารถแยกตามกลุ่มชนเชื้อสายต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. กลุ่มชนที่มีเชื้อสายไทยวน และไทลื้อ ในบริเวณล้านนาหรือภาคเหนือ ทอผ้าด้วยวิธียกดอก และวิธีจัก
2. กลุ่มชนที่มีเชื้อสายลาว ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทอผ้าด้วยวิธีขิด วิธีจัก และมัดหมี่
3. กลุ่มชนเชื้อสายเขมรในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทอผ้าด้วยวิธีมัดหมี่
4. กลุ่มชนเชื้อสายมลายูทางภาคใต้ ทอผ้าด้วยวิธียกดอก

สิ่งที่สังเกตได้ประการหนึ่ง คือ ไม่พบว่าคนไทยภาคกลางมีการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่ประการใด แต่ปรากฏหลักฐานว่ามีการทอผ้าด้วยวิธีการทอแบบธรรมดา (สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา, 2535)

ปริมรัตน์ แวกเพ็ง (2542) และกองส่งเสริมหัตถกรรมไทย (2535) ได้กล่าวถึงแหล่งผลิตผ้าทอในประเทศไทยไว้เช่นกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 แหล่งผลิตผ้าทอ

แหล่งผลิต	วิธีการทอ	กลุ่มช่างทอผ้า
ภาคเหนือ	ยกดอก และจัก	เชื้อสายไทยวน ไทยใหญ่ ลื้อ ลัวะ กระเหรี่ยง มอญ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ขิด จัก และมัดหมี่	เชื้อลาว เขมร
ภาคกลาง	จัก และมัดหมี่	เชื้อสายไทยวน ลาวโซ่ง
ภาคใต้	ยกดอก	รับอิทธิพลจากมาเลเซีย อินเดีย

ที่มา : ปริมรัตน์ แวกเพ็ง, 2542 และกองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535

ผ้าทอภาคเหนือ

ในภาคเหนือมีการทอผ้ากระจายในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทอผ้าฝ้าย เพราะฝ้ายเป็นวัตถุดิบที่หาง่ายในท้องถิ่น โดยลวดลายและวิธีการทอจะมีลักษณะแตกต่างกันไป (ปริมรัตน์ แวกเพ็ง, 2542)

ผ้าฝ้ายทอมือ

ผ้าฝ้ายทอมือ เป็นผ้าที่ทอจากฝ้ายย้อมสีธรรมชาติและสีเคมี เพื่อทำเป็นผ้าผืนหรือผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น จานรองชุดอาหาร หมวก กระเป๋า ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น โดยแหล่งผลิตที่สำคัญได้แก่ บ้านหนองอาบช้าง บ้านไร่ไผ่งาม ต.สบเตี๊ยะ อ.จอมทอง และบ้านนาคอเรือ บ้านตาลใต้ บ้านตาลกลาง บ้านตาลเหนือ ต.บ้านตาล อ.ฮอด จ.เชียงใหม่ ซึ่งมีการทอผ้าโดยใช้กี่พื้นเมืองและกี่กระตุก นอกจากนี้ยังมีอยู่ใน อ.สันกำแพง ซึ่งมีทั้งการผลิตเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน และการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ ส่วนใน จ.ลำพูน การทอผ้าจะเน้นไปทางด้านผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมากกว่าการทอผ้าเป็นผืน นอกจากนี้ จ.แพร่ ก็มีการทอผ้าฝ้าย โดยนำฝ้ายมาย้อมคราม จากต้นครามหรือต้นฮ่อมก่อน แล้วนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

บ้านไร่ไผ่งามเป็นแหล่งผลิตผ้าฝ้ายทอมือพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งใน จ.เชียงใหม่ ตั้งอยู่ใน ต.สบเตี๊ยะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ขั้นตอนการผลิตเริ่มตั้งแต่การปลูกต้นฝ้ายเพื่อนำเส้นใยจากเมล็ดมาปั่นเป็นเส้นด้ายด้วยอุปกรณ์พื้นบ้าน ซึ่งไม่เสมอมาตลอดเส้น เมื่อนำมาทอเป็นผืนผ้าแล้วจะเกิดพื้นผิวที่น่าสนใจ ฝ้ายพันธุ์พื้นเมืองมี 2 พันธุ์ คือ ฝ้ายสีขาว และฝ้ายสีดุนหรือสีเนื้อ ซึ่งให้ผลผลิตน้อย แต่มีคุณสมบัตินุ่ม เหนียว และมีผิวสัมผัสที่ดี ดังนั้นทั่ว ๆ ไปจึงมีการนำเส้นใยชนิดอื่นมาผสมกับฝ้ายเพื่อเพิ่มปริมาณและลดค่าใช้จ่าย เช่น ใยนุ่นและใยสังเคราะห์ เป็นต้น แต่ที่บ้านไร่ไผ่งามนี้ใช้ฝ้าย 100% ราคาจึงค่อนข้างสูง กอปรกับกรรมวิธีการย้อมสีธรรมชาติและลักษณะการทำให้เกิดลวดลายโดยวิธีมัดหมี่บนเส้นยืนที่มีลวดลายเฉพาะของที่นี่ ซึ่งต้องใช้เวลาและฝีมือมาก

บ้านหนองอาบช้าง ต.สบเตี๊ยะ อ.จอมทอง มีจำนวนผู้ผลิตประมาณ 30-50 ครัวเรือน มีทั้งการทอผ้าฝ้ายโดยใช้สีธรรมชาติและสีเคมี โดยมีการรวมกลุ่มเพื่อการจำหน่าย มีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผ้าฝ้ายทอเป็นผืน เสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่รองจาน ของที่ระลึก เป็นต้น

ผ้าทอบ้านไร่ เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองที่มีชื่อของ จ.อุทัยธานี แหล่งผลิตที่โด่งดัง คือ อ.บ้านไร่ เช่นที่ ต. บ้านบึง อ. บ้านไร่ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะทอผ้ากันแทบทุกครัวเรือน ผ้าทอบ้านไร่เป็นผ้าฝ้ายทอมือที่มีลักษณะเด่น คือ ใช้สีย้อมธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ และลวดลายมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นลายสัตว์ในวรรณคดี เช่น นาค ครุฑ หรือไม่ก็เป็นการเล่าเรื่องราวในอดีตลงบนผืนผ้า รูปแบบของผ้าทอจะมีทั้งผ้าคลุมเตียง ผ้าห่ม ผ้าคลุมไหล่ ผ้านุ่ง และผ้าขาวม้า

บ้านนาคอเรือ มีการตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้าน โดยรวมผู้ผลิตประมาณ 150 ครัวเรือน มีผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึกที่ทำจากผ้าฝ้าย เช่น ผ้าเช็ดมือ กระเป๋า ยาม ที่เสียบจดหมาย สมุด รวมทั้งผ้าฝ้ายทอเป็นผืนด้วย มีทั้งการย้อมสีเคมีและสีธรรมชาติ

บ้านตาลใต้ บ้านตาลกลาง บ้านตาลเหนือ ต.บ้านตาล อ.ฮอด มีการทอผ้ากระจายตามหมู่บ้าน มีทั้งการใช้กี่พื้นเมืองและกี่กระตุก มีทั้งการทอผ้าด้วยฝ้ายและใยประดิษฐ์ แต่เดิมจะผลิตแบบต่างคน

ต่างทำ ต่อมา มีการตั้งกลุ่มเพื่อการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตนอกจากผ้าขึ้นลายมัดหมี่แล้วยังเป็นเครื่องใช้สอยอื่น ๆ เช่น ผ้าขาวม้า ผ้าทอ ยาม เสื้อสำเร็จรูป ผ้าพันคอ เป็นต้น (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

ผ้าจก

ผ้าจกเป็นผ้าที่ทอด้วยการสอดฝ้ายหรือไหมให้เกิดลวดลายในขณะที่ทอ โดยการใช้ไม้ปลายแหลม หรือขนเม่นดัดขึ้นด้ายยืนขึ้น แล้วใช้ด้ายสีสอดไปตามรอยดัดขึ้นขึ้น (กมล กงสุข, 2536) วิธีการทอจะสลับซับซ้อนกว่าผ้าทอชนิดอื่น ๆ เมื่อทอผ้าจกได้ก็เชื่อกันว่าสามารถทอผ้าชนิดอื่น ๆ ได้ไม่ว่าจะมีกรรมวิธีสลับซับซ้อนอย่างไรก็ตาม (ธนาคารเอเชีย จำกัด, 2535)

การจกผ้านิยมใช้ในการตกแต่งเชิงขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ หัวขึ้นจะเป็นผ้าพื้น ตัวขึ้นจะทอเป็นผ้าพื้นหรือฝ้ายก ส่วนเชิงจะทอเป็นจกซึ่งมีลวดลายต่าง ๆ แหล่งผลิตที่สำคัญ ได้แก่ อ.ศรีสังขาลย์ จ.สุโขทัย อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ อ.ลับแล อ.ตรอน อ.ปากท่า จ.อุตรดิตถ์ และ อ.ลอง จ.แพร่

ผ้าขึ้นตีนจก ที่ผลิตใน ต. หาดเลี้ยว อ. ศรีสังขาลย์ จ. สุโขทัย หรือที่มีชื่อเสียงในนาม “ผ้าทอหาดเลี้ยว” มีลวดลายประณีตงดงาม ซึ่งเกิดจากการจกเป็นลวดลายเรขาคณิต สลับสีต่างๆ โดยเน้นไปทางสีแดง อดัม สีส้ม และสีน้ำตาลปนเหลือง มีลายเล็ก ๆ ที่ย่อมุมและสอดได้ในลายใหญ่เป็นสีเหลือง สีเขียว สีม่วง และสีคราม ปัจจุบันมีการนำด้ายไทเรสำเร็จจากโรงงานมาใช้ทอ เพราะสีสดกว่าสีที่ได้จากการย้อมสีธรรมชาติ

ฝ้ายก

การทอฝ้ายกต้องใช้เวลานาน เพราะมีความซับซ้อนให้เกิดลวดลาย มีเทคนิคการทอคล้ายผ้าขิด การคัดลายด้วยไม้เรียวปลายแหลม มีการทอโดยใช้ฝ้ายและไหม มีการใช้ดินเงินดินทองในการทอขยกลายซึ่งมักใช้ในโอกาสพิเศษ แหล่งที่ผลิตมาก คือ จ.ลำพูน

ผ้าลายน้ำไหล

ทอโดยใช้ด้ายเส้นพุ่งหลาย ๆ สี เป็นช่วง ๆ เป็นการทอผ้าฝ้ายลายขวาง โดยการทอกลับด้ายหรือย้อนเส้น การสอดด้ายสีต่าง ๆ ทำให้ดูเหมือนลักษณะการไหลของน้ำ แหล่งผลิตที่สำคัญ ๆ ได้แก่ อ. เชียงของ จ. เชียงราย อ. เชียงม่วน อ. เชียงคำ จ. พะเยา อ. ท่าวังผา อ. ปัว อ. เชียงกลาง อ. ทุ่งช้าง จ. น่าน

ผ้าทอชาวเขา

มีลักษณะศิลปะตามวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น อีเก้อ กะเหรี่ยง เป็นการทอผ้าฝ้ายหรือด้าย โดยใช้กรรมวิธีง่าย ๆ โดยการทอผูกติดกับตัว มีการตกแต่งโดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ ได้แก่ ลูกเดือย มะกล่ำ แหล่งผลิตที่สำคัญ ได้แก่ จ. เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และตาก

ลักษณะการประกอบอาชีพทอผ้า

การประกอบอาชีพทอผ้าในประเทศไทยแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ (คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2542) กล่าวคือ

1. การรวมกลุ่มกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อดำเนินการเองโดยไม่มีหน่วยงานสนับสนุน และสมาชิกบางส่วนช่วยด้านเงินทุนตามกำลัง สมาชิกซึ่งมีที่เป็นของตนเองจะทอดผ้าอยู่กับบ้าน แล้วนำผ้ามาส่งให้กลุ่มเพื่อจำหน่าย โดยไม่มีโครงสร้างและการจัดการที่เป็นระบบชัดเจน
2. การรับจ้างทอให้กับธุรกิจเอกชน โดยสมาชิกที่มีทอผ้าเป็นของตนเอง รับจ้างทอให้กับนายทุน โดยนายทุนกำหนดลวดลาย และเตรียมการบางขั้นตอนให้ หรือจ้างให้ผู้ทอดำเนินการเองทุกขั้นตอน แล้วนำผ้ามาส่งให้นายทุนเพื่อจัดจำหน่าย และได้รับค่าจ้างตามข้อตกลง
3. การดำเนินการเองอย่างอิสระ โดยผู้ทอผ้าซึ่งจะจัดซื้อเส้นใยจากร้านค้าในท้องถิ่น ทำการทอแล้วนำไปส่งร้านเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายเองที่บ้าน
4. การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการในรูปแบบธุรกิจชุมชน โดยมีการจัดระบบโครงสร้าง ระบบการบริหารจัดการ ระบบบัญชี ระบบสวัสดิการ และสมาชิกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ดำเนินการร่วมกันและแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก

จากลักษณะการประกอบอาชีพดังกล่าว ผู้ผลิตส่วนใหญ่ทำเป็นอาชีพเสริม และ 2 ใน 3 ดำเนินการแบบรับจ้างทอ

กำลังการผลิตต่อคน

กำลังการผลิตขึ้นอยู่กับประเภทของผ้าฝ้ายทอ ถ้าเป็นผ้าฝ้ายพื้นไม่มีการยกลาย โดยเฉลี่ยแล้วผู้ผลิตสามารถทอได้ประมาณวันละ 4-6 เมตร ถ้าเป็นผ้าทอที่มีกรรมวิธีลวดลายต่าง ๆ เช่น จก ยกดอก ขิด หรือมัดหมี่ก็จะใช้เวลาในการผลิตมากขึ้น ขึ้นอยู่กับความมากน้อยของลวดลายนั้น ๆ ตลอดจนเทคนิคการทำ เช่น การย้อมสี ถ้าย้อมสีธรรมชาติจะต้องใช้เวลาในการย้อมมากกว่าสีเคมี เพราะจะต้องย้อมหลายครั้งจึงจะติด ส่วนการทำผ้าทอลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นต่าง ๆ ก็จะขึ้นอยู่กับความละเอียดของลวดลายและความยากง่ายของกรรมวิธีการทอผ้า อีกทั้งยังแตกต่างกันไปตามภาวะเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้น ๆ (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

กลุ่มรับจ้างทำการผลิตผ้าพื้นเมือง บ้านตาล อ.ฮอด จ.เชียงใหม่ นั้น ผู้ผลิต 1 คน ทอผ้าเต็มที่จะได้ผ้าประมาณ 150 - 200 เมตรต่อเดือน ได้รับค่าจ้างทอเมตรละ 15 บาท รายได้เฉลี่ย 2,250 - 3,000 บาทต่อเดือน ซึ่งนับว่าค่อนข้างต่ำมาก (คณะกรรมการการการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2542)

เทคโนโลยีการผลิต

หัตถกรรมผ้าทอมือมีกรรมวิธีการผลิตหลากหลาย และใช้ระยะเวลายาวนานในการผลิตผ้าแต่ละผืน ตั้งแต่การนำปุยฝ้าย รังไหม มาทำเป็นเส้นใยหรือเส้นฝ้าย การย้อมสีเส้นฝ้ายหรือเส้นใยด้วยสีธรรมชาติหรือสีเคมี ก่อนนำมาทอเป็นผ้าผืน ลวดลายต่าง ๆ ของผ้าเกิดขึ้นตั้งแต่การย้อมโดยการมัดเส้นฝ้ายหรือไหม เป็นลวดลาย แล้วจึงนำมาทอเป็นผ้ามัดหมี่ หรือลวดลายที่เกิดจากการยกดอก การขิด การจก ซึ่งเกิดจากการทอผ้าตามกรรมวิธีต่าง ๆ แต่ปัจจุบันการทอผ้าเริ่มนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้มากขึ้น มีการนำเอาด้ายโทเรหรือไหม

ประดิษฐ์ มาใช้เพื่อลดขั้นตอนในการปั่นฝ้ายหรือสาวไหม การย้อมผ้าใช้สีธรรมชาติก็มีการเปลี่ยนมาใช้สีเคมี หรือใช้ด้ายที่ย้อมมาสำเร็จรูปแล้วเพื่อลดขั้นตอนการผลิต การทอมีการนำเข้าเครื่องจักรทอผ้าเพื่อสามารถผลิตผ้าได้ในปริมาณมากขึ้นและรวดเร็วขึ้น แต่ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้มากเกินไป กลับส่งผลเสียมากกว่าผลดี สีเคมีที่ใช้อาจนำมาซึ่งสารก่อมะเร็งและก่อให้เกิดมลภาวะ การใช้เครื่องจักรทำให้การทอผ้าด้วยแรงงานลดลง ความประณีตลดลง จึงควรส่งเสริมหัตถกรรมมากกว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่ ลักษณะการผลิตเป็นการผลิตที่กลับเข้าสู่ธรรมชาติ เพราะมีผลข้างเคียงน้อยกว่า และได้รับความนิยมและส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนมากกว่า (ปริมรัตน์ แวกเพ็ง, 2542)

1. การทอผ้า

การทำให้เส้นด้ายสองพวกขัดกัน โดยให้ทั้งสองพวกตั้งฉากกัน เส้นด้ายพวกหนึ่ง เรียกว่า ด้ายยืน และอีกพวกหนึ่ง เรียกว่า ด้ายพุ่ง ทำนองเดียวกับการสานด้วยไม้ไผ่ หรือการสานด้วยกระดาด ลักษณะของการขัดกันของด้ายพุ่งและด้ายยืนจะขัดกันแบบธรรมดาที่เรียกว่า “ลายขัด” หรือจะกำหนดให้เป็นลายอื่น ๆ ก็ได้ (ยุพินศรี สายทอง, 2528)

การทอผ้าทำได้หลากหลายวิธี ได้แก่

1. การทอโดยใช้เครื่องทออย่างง่าย

- เครื่องทอที่ทำด้วยแผ่นกระดาดแข็งหรือแผ่นไม้อัด
- เครื่องทอที่ทำด้วยกรอบไม้สี่เหลี่ยม
- เครื่องทอที่ใช้ตะกอลอย่างง่าย

2. การทอด้วยเครื่องทอสองตะกอลและสี่ตะกอล

3. การทอด้วยบัตรแข็ง

4. การทอด้วยวิธีใช้เข็มขัดคาดหลัง

2. การย้อมสี

การย้อมสีแบ่งเป็น สีสังเคราะห์ และสีธรรมชาติ การย้อมด้วยสีสังเคราะห์นั้นสีจะติดได้นานทนต่อการซักและแสงแดด สะดวก รวดเร็ว แต่มีข้อเสีย คือ เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีโลหะหนักจำพวกโครเมียม ดีบุก ตะกั่ว ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้ใกล้ชิด จากการสัมผัสและสูดดมสารที่ตกค้างในเนื้อผ้าก็เป็นอันตรายต่อผู้ใช้ อีกทั้งสีสังเคราะห์เหล่านี้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นมูลค่าเฉลี่ย 8 พันล้านบาทต่อปี ในขณะที่เดียวกันการย้อมสีธรรมชาติได้รับความนิยมลดลง เนื่องจากขาดองค์ความรู้ด้านการย้อม การย้อมเป็นการลองผิด ลองถูกเป็นความลับเฉพาะกลุ่ม ขาดการสืบทอด คุณภาพสีธรรมชาติไม่เป็นที่ยอมรับของตลาด ไม่ทนต่อแสงแดด สีติดง่าย และคุณภาพไม่สม่ำเสมอ จึงทำซ้ำได้ยาก ก่อให้เกิดปัญหาในการผลิตปริมาณมาก (ไพศาล คงคาอุยชัย และคณะ, 2543) อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตบางรายกลับใช้จุดนี้เป็นจุดขายสินค้าเพราะผ้าย้อมสีธรรมชาติถือเป็นเอกลักษณ์และเป็นเสน่ห์อย่างยิ่ง เช่นเดียวกับที่กล่าวกันว่าผ้าหม้อฮ่อมแท้ต้องสีตก (เพราะย้อมสีธรรมชาติ) เป็นต้น (อนันต์เสวก เหว่ซึ่งเจริญ, 2543) นอกจากนี้วิธีการย้อมสี และคุณสมบัติของสี

ทั้งสี่สังเคราะห์และสี่ธรรมชาติ ได้กล่าวไว้โดยละเอียดใน อนันต์เสวก เหวซึ่งเจริญ (2543) และคันฉื่นยี่ คำบุญชู (2541)

การตลาดผ้าทอพื้นเมือง

ผลจากการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทตามโครงการจัดตั้งหมู่บ้านอุตสาหกรรมระหว่างปี 2537-2539 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดหมู่บ้านอุตสาหกรรมที่มีการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อยกระดับรายได้ประชาชน เพื่อการมีงานทำ ลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน ทำให้ชุมชนทอผ้าภาคเหนือและภาคอื่น ๆ เกิดโครงสร้างการตลาดอุตสาหกรรมทอผ้าพื้นเมือง (แผนภาพที่ 1.1) ซึ่งมีพ่อค้าคนกลาง ทำหน้าที่จัดหาทุน วัตถุดิบ เครื่องมือ รูปแบบผลิตภัณฑ์ลงไปในชุมชน ชาวบ้านจึงอยู่ในฐานะผู้ผลิตภายใต้การควบคุมของคนกลางและนายทุน จึงเป็นแรงงานรับจ้างทอผ้าราคาถูก (คณะกรรมการการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2542)

ความสัมพันธ์เชิงธุรกิจระหว่างคนกลางและผู้ผลิตมี 2 ลักษณะ

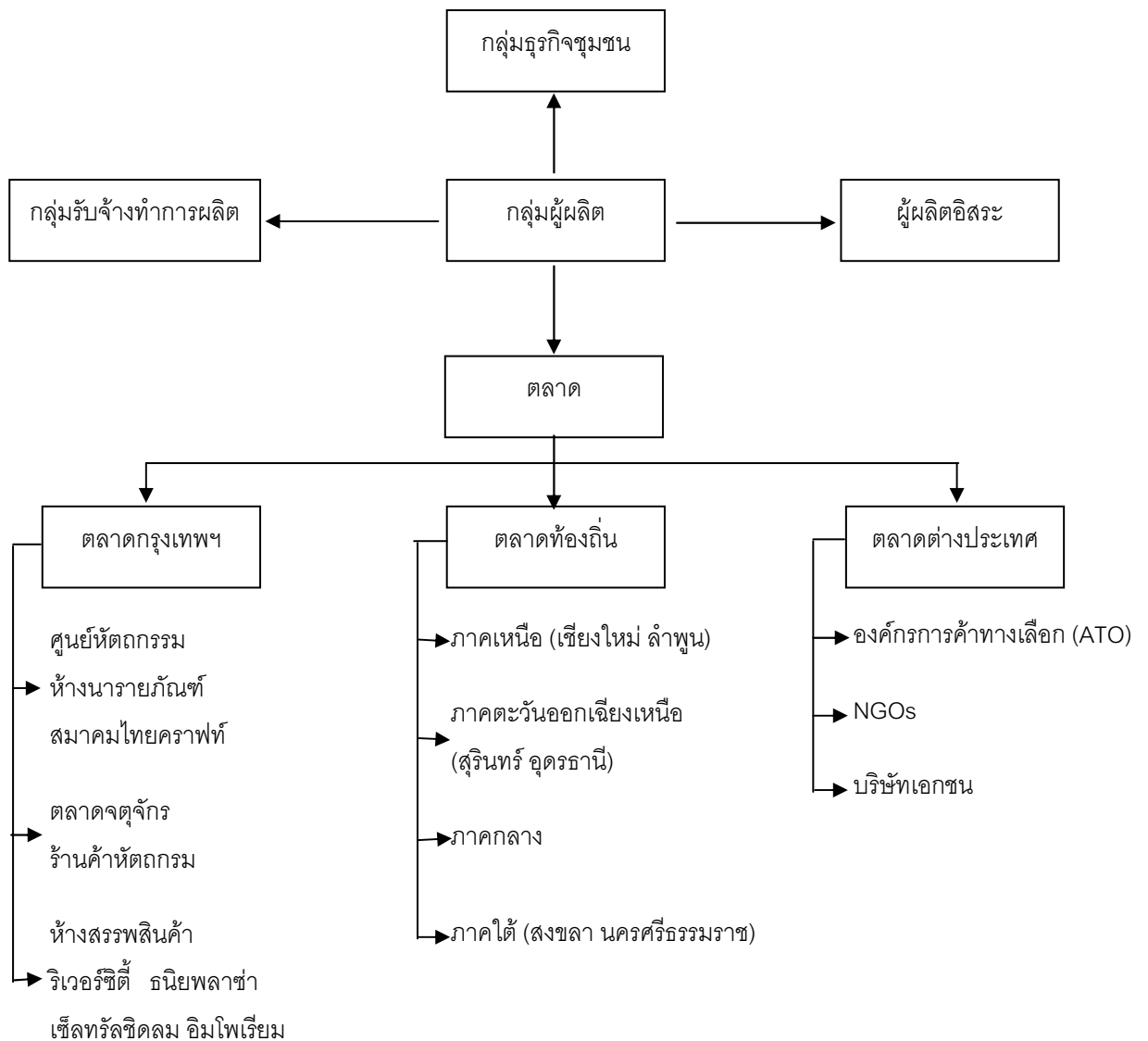
1. คนกลางผู้ซื้อผลิตภัณฑ์มาขายต่อให้ผู้บริโภคทั่วไป ได้แก่ เจ้าของร้านค้าหัตถกรรมซึ่งขายทั้งปลีกและส่ง
2. คนกลางผู้สั่งทอผ้าและขายวัตถุดิบให้ผู้ผลิต แล้วรับซื้อมาแปรรูปเพื่อการส่งออกต่างประเทศ ได้แก่ บริษัทเอกชนและร้านค้าต่าง ๆ

กลุ่มผู้บริโภคที่สำคัญ คือ คนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

ตลาดภายในประเทศ

ผ้าฝ้ายทอมือ

จากการสำรวจพบว่าปริมาณความต้องการผ้าฝ้ายทอมือในท้องตลาดขึ้นอยู่กับท้องถิ่นและลักษณะความนิยมในช่วงเวลาหนึ่ง ในภาคเหนือและภาคอีสานมีการทอผ้าฝ้ายมากกว่าภาคอื่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เมื่อมีลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวมากก็จะซื้อผ้าทอเพื่อเป็นที่ระลึกถึงสถานที่นั้น ๆ ความนิยมตามแฟชั่นก็เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดปริมาณความต้องการของผ้าฝ้ายทอมือ ส่วนผ้าฝ้ายทอมือที่ต้องใช้ฝีมือในการผลิต เช่น การทอผ้าขิด มัดหมี่ ผ้าจก ผ้าน้ำไหล ไทลื้อ ที่ทำเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่ ผ้าชิ้น ผ้าพันคอ ความต้องการก็มีเฉพาะกลุ่ม คนมีอายุและเป็นผู้ที่นิยมอนุรักษ์ศิลปะไทยจริง ๆ แต่ในปัจจุบันหลายคนหันมาสนใจใช้สินค้าไทยและตระหนักถึงคุณค่าของศิลปหัตถกรรมไทยมากขึ้น ทำให้ผ้าฝ้ายทอมือมีการขยายตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะการนำมาดัดแปลงตกแต่ง (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

ที่มา : คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2542

แผนภาพที่ 1.1 โครงสร้างและกลไกการตลาดผ้าทอพื้นเมืองระดับประเทศ

จากการศึกษาของกองส่งเสริมหัตถกรรมไทย (2535) ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการตลาดผ้าฝ้ายทอมือว่าถ้าผู้ผลิตมีฝีมือและเป็นที่รู้จักดี จะทำให้ผู้ซื้อสั่งซื้อสินค้าไว้วงหน้า การจำหน่ายผลิตภัณฑ์สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. **ตลาดท้องถิ่น** เป็นการจำหน่ายในท้องถิ่น การออกงานเทศกาล งานประจำปี โดยผู้นำกลุ่มหรือหัวหน้ากลุ่มจะรวบรวมนำมาจำหน่าย หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่บ้าน ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นคนในท้องถิ่นนั้นๆ หรือท้องถิ่นใกล้เคียง ส่วนลูกค้าที่มาจากต่างถิ่นหรือนักท่องเที่ยวจะซื้อเพื่อเป็นของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์จะมีลักษณะของพื้นบ้านที่ผลิตอยู่ทั่วไป ซึ่งมีราคาไม่สูงมากนัก

2. ตลาดขายส่ง มีการจำหน่ายผ่านคนกลางและจำหน่ายโดยตรงให้กับผู้ซื้อ โดยติดต่อกับหัวหน้ากลุ่ม หรือมีคนกลางเป็นผู้ติดต่อกับผู้ผลิตรวบรวมผลิตภัณฑ์ส่งให้ผู้ซื้อที่ส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าในตัวเมือง ร้านค้าในกรุงเทพฯ ซึ่งจะส่งผ้าฝ้ายทอไปตัดเย็บเสื้อผ้า และเคหะสิ่งทออื่น ๆ ผู้ซื้อบางรายอาจนำไปย้อมสีเองเพื่อให้ได้มาตรฐานในการส่งออก หรืออาจจะส่งให้ผู้ผลิตทำผลิตภัณฑ์แบบต่าง ๆ ตามที่ตลาดต้องการ

ผู้ผลิตจะได้คำสั่งซื้อจากลูกค้า 2 ลักษณะ คือ

- ลูกค้าที่เป็นร้านค้าทั้งในต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ ซึ่งจะระบุประเภทและชนิดของผลิตภัณฑ์ที่แน่นอนทำให้ผู้ผลิตมีโอกาสได้ผลิตผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งนอกจากจะผลิตส่งลูกค้าแล้ว ผู้ผลิตยังทำแบบใหม่ ๆ มาผลิตจำหน่ายเองด้วย
- เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตทำขึ้นมาหลากหลายเพื่อนำไปจำหน่ายในงานเทศกาล ซึ่งจะเป็นการทดสอบตลาดไปในตัวว่าผลิตภัณฑ์ตัวใดเป็นที่ต้องการของตลาด ผู้ผลิตก็จะผลิตผลิตภัณฑ์ตัวนั้นมาจำหน่ายมากขึ้น แต่เมื่อผู้ผลิตหลาย ๆ ราย ผลิตสินค้ารูปแบบและประเภทเดียวกันก็ทำให้ความต้องการของตลาดลดลง

ประเทศไทยจะได้เปรียบด้านฝีมือและความประณีต สามารถจะเข้าสู่ตลาดระดับสูงได้ แต่มีปริมาณไม่มากนัก ราคาค่อนข้างสูง ส่วนตลาดในระดับต่ำและระดับกลางนั้นอาจต้องแข่งขันกับจีน เกาหลี ฮองกง ซึ่งเราอาจจะสู้ในด้านราคาไม่ได้ ตลาดผ้าฝ้ายทอในต่างประเทศจะเป็นผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เช่น ผ้าปูเบาะ ผ้าปูผนังหัวเตียง ผ้าปูเบาะ นอกจากนั้นยังทำเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เช่น ปลอกหมอน ผ้ารองจาน ผ้าที่ใช้บนโต๊ะอาหาร ผ้าคลุมเตียง ฯลฯ ประเทศที่สั่งซื้อได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา เยอรมันตะวันตก ออสเตรเลีย และอังกฤษ

ในปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น เยอรมัน จะคำนึงถึงความปลอดภัยของสินค้า จึงมีการป้องกันและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมมากขึ้น เน้นการใช้สีย้อมธรรมชาติและผู้บริโภคก็ยินยอมที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากธรรมชาติ ปราศจากสารเคมี ในราคาสูงกว่าปกติถึงร้อยละ 20-50 ดังนั้นผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติจะเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่มีศักยภาพพอที่จะก้าวสู่ตลาดต่างประเทศ ถ้าหากมีการปรับปรุงและพัฒนาเทคนิคและกรรมวิธีให้มีคุณภาพได้มาตรฐานมากขึ้น (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

ผ้าไหม

ตลาดภายในประเทศของผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของไทยนั้นเป็นปริมาณร้อยละ 60 ของการผลิตทั้งหมด ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (ดร.ณรรณ สุวรรณรงค์, 2532) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะซื้อเป็นของที่ระลึก

ตลาดต่างประเทศ

ผ้าฝ้าย

ผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายเป็นสินค้าที่มีการส่งออกปีละจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นประเภทเคหะสิ่งทอ มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการผลิตให้มีมาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาด

ต่างประเทศ จากสถิติส่งออกผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทั้งทอมือและทอเครื่องของไทยจากปี 2530-2535 มีมูลค่าการส่งออก 495.1, 984.1, 1,419.3, 1,811.4, 2,558.2 และ 2,535 ล้านบาท ตามลำดับ (กองส่งเสริมการค้าไทย, 2535)

ตลาดส่งออกที่สำคัญของผ้าฝ้ายทอมือและอุตสาหกรรมสิ่งทออื่น ๆ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ตลาดข้อตกลง คือ ตลาดที่มีข้อตกลงการค้าสิ่งทอกับประเทศไทย มี 18 ประเทศ ได้แก่ EEC (12 ประเทศ) สหรัฐอเมริกา แคนาดา ฟินแลนด์ สวีเดน นอร์เวย์ และออสเตรเลีย
2. ตลาดนอกข้อตกลง คือ ตลาดที่ไม่มีโควตา หรือไม่มีข้อตกลง สามารถส่งออกได้อย่างไม่จำกัด ประเทศคู่ค้าที่สำคัญคือ ญี่ปุ่น ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอเมริกา อาหรับเอมิเรตส์ สิงคโปร์ฮ่องกง และออสเตรเลีย ซึ่งตลาดนอกข้อตกลงเริ่มมีบทบาทสำคัญต่อการส่งออกสิ่งทอไทย เพราะสามารถขยายปริมาณส่งออกได้

ผ้าไหม

ตลาดส่งออกผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่สำคัญของไทยได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ญี่ปุ่นนำเข้าเพื่อทดแทนการผลิตภายในประเทศซึ่งไม่เพียงพอ สหรัฐอเมริกานิยมผ้าไหมจากไทยสำหรับบุเฟอร์นิเจอร์ ตลาดยุโรปที่สำคัญคือ เบลเยียม ซึ่งเป็นตลาดผ้าไหมแห่งใหม่ของไทยที่มีแนวโน้มจะขยายตัวออกไปได้อีกมาก (ดร.นพวรรณ สุวรรณรงค์, 2532) และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันเป็นตลาดนำเข้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหม เช่น เนคไท ผ้าพันคอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ปลอกหมอน และกรอบรูป ซึ่งยังมีช่องทางส่งออกได้อีกมาก โดยเฉพาะในขณะที่ผ้าไหมในรูปผืนผ้าของไทยเสียเปรียบด้านราคา ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ ดังนั้นผู้ผลิตควรพัฒนาการผลิตในด้านผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผ้าผืนและหลีกเลี่ยงการแข่งขันที่รุนแรงจากผู้ผลิตที่ได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิต เช่น จีน และอินเดีย ในตลาดผ้าผืน

หากประเทศไทยต้องการเปิดตลาดผ้าไหมสู่ยุโรป ต้องเปลี่ยนแนวคิดในการ design ผ้าให้ เป็นไปตามความนิยมและสวมใส่สบายในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะประเทศที่มีอากาศหนาวเย็น ต้องผลิตผ้าในลักษณะหนาแน่น และในฤดูร้อนต้องเป็นผ้าที่บางพริ้ว ดังนั้นการกำหนดโครงสร้างผ้าให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ปัจจุบันสถาบันวิจัยอุตสาหกรรมสิ่งทอได้มีการวิจัยและพัฒนาด้านการปรับโครงสร้างผ้าไหมไว้มากพอสมควร โดยเฉพาะไหมบัว ซึ่งเป็นไหมเส้นพุ่งที่ไม่มีการตีเกลียว และมีลักษณะเป็นปุ่มปมตามลักษณะของเส้นไหมไทย ที่ทำการสาวไหมด้วยมือ สถาบันอุตสาหกรรมสิ่งทอได้พยายามปรับปรุงโครงสร้างของไหมบัวให้สามารถนำไปผลิตผ้าได้หลายรูปแบบตามความต้องการตลาด และในอนาคตคาดว่าจะความต้องการนำไหมบัวไปผลิตเป็นผ้าจะมากขึ้น และการผลิตผ้าในแนวสาทจะเกิดขึ้นได้ (สุเมธ นวเศรษฐวิสูตร, 2544)

นอกจากการออกแบบโครงสร้างผ้าไหมแล้ว ควรพิจารณาถึงคุณภาพผ้าไหมไทยที่ผลิตอยู่ในปัจจุบันมีจุดอ่อนอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะคุณภาพสีและการดูแลรักษา ตลอดจนการออกแบบลายผ้าในเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านควบคู่ไปกับการพัฒนาการออกแบบในเชิงสากล

สำหรับสิ่งทอโดยทั่วไปแล้ว ประเทศที่เป็นผู้ผลิตส่งออกรายใหญ่ คือ อิตาลี และสาธารณรัฐเยอรมัน ส่วนประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็เริ่มมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้น เช่น ประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน ปากีสถาน และศรีลังกา

การแข่งขันต้องแข่งขันกันตั้งแต่ฝีมือ ต้นทุนการผลิต และเทคนิคกรรมวิธีที่จะลดต้นทุนลงมากที่สุด เพื่อสู้ราคาในตลาดโลกได้ จีนจัดเป็นประเทศผู้ผลิตที่ค่อนข้างได้เปรียบทางด้านวัตถุดิบ เพราะจีนสามารถผลิตผ้าได้เอง ทำให้ต้นทุนวัตถุดิบต่ำ ส่วนประเทศอินเดีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ค่าแรงก็ยังต่ำอยู่ ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำสามารถแข่งขันด้านราคากับประเทศส่งออกอื่นๆ ได้ (กองส่งเสริมการค้าไทย, 2535)

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

2.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

2.1.1 สภาพทางกายภาพ

ที่ตั้ง บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตำบลเชียงบาน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านปางวัว หมู่ 2 บ้านทุ่งมอก หมู่ 3 และหมู่ 4 บ้านเชียงบาน หมู่ 5 บ้านแวนพัฒนา หมู่ 6 บ้านแพด หมู่ 7 บ้านเชียงคาน หมู่ 8 บ้านสบแวน

อาณาเขตติดต่อ หมู่ 2 บ้านทุ่งมอก ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 3 กิโลเมตร ถนนลาดยาง และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 79 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่โดยรอบดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านปางวัว หมู่ 1 ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านเชียงบาน หมู่ 3 ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านธาตุ หมู่ 1 ตำบลหยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านเชียงคาน ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

เส้นทางการคมนาคมเข้าสู่ตำบลเชียงบาน จากตัวเมืองจังหวัดพะเยาเดินทางสู่อำเภอเชียงคำ โดยใช้เส้นทางสายพะเยา - เชียงคำ ระยะทาง 76 กิโลเมตร และเดินทางเข้าสู่ตำบลเชียงบานระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร และเดินทางต่อไปประมาณ 1 กิโลเมตร จะถึงหมู่บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านมีเส้นทางคมนาคมหลัก 1 เส้นทาง คือ ถนน ร.พ.ช. ซึ่งเป็นเส้นทางประจำของหมู่บ้านใช้สัญจรติดต่อกับหมู่บ้านอื่นๆ ได้ สภาพถนนเป็นลักษณะถนนลาดยางและเป็นเส้นทางที่เดินทางสะดวกที่สุดในหมู่บ้าน (แผนแผนภาพที่ 2.1)

ลักษณะพื้นที่ และการใช้พื้นที่ สภาพทั่วไปของพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำแวนและแม่น้ำเหมืองแดงไหลผ่านหมู่บ้าน มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมทั้งสิ้น ประมาณ 500 ไร่ โดยสัดส่วนของพื้นที่เพื่อประโยชน์ใช้สอยต่าง ๆ แบ่งได้เป็น ที่นา ร้อยละ 40 ที่สวน ร้อยละ 20 และที่บ้าน ร้อยละ 40 ในหมู่บ้านไม่มีการทำไร่ ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร

แหล่งน้ำ แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคของหมู่บ้าน คือ บ่อน้ำบาดาล คลอง และฝายทดน้ำ ส่วนมากจะใช้น้ำบาดาล หมู่บ้านมีน้ำประปาใช้เพียงแห่งเดียวคือที่วัดป่าสมุนไพร สำหรับน้ำเพื่อการบริโภคชาวบ้านส่วนมากจะซื้อ ถือได้ว่าทุกครัวเรือนภายในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคเพียงพอตลอดปี ส่วนด้านการเกษตรมีปัญหาเนื่องจากน้ำสำหรับทำการเกษตรมีจำกัดทำให้หมู่บ้านสามารถทำนาได้เพียงปีละครั้ง

2.1.2 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก

ในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมา หมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาหลายด้านดังนี้

น้ำกินน้ำใช้ ประปาหมู่บ้านมีเพียงแห่งเดียวคือ วัดป่าสมุนไพร ส่วนใหญ่จะใช้น้ำบ่อบาดาลเพื่อการอุปโภค และซื้อน้ำเพื่อการบริโภค

ไฟฟ้า ทุกครัวเรือนหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้

โทรศัพท์ ในหมู่บ้านมีโทรศัพท์บ้านใช้ ประมาณ 30 ครัวเรือน มีโทรศัพท์สาธารณะ 1 เครื่อง แต่ยังไม่ได้ทำการติดตั้งสายโทรศัพท์ และจะทำการติดตั้งเพิ่มอีก 2 เครื่อง

สถานพยาบาล สถานพยาบาลที่อยู่ใกล้หมู่บ้านมากที่สุด คือ โรงพยาบาลเชียงคำ ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 3.5 กิโลเมตร และเป็นโรงพยาบาลที่ชาวบ้านนิยมไปใช้บริการกันมากที่สุด

โรงเรียน มีโรงเรียนหนึ่งแห่งตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ชื่อโรงเรียนบ้านทุ่งมอก เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เปิดสอนสูงสุดถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชาวบ้านนิยมให้บุตรหลานไปเรียน

สถานบันการเงิน ที่ตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้านที่สุด คือ ธนาคารกรุงไทย สาขาเชียงคำ อยู่ห่างจากตัวหมู่บ้าน ประมาณ 5 กิโลเมตร นอกจากธนาคารแล้วยังมีแหล่งเงินกู้ที่สำคัญของประชาชนในหมู่บ้าน คือ เงินกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มพ่อบ้าน และกลุ่มแม่บ้าน ที่ได้จัดตั้งกันขึ้นเองโดยมีที่ทำการตั้งอยู่ที่บ้านของประธานกลุ่มแต่ละกลุ่ม

ร้านค้า ปัจจุบันร้านค้าในหมู่บ้านมีจำนวนทั้งสิ้น 9 แห่ง เป็นร้านขายของชำ 4 แห่ง ร้านก๋วยเตี๋ยว 2 แห่ง ร้านตัดผม 1 แห่ง และร้านเย็บผ้าจำนวน 2 แห่ง ซึ่งแหล่งที่ชาวบ้านนิยมไปจับจ่ายใช้สอย คือ ตลาดเชียงคำตั้งอยู่บริเวณตัวเมืองอำเภอเชียงคำ ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร ในหมู่บ้านมีปั้มน้ำมัน 1 แห่งเป็นปั้มน้ำมันหลอดขนาดเล็ก

2.2 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ในบ้านทุ่งมอก หมู่ 2 ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทลื้อที่อพยพมาจากแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ของประเทศไทย เข้ามาตั้งถิ่นฐานทางตอนเหนือของประเทศไทยนานกว่า 200 ปี ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2365 บ้านทุ่งมอก ได้แยกตัวออกมาจากชุมชนไทลื้อ โดยการนำของนายบัว ใจกล้า ผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้าน และได้เริ่มตั้งนามสกุลใช้กันมานานถึงปัจจุบัน โดยใช้ถนนสายกลางของหมู่บ้านเป็นหลักเกณฑ์ กล่าวคือ จากถนนกลางหมู่บ้านขึ้นไปทางเหนือให้ใช้นามสกุล ใจกล้า และจากถนนกลางหมู่บ้านลงมาทางทิศใต้ให้ใช้นามสกุลใจวงศ์โลก ปัจจุบันนี้ประชากรในหมู่บ้านทุ่งมอกส่วนใหญ่จะมีใช้นามสกุลใจกล้า และนามสกุลใจวงศ์โลก

2.3 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

2.3.1 สภาพทางสังคม

ประชากร : หมู่ 2 บ้านทุ่งมอก มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 688 คน เป็นชาย 338 คน และหญิง 350 คน .มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 176 หลังคาเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากร บ้านทุ่งมอก หมู่ 2

ประชากร	จำนวน
ประชากรทั้งหมด	688 คน
ชาย	338 คน
หญิง	350 คน
ความหนาแน่นเฉลี่ย	4 คนต่อครัวเรือน
รวมครัวเรือนทั้งหมด	176 ครัวเรือน

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 พ.ศ. 2545.

อายุ ประชากรในหมู่บ้านมีการจำแนกอายุออกเป็นช่วงตามสัดส่วนของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยได้จำแนกอายุออกเป็น 5 ช่วง เพื่อแสดงถึงช่วงวัยทำงานของประชากรในหมู่บ้าน (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 ช่วงอายุของประชากร บ้านทุ่งมอก หมู่ 2

ช่วงอายุ	สัดส่วน (ร้อยละ)
≤ 13 ปี	10
14 – 19 ปี	20
20 – 44 ปี	40
45 – 60 ปี	20
60 ปีขึ้นไป	10
รวม	100

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 พ.ศ. 2545.

จากข้อมูลในตารางพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 30 อยู่ในช่วงอายุ ระหว่าง 20 -44 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่อยู่ในวัยแรงงานซึ่งเป็นการกำลังสำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่หมู่บ้าน รองลงมาจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 45 ปี ถึง 60 ปี และกลุ่มประชากรที่มีจำนวนน้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี และในช่วง 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยชรา

ระดับการศึกษา

ประชากรในหมู่บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถอ่านออกเขียนได้ กล่าวคือ มีผู้ที่จบชั้นประถมศึกษา(ป.1 – ป.6) ถึงร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมด รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด มีมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 10 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 3 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 5 ส่วนผู้ไม่รู้หนังสือมีสัดส่วน ร้อยละ 2 ของประชากรทั้งหมด (ตารางที่ 2.3)

ตารางที่ 2.3 ระดับการศึกษาของประชากรบ้านทุ่งมอก หมู่ 2

ระดับการศึกษาสูงสุดของประชากร	สัดส่วน (ร้อยละ)
ประถมศึกษา (ป.1 – ป.6)	50
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)	10
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)	10
ปริญญาตรี	20
อื่นๆ	
- ป.ว.ช.	3
- ป.ว.ส	5
- ไม่รู้หนังสือ	2
รวม	100

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 พ.ศ. 2545.

การรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 มีการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวมแก่ชุมชน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้ทั้งสิ้นจำนวน 7 กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้า กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มพ่อบ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มฅาปนกิจ โดยแต่ละกลุ่มจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนและบทบาทของกลุ่มต่อชุมชนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านต่อไปในอนาคต คือ

1. กลุ่มฅาปนกิจ จัดตั้งขึ้นมาจากการรวมตัวของชาวบ้านในชุมชนเพื่อให้ความช่วยเหลือครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิต
2. กลุ่มออมทรัพย์ เกิดจากชาวบ้านในหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อให้มีเงินออมและส่งเสริมการออมแก่สมาชิกในหมู่บ้าน
3. สมาชิก ธ.ก.ส. จัดตั้งขึ้นเพื่อขอรับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
4. กลุ่มแม่บ้าน จัดตั้งขึ้นเพื่อให้แม่บ้านและสตรีภายในหมู่บ้านมีงานทำและเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
5. กลุ่มพ่อบ้าน จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พ่อบ้านได้พบปะสังสรรค์กัน
6. กลุ่มทอผ้า จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือสมาชิกที่สนใจผลิตผลิตภัณฑ์ดังกล่าว
7. กลุ่มเยาวชน จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เยาวชนในหมู่บ้านได้ใช้เวลาว่างในการบำเพ็ญประโยชน์ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีดังแสดงไว้ในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 การรวมกลุ่มในบ้านทุ่งมอก หมู่ 2

กลุ่ม	ปีที่ก่อตั้ง (พ.ศ.)	หน่วยงานให้การสนับสนุน	บทบาท/หน้าที่ต่อชุมชน
1.กลุ่มฌาปนกิจ	2445	สมาชิกภายในหมู่บ้าน	- ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกที่เสียชีวิต และญาติของผู้ที่เสียชีวิต
2.กลุ่มออมทรัพย์	2445	สมาชิกในหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้งขึ้น	- มีการรวมกลุ่มฯ กันเพื่อออมเงินให้ชาวบ้านรู้จักการออม - ให้สมาชิกกลุ่มการเงินกู้ยืม
3.สมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	2485	- ธ.ก.ส. - ใช้วัดบ้านทุ่งมอกเป็นสถานที่ประชุม	- ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเกษตรแก่ชุมชนในการให้ความรู้และแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์พืช
4. กลุ่มแม่บ้าน	2525	- วัดบ้านทุ่งมอก - สมาชิกกลุ่ม	- มีการจัดสรรเงินให้ ความช่วยเหลือแก่สมาชิกเมื่อได้รับความเดือดร้อน - ร่วมงานต่าง ๆ ในหมู่บ้านตามโอกาส
5.กลุ่มพ่อบ้าน	2530	- วัดบ้านทุ่งมอก - สมาชิกกลุ่ม	- ให้ความช่วยเหลือด้านเงินกู้แก่สมาชิก - ร่วมงานต่าง ๆ ในหมู่บ้านตามโอกาส
6.กลุ่มทอผ้า	2532	- กรมพัฒนาชุมชน - สมาคมตำบลเชียงบาน - มูลนิธิศุภนิมิต - ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ - กองอุตสาหกรรมในครอบครัว	- ให้ความสนับสนุนในงานต่างๆ ของหมู่บ้านตามโอกาส - ให้เงินสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ ที่หมู่บ้านได้จัดขึ้น

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

กลุ่ม	ปีที่ก่อตั้ง (พ.ศ.)	หน่วยงานให้การสนับสนุน	บทบาท/หน้าที่ต่อชุมชน
		กรุงเทพฯ - สโมสรโรตารี - สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร ลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ - สมาคมพัฒนาเด็กและสตรีจังหวัด พะเยา - มูลนิธิพัฒนาชนบท - อดีตสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร พวงเล็ก บุญเชียง - สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัด พะเยา	
7.กลุ่มเยาวชน	2540	- พัฒนาชุมชน - สมาชิกกลุ่ม	- มีการจัดกิจกรรมเพื่อการ สร้างสรรค์ชุมชน เช่น การ พัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชน ให้น่าอยู่ - จัดกิจกรรมให้แก่เยาวชนได้มี ส่วนร่วมในหมู่บ้าน ได้แก่ กีฬา หมู่บ้าน

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 พ.ศ. 2545.

2.3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ ประชากรในหมู่บ้านมีงานทำทั้งสิ้น ประมาณ ร้อยละ 90 ของจำนวนประชากรทั้งหมู่บ้าน และที่เหลือ ร้อยละ 10ว่างงาน

ประชากรที่มีงานทำส่วนมากทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักเนื่องจากทำสืบทอดกันมานาน คือ ทำนา ร้อยละ 30 อาชีพรองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 10 งานหัตถกรรมได้แก่ ทอผ้า ร้อยละ 20 ค้าขาย ร้อยละ 10 และรับราชการ ร้อยละ 30 ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 การทำงานของประชากรบ้านทุ่งมอก หมู่ 2

ชนิดงาน/อาชีพ	สัดส่วนผู้ ทำอาชีพ (ร้อยละ)	ช่วงเดือนที่ ทำ	สาเหตุที่เลือกอาชีพนี้	หน่วยงานที่แนะนำ/ สนับสนุน	รายได้/ ครัวเรือน/ ปี (บาท)
ทำนา	30	มิ.ย.- พ.ย.	ทำสืบต่อกันมาตั้งแต่ สมัยบรรพบุรุษ	-สำนักงานเกษตร ตำบล -สำนักงานเกษตร อำเภอ -ธนาคารเพื่อ การเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร	25,000
รับจ้างทั่วไป	10	ธ.ค. - พ.ค.	หลังจากฤดูทำนาจะ ไม่มีงานทำจึงออก รับจ้างเป็นรายได้ เสริม	-	6,000
ค้าขาย	10	ตลอดปี	มีความถนัดในการ ประกอบอาชีพ และ มีทุนในการก่อตั้ง กิจการ	-	42,000
ทอผ้า	20	ตลอดปี	-ไม่มีงานทำ -ได้รับการถ่ายทอด จากบรรพบุรุษ -สร้างรายได้ดี	-กรมพัฒนาชุมชน -สภาตำบลเชียงบาน -มูลนิธิศุภนิมิต -ศูนย์ส่งเสริม อุตสาหกรรม จังหวัด เชียงใหม่ -กองอุตสาหกรรมใน ครอบครัว กรุงเทพฯ -สโมสรโรตารี -สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร ลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ -สมาคมพัฒนาเด็ก และสตรีจังหวัด	40,000

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ชนิดงาน/อาชีพ	สัดส่วนผู้ ทำอาชีพนี้ ร้อยละ	ช่วง เดือนที่ ทำ	สาเหตุที่เลือก อาชีพนี้	หน่วยงานที่แนะนำ/สนับสนุน	รายได้/ ครัวเรือน/ ปี (บาท)
				พะเยา -มูลนิธิพัฒนาชนบท -อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พวงเล็ก บุญเชียง -สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัด พะเยา	
6. รับราชการ	30	ตลอดปี	ได้รับ การศึกษา และมีความ ถนัดใน วิชาชีพ	-ครอบครัว -หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	102,000

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 พ.ศ. 2545.

รายได้เฉลี่ย

ในหมู่บ้านทุ่งมอกมีสภาพเศรษฐกิจโดยรวมดังนี้ ประชากรในพื้นที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนากันมาก รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป ทอผ้า รับราชการ และค้าขาย รายได้ของประชากรในหมู่บ้านโดยเฉลี่ย ประมาณ 1,000 บาทต่อคนต่อเดือน หรือเฉลี่ยประมาณ 4,000 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน โดยแยกแหล่งรายได้ออกเป็น 2 ส่วน คือ รายได้จากภาคเกษตร เฉลี่ยประมาณ 500 – 1,000 บาทต่อคนต่อเดือน หรือเฉลี่ยประมาณ 2,000 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ส่วนที่เหลือเป็นรายได้จากนอกภาคเกษตรเฉลี่ยประมาณ 1000 บาทต่อคนต่อเดือน หรือเฉลี่ยประมาณ 4,000 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน

ในส่วนของรายได้นอกภาคเกษตรสามารถแบ่งออกเป็น 4 อาชีพคือ รับจ้างทั่วไป เฉลี่ยค่าจ้างทั้งชายและหญิงประมาณ 100 บาท ต่อคนต่อวัน อาชีพงานฝีมือ/หัตถกรรม คือ อาชีพทอผ้าเฉลี่ยค่าจ้างประมาณ 100 บาท ต่อคนต่อวัน ซึ่งส่วนมากจะเป็นแรงงานหญิง อาชีพค้าขายเฉลี่ยรายได้ต่อเดือนประมาณ 3,000 – 4,000 บาท และอาชีพรับราชการ เฉลี่ยรายได้ต่อเดือน 8,000 – 9,000 บาท

ลักษณะการถือครองที่ดิน หมู่บ้านมีพื้นที่รวมทั้งหมดประมาณ 500 ไร่ โดยครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด เฉลี่ยครัวเรือนละ 3 ไร่ ซึ่งมีเอกสารสิทธิ์เป็นของตนเองส่วนมากเป็นโฉนดที่ดิน ชาวบ้านส่วนมากมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือเป็นมรดกตกทอดกันมา ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินไม่เพียงพอ มีการแก้ปัญหาโดยการเช่าที่ดินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ โดยคิดค่าเช่าจากปริมาณผลผลิตที่ได้ เช่น

ผู้เช่าทำนาจะแบ่งผลผลิตออกเป็น 3 ส่วน เจ้าของที่ดินจะหักไว้ 1 ส่วน เพื่อเป็นค่าเช่าที่ดิน และ 2 ส่วนที่เหลือจะเป็นของผู้เช่า

2.4 ทูทางสังคมและภูมิปัญญาชาวบ้านของประชากรในหมู่บ้าน

วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต

หมู่บ้านทุ่งมอกเป็นหมู่บ้านของชาวไทลื้อที่อพยพมาจากแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ของประเทศจีน มาอยู่ที่อำเภอเชียงม่วน จากนั้นจึงอพยพมาอยู่ที่ ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันบ้านทุ่งมอกได้แยกออกมาเป็นบ้านทุ่งมอก หมู่ 2 ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งขึ้นกับอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา มีอาชีพหลักในการทำนา ทำไร่ และเมื่อหมดฤดูกาลเก็บเกี่ยว แม่บ้านทุ่งมอกจะนิยมทอผ้าลายพื้นเมืองที่เรียกว่า ผ้าทอไทลื้อ เพื่อใช้ในครัวเรือน ต่อมาในปี 2532 มูลนิธิฟื้นฟูชนบทมีโครงการฟื้นฟูการปั่นฝ้ายสมัยโบราณให้แก่แม่บ้านอำเภอเชียงคำ เพื่อเสริมรายได้และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทางมูลนิธิสนับสนุนดอกฝ้าย แต่ไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนในอำเภอเชียงคำ ทางพัฒนากรอำเภอและประธานกลุ่มแม่บ้าน บ้านทุ่งมอกในขณะนั้น คือ นางคำซอน ใจกล้า ได้นำวัสดุดังกล่าวมาให้แม่บ้านบ้านทุ่งมอกนำมาทอผ้า และได้รับความสนใจและร่วมมือเป็นอย่างดีจากกลุ่มแม่บ้าน การทอผ้าไทลื้อด้วยฝ้ายในขณะนั้นประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

มีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานตั้งแต่สมัยแคว้นสิบสองปันนา เป็นชุมชนที่อนุรักษ์วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสมัยบรรพบุรุษไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาและยังคงถ่ายทอดมายังรุ่นลูกหลานได้อนุรักษ์ประเพณีที่ดีงามนั้นไว้ต่อไป ซึ่งถือเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยในรอบหนึ่งปีของหมู่บ้านมีการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- เดือน มกราคม ทำบุญประเพณีปีใหม่ (ทำบุญ ตักบาตร) มีการทำบุญหมู่บ้านเลี้ยงผีบ้านผีเรือน
- เดือน เมษายน ทำบุญประเพณีสงกรานต์ สรงน้ำพระธาตุ(ปีใหม่เมือง มีการรดน้ำดำหัวผู้ที่เป็นที่เคารพนับถือของคนในหมู่บ้าน)
- เดือน มิถุนายน ทำพิธีก่าเหิน เป็นการเลี้ยงผีเรือนของชาวไทลื้อ เรียกเป็นภาษาลื้อว่าเตวตาเหิน
ทำพิธีก่าบ้าน เป็นพิธีเลี้ยงผีหมู่บ้านคือเทวดาที่เป็นเชื้อสายของหมู่บ้าน
- เดือนพฤศจิกายน ทำบุญประเพณีลอยกระทง (ทำบุญเดือนยี่เป็ง)
- เดือนธันวาคม ทำบุญประเพณีปอยหลวงของหมู่บ้าน
- ความเชื่อ

ในด้านความเชื่อและศรัทธาของคนในหมู่บ้าน จะมีประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ คือ การทำบุญศาลเจ้าพ่อพญาคำ และเป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้านที่ชาวบ้านให้ความเคารพเลื่อมใสเป็นอย่างมาก

พบว่าผู้นำชุมชนมีความเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของคนในหมู่บ้านต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วัฒนธรรม และศิลปหัตถกรรมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน คือโดยภาพรวมชาวบ้านมีความเลื่อมใสศรัทธาและตระหนักถึงคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณีวัฒนธรรม และศิลปหัตถกรรมเนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานซึ่งแสดงถึงความเป็นมาของหมู่บ้านตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมที่ทำให้ชาวบ้านมี

ความภาคภูมิใจ รักและหวงแหนในมรดกของท้องถิ่นซึ่งบรรพบุรุษได้ส่งสมมาให้ ชาวบ้านในหมู่บ้านจึงได้ร่วมกันทำนุบำรุงโบราณสถานและโบราณวัตถุ โดยพยายามอนุรักษ์ให้แก่รุ่นลูกรุ่นหลานสืบต่อไป

โบราณสถาน โบราณวัตถุ มีโบราณสถานและโบราณวัตถุอันเก่าแก่หมู่บ้านอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านและเป็นที่เคารพสักการะของคนในชุมชน คือ วัดบ้านทุ่งมอก และศาลเจ้าพ่อพญาคำ ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่อตั้งขึ้นก่อนการตั้งหมู่บ้าน มีอายุ 200 ปี ซึ่งชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธาเป็นอย่างมาก

ปราชญ์บุคคล หมู่บ้านมีบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและได้ก่อประโยชน์แก่หมู่บ้าน ดังนี้

- นายดอน ใจกล้า อายุ 65 ปี มีความสำคัญต่อหมู่บ้าน โดยเป็นผู้อุทิศแรงกายและเสียสละเวลาเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคม และประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมดีงาม ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือจึงเป็นที่ปรึกษาเวลาที่ชาวบ้านมีปัญหาและไม่สามารถตกลงกันได้จะเป็นผู้ตัดสินปัญหาดังกล่าวให้

- นายถนอม ใจวังโลก อายุ 62 ปี มีความสำคัญต่อหมู่บ้านได้อุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยการให้ความช่วยเหลือด้านงานบุญต่าง ๆ และช่วยเป็นที่ปรึกษาให้แก่ชาวบ้าน ทำหน้าที่ดูแลประสานงานกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขอความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ให้สามารถดำเนินไปได้ อย่างราบรื่น และยังเป็นທີ່ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านที่มีปัญหาต่าง ๆ

- นายเงิน สมฤทธิ์ อายุ 60 ปี มีความสำคัญต่อหมู่บ้านทำหน้าที่คอยช่วยเหลือกิจการงานต่างๆ ของหมู่บ้านและส่วนรวมโดยทั่วไป ซึ่งเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความนับถือเชื่อกัน

มีช่างที่มีฝีมือและมีความสามารถอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ นางคำซอน ใจกล้า อายุ 52 ปี มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพทอผ้า ประมาณ 30 ปี และ นางศรียนต์ ใจกล้า อายุ 47 ปี มีประสบการณ์ในการทำอาชีพทอผ้า ประมาณ 30 ปี และยังได้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกกลุ่มฯ ทำให้ทุกคนมีความรู้ติดตัวไปและสามารถไปประกอบอาชีพของตนเองได้ด้วย ช่างไม้ ได้แก่ นายจอมใจ ใจกล้า อายุ 50 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน ประมาณ 20 ปี

ภูมิปัญญา ภายในหมู่บ้านมีการทำหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่กระตุก เป็นอาชีพเสริมโดยมีการตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้น ซึ่งมีหลายหน่วยงานต่างเข้าไปส่งเสริมให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและสนใจเข้าร่วมกลุ่มมากขึ้น ในอนาคตกลุ่มหวังว่าจะได้รับการพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้ เพื่อให้ผู้สนใจได้เยี่ยมชมงานหรือจัดไว้สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจอยากที่จะเข้ามาเยี่ยมชมงาน

คนในชุมชน มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนอย่างเหนียวแน่น มีอัธยาศัยดี และชาวบ้านมีความขยันในการทำงาน ซึ่งสังเกตจากการทำการเกษตรจะทำกันตลอดทั้งปี

2.5 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ในส่วนของหน่วยงานภาคเอกชนนั้นยังไม่มีหน่วยงานใดที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ส่วนหน่วยงานภาครัฐมีหลากหลายหน่วยงานเข้ามาให้ความช่วยเหลือในลักษณะของการให้ความสนับสนุนด้านต่าง ๆ แก่หมู่บ้าน ดังนี้

1. เกษตรอำเภอ ให้ความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยส่งเสริมในด้านการเกษตร
2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและพัฒนาชุมชน ให้เงินกู้ และความรู้เกี่ยวกับเงินกู้

3. พัฒนาชุมชน ให้ความช่วยเหลือในปรับปรุงพัฒนาท้องถิ่นและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชน(ตารางที่ 2.6)

ตารางที่ 2.6 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ของหมู่ 2 บ้านทุ่งมอก

หน่วยงาน	ความช่วยเหลือที่ได้รับ	จำนวน (ครั้ง/ปี)
เกษตรอำเภอ	- ให้ความช่วยเหลือในด้านการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับด้านการเกษตร โดยช่วยจัดหาปุ๋ยให้แก่เกษตรกร - ช่วยส่งเสริมการเกษตรของหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น	2
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	- อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเงินกู้ให้แก่ชาวบ้าน - ให้เงินกู้แก่ชาวบ้านได้กู้ยืม	2-3 เดือน/ ครั้ง
พัฒนาชุมชน	- ได้จัดสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทำให้หมู่บ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีขึ้น เช่น ปรับปรุงทางเข้าหมู่บ้าน - ได้พัฒนาปรับปรุงท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ เช่น การขุดลอกท่อระบายน้ำ การพัฒนาทัศนียภาพในบริเวณชุมชนให้น่าอยู่ เป็นต้น - ถ่ายทอดความรู้และฝึกอาชีพเสริมให้แก่ชาวบ้านในชุมชน	4

ที่มา : จากการสำรวจ พ.ศ. 2545.

2.6 การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านและสภาพปัญหา

2.6.1 การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้าน

มีการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านที่ผ่านมา จากเดิมที่สภาพถนนในหมู่บ้านเป็นดินลูกรังทำให้การสัญจรไปมาขาดความคล่องตัว ส่วนความเป็นอยู่ของชาวบ้านโดยทั่วไปรายได้ส่วนมากมาจากการเกษตรซึ่งต้องอาศัยฤดูกาลทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว แต่หลังจากที่หมู่บ้านได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐพบว่าหมู่บ้านมีการพัฒนาขึ้นในหลายด้าน ได้แก่ ด้านสาธารณูปโภค เช่น มีไฟฟ้า ถนนคอนกรีตลาดยาง มีโทรศัพท์ใช้ มีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกเกิดขึ้นในชุมชนทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปัจจุบันเส้นทางสัญจรของหมู่บ้านสามารถเดินทางได้ง่ายจึงมีการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างคนในหมู่บ้านมากขึ้น ในด้านสังคมประชากรในหมู่บ้านมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันในหมู่บ้านและคนต่างถิ่น มีความสามัคคีกันคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างคนในหมู่บ้านดีขึ้น และในด้านเศรษฐกิจหมู่บ้านได้รับการส่งเสริมพัฒนาด้านอาชีพจากหน่วยงานต่างๆ เช่น การทอผ้า และการฝึกอบรมอาชีพอื่นๆ ตามความถนัด เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

2.6.2 สภาพปัญหาและการแก้ไข

เนื่องจากในอดีตหมู่บ้านมีสภาพพื้นที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองทำให้การเดินทางไม่สะดวกสบายเหมือนในปัจจุบัน ส่งผลให้ได้การพัฒนาของหมู่บ้านเป็นไปค่อนข้างช้าและอาศัยระยะเวลานานจากการสำรวจสภาพปัญหาต่าง ๆ ของหมู่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสามารถสรุปสภาพปัญหาในแต่ละด้านได้ดังนี้

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

1. ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณมากจนล้นตลาดและพ่อค้าคนกลางกดราคา ซึ่งเป็นการซ้ำเติมเกษตรกร ส่งผลกระทบให้เกษตรกรต้องประสบปัญหาขาดทุน แต่เกษตรกรแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยรวมตัวกันจัดตลาดกลางระดับตำบลและประสานกับเครือข่ายอื่นช่วยเป็นตลาดรองรับผลผลิต

2. ชาวบ้านขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ มีการแก้ไขโดยส่งเสริมและให้การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อรองรับอาชีพเสริมที่จะเข้ามาในอนาคต รวมทั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อระดมเงินทุนหมุนเวียนสำหรับใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนนำมาช่วยเหลือสมาชิกต่อไป

3. ปัญหาด้านการตลาด ไม่ทราบแหล่งตลาดในการจำหน่ายผลผลิตกันทำให้ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อผลผลิตทางการเกษตรโดยตรงจากเกษตรกร กอปรกับไม่มีอำนาจในการเจรจาต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้ชุมชนยังขาดความสนใจและขาดความตื่นตัวในการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดทำกิจกรรมของชุมชน มีการแก้ไขโดยส่งเสริมแนะนำให้ชาวบ้านที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเดียวกัน มารวมกลุ่มกันเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง

4. การว่างงานและรายได้น้อย เนื่องจากชาวบ้านขาดความรู้ในทักษะวิชาชีพทำให้การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ชาวบ้านส่วนหนึ่งไม่ทราบว่าจะประกอบอาชีพใดเนื่องจากไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาที่เพียงพอ และขาดหน่วยงานเข้ามาให้ความช่วยเหลือแนะนำในการประกอบอาชีพ มีการแก้ไขโดยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพและจัดหาหน่วยงานมาฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

ปัญหาด้านสังคม

ปัญหาทั่วไปส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของชาวบ้านซึ่งเป็นเรื่องเล็กน้อยและชาวบ้านสามารถแก้ไขกันได้ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดปัจจุบันซึ่งหมู่บ้านมีกฎระเบียบที่เข้มแข็งในการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดและชาวบ้านต่างปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทำให้ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านลดลง ชุมชนมีมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดบทลงโทษผู้ที่กระทำความผิด

ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. สารเคมีในงานเกษตร การใช้ยาฆ่าแมลงกำจัดศัตรูพืชก่อให้เกิดสารพิษตกค้าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค ได้จากการสะสมสารพิษที่ตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร

2. การกำจัดขยะ หมู่บ้านไม่มีการจัดเก็บขยะที่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขตามมา เช่น ขยะตกเกลี่ยลาดตามถนน การจัดเก็บและเผาเองส่งกลิ่นควนรบกวนเพื่อนบ้าน

2.7 ศักยภาพการพัฒนาของหมู่บ้าน

ด้านการพัฒนาและแผนพัฒนา

นโยบายกองทุนหมู่บ้าน หลังจากที่บ้านหมู่บ้านได้รับเงินกองทุนหมู่บ้านและได้กระจายให้แก่ชาวบ้านได้กู้ยืมเงิน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบขณะนี้ได้ให้ชาวบ้านกู้ยืมไปหมดแล้วชาวบ้านที่ได้กู้ยืมเงินมีจำนวนทั้งสิ้น 50 ครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.50 ต่อเดือน ทำให้ชาวบ้านมีเงินทุนในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น และช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของชาวบ้านในหมู่บ้านลงได้มาก ซึ่งชาวบ้านสามารถมีรายได้เลี้ยงชีพและก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนอย่างทั่วถึง แผนในการจัดการบริหารเงินทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านนั้น ผู้ใหญ่บ้านได้ทำการคัดเลือกกรรมการขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารเงินทุนของหมู่บ้าน โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นคณะกรรมการร่วมด้วย ซึ่งชาวบ้านต้องสมัครเป็นสมาชิกโดยได้ให้ชาวบ้านเสนอวงเงินกู้ของแต่ละครัวเรือนเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาโดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของสมาชิก จากนั้นคณะกรรมการจะทำการจัดสรรให้ไปตามความเหมาะสม ซึ่งวงเงินกู้ยืมนั้นกำหนดไว้ไม่เกินครอบครัวละ 20,000 บาท แยกจำนวนเงินที่ต้องการกู้ โดยมีเกณฑ์ว่าผู้ที่มีสิทธิ์กู้ยืมจะต้องเป็นสมาชิกกลุ่มเงินกองทุนของหมู่บ้าน โดยเสียค่าสมัครครอบครัวละ 10 บาท

หมู่บ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านเนื่องจากมีหน่วยงานจากหลายแห่งมาดูแลรับผิดชอบอยู่แล้ว โดยมีการหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ให้กลุ่มฯ ถือเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านให้มีความก้าวหน้า และพยายามส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมให้ขยายออกไปมากขึ้น

โครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ขณะนี้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่กระต๊อบบ้านทุ่งมอกได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล จากการที่กลุ่มฯ มีการจัดตั้งขึ้นโดยได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม และหน่วยงานต่าง ๆ จนกระทั่งในปัจจุบันกลุ่มมีจำนวนสมาชิกประมาณ 57 คน มีการวางแผนงานที่เป็นระบบโดยมีประธานกลุ่มฯ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนากลุ่มฯ และมีคณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ โดยได้รับการแต่งตั้งจากสมาชิกภายในกลุ่ม และกลุ่มพยายามสร้างองค์กรของตนให้เข้มแข็ง โดยให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในกลุ่มฯ ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นการที่ประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพและเป็นการสร้างงานให้แก่ชาวบ้าน

หลังจากที่ได้รับเลือกจากโครงการฯ ได้ส่งผลให้กลุ่มฯ และทำให้ชาวบ้านมีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของหมู่บ้านให้กว้างขวางเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจเข้ามาให้การส่งเสริมสนับสนุนหมู่บ้านให้ได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้นต่อไป

ศักยภาพในการพัฒนาของหมู่บ้าน

ศักยภาพในการพัฒนาของหมู่บ้าน 2 บ้านทุ่งมอก มาจากคนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกัน มีความขยันขันแข็ง และชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ทำให้หมู่บ้านมีความสงบเรียบร้อยการปกครองดูแลเป็นไปด้วยความราบรื่น เมื่อมีงานบุญหรือกิจกรรมต่างๆ ที่หมู่บ้านจัดขึ้นชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีการเรียกประชุมหมู่บ้านทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป ได้แก่ การประชุมเพื่อชี้แจงข่าวสารต่าง ๆ จากหน่วยงานที่ส่งมาให้ เป็นต้น นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านยังมีโครงการพัฒนาพะเยาเมืองน่าอยู่ โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งเน้นด้านความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ

หมู่บ้าน และยังมีการทำพิธีเปิดซุ้มประตูเมืองทั้ง 3 จุด ภายในหมู่บ้านอีกด้วย เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

บ้านทุ่งมอก หมู่ 2 ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพจากลักษณะเด่นหลายประการ กล่าวคือ เป็นหมู่บ้านที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน ประชากรมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในด้านวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม มีสภาพภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ราบ มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกมากขึ้นและเป็นเส้นทางติดต่อและทางผ่านระหว่างจังหวัด ซึ่งเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ในอนาคต

บทที่ 3

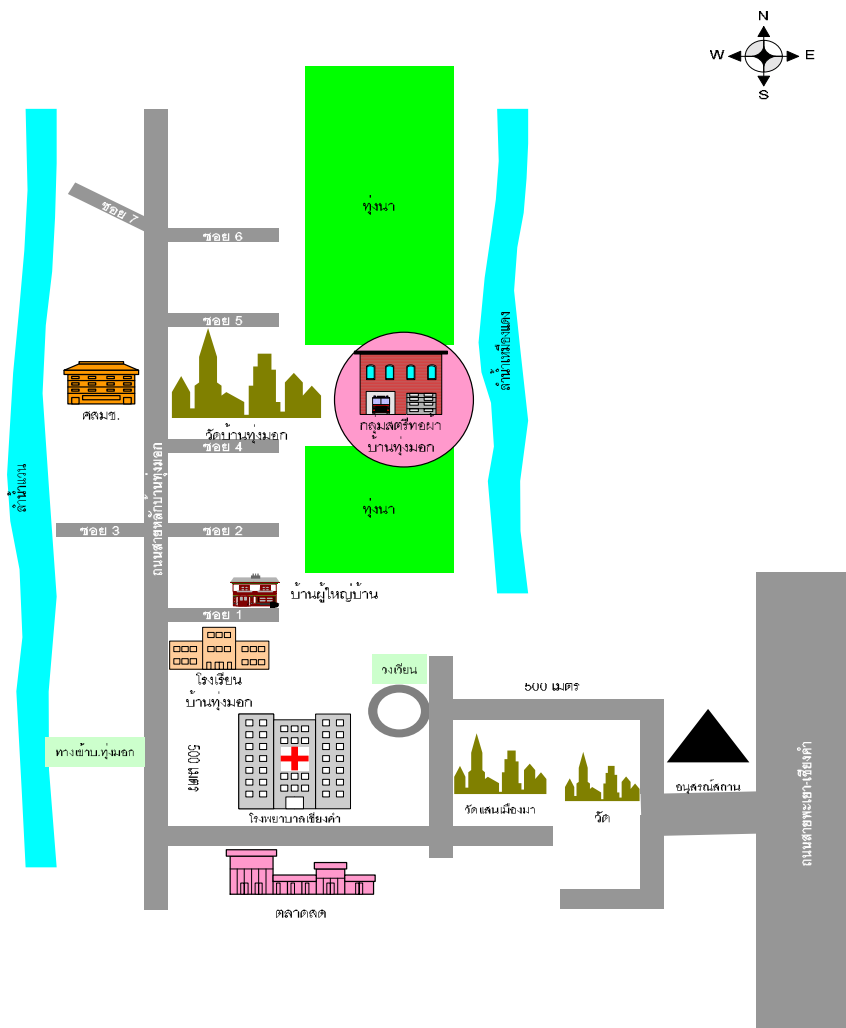
ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มฯ

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มฯ

3.1.1 ชื่อสถานประกอบการ : กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก

3.1.2 สถานที่ตั้ง

13 หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งมอก ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา 56110 โทรศัพท์ (054)416396 และ (09) 8381352

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545

แผนภาพที่ 3.1 ที่ตั้งของสถานประกอบการ

สำหรับการเดินทางไปยังกลุ่มฯ ไปตามทางหลวงหมายเลข 1021 สายพะเยา-เชียงคำ จากตัวเมืองจังหวัดพะเยาเดินทางสู่อำเภอเชียงคำ ระยะทาง 76 กิโลเมตร และเดินทางเข้าสู่ตำบลเชียงบานระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร แยกเลี้ยวขวาตรงอนุสรณ์สถานจะพบหน้าวัดและเลี้ยวขวาไปตามเส้นทางประมาณ 500 เมตร พบวงเวียนเลี้ยวซ้ายตรงไปทางวัดแสนเมืองมาพบทางแยกเลี้ยวขวาตรงไปผ่านตลาดและโรงพยาบาลเชียงคำ ตรงไปพบทางแยกเลี้ยวขวาตรงไปเรื่อยๆ ประมาณ 500 เมตร จะถึงทางเข้าหมู่บ้านและเดินทางต่อไปผ่านหน้าโรงเรียนบ้านทุ่งมอก ประมาณ 100 เมตร ถึงหน้าวัดทางขวามือเข้าไปทางด้านหลังวัดจะถึงที่ทำการกลุ่มฯ โดยใช้พื้นที่กลุ่มฯ ซึ่งได้ซื้อที่ดินบริเวณด้านหลังวัดบ้านทุ่งมอก โดยนางคำซอน ใจกล้า สมาชิกกลุ่มฯ ซึ่งเคยเป็นประธานกลุ่มฯ มาก่อน ได้ขายให้กลุ่มฯ เพื่อจัดสร้างสถานที่ดำเนินงานกลุ่มฯ (แผนแผนภาพที่ 3.1)

3.1.3 ผู้นำคนสำคัญของกลุ่มฯ

ประวัติส่วนตัว นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า อายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดำรงตำแหน่ง ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก เนื่องจากประธานกลุ่มฯ อาศัยอยู่เพียงคนเดียวและไม่มีครอบครัว ประธานกลุ่มฯ เป็นบุคคลที่มีฐานะในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์แก่ชุมชนมาโดยตลอด ได้แก่ เป็นคณะกรรมการ อ.ส.ม. เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

บทบาทในกลุ่มฯ นางสาวศรีฟ้า เมื่อสมัยเด็ก ๆ ได้รับการถ่ายทอดศิลปะการทอผ้าจากยายและมารดาซึ่งได้ทอผ้าสืบทอดกันมานาน จึงมีความสามารถในการทอผ้าโดยเฉพาะลายไทลื้อซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน เมื่ออายุได้ประมาณ 17 -18 ปี ได้ไปทำงานที่โรงงานทอผ้าจึงมีประสบการณ์เกี่ยวกับการย้อมผ้าและการทอผ้าจากโรงงาน สมาชิกจึงให้เป็นประธานกลุ่มฯ ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา

ประสบการณ์ และบทบาทในชุมชน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก ไม่ได้ประกอบอาชีพส่วนตัว และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน

3.2 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของกลุ่มฯ

กลุ่มฯ มีกลุ่มย่อยแบ่งเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ

1. กลุ่มทอผ้า ประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้น 57 คน ซึ่งสมาชิกเกือบทุกคนจะทำการทอผ้า เป็นการรวมกลุ่มกันผลิต โดยกลุ่มฯ จะรับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิกมาจำหน่าย
2. กลุ่มออมทรัพย์ ประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้นประมาณ 150 คน เนื่องจากได้รับการแนะนำให้จัดตั้งจากสำนักงานพัฒนาชุมชนเพื่อฝึกให้ชาวบ้านเกิดการออม มีสมาชิกคือ สมาชิกกลุ่มทอผ้าและชาวบ้านในหมู่บ้าน มีการระดมทุนและให้กู้ยืมเงิน แต่กลุ่มทอผ้ามีส่วนร่วมในกลุ่มออมทรัพย์โดยสมาชิกจะนำเงินมาฝากไว้เพียงอย่างเดียว ไม่มีการกู้ยืมเงิน เนื่องจากสมาชิกได้ทำการกู้ยืมเงินในโครงการกองทุนหมู่บ้านแทน

การก่อตั้งกลุ่มเริ่มแรก เมื่อ ปี 2532 โดยพื้นฐานของประชาชนบ้านทุ่งมอกเป็นชุมชนที่มีความสามัคคี มีความพร้อม และมีความกระตือรือร้นในการหารายได้เสริมจากการทอผ้า จึงได้จัดตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่ชาวบ้านได้มีงานทำในช่วงที่ว่างจากการทำการเกษตร โดยใช้บ้านของสมาชิกกลุ่มเป็นที่ทำการชั่วคราว ครั้งแรกมีสมาชิก 15 คน ประธานกลุ่มฯ คนแรกคือ นางคำซอน ใจกล้า เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าโดยเฉพาะผ้าไทลื้อจึงได้รับเลือกให้เป็นประธานกลุ่มฯ มีอุปกรณ์คือ กี่ทอผ้า

จำนวน 5 หลัง และมีเงินทุนเริ่มแรกจากการระดมทุนของสมาชิกกลุ่ม จำนวน 1,500 บาท สำหรับใช้เป็นเงินทุนในการซื้อวัตถุดิบ และเป็นเงินทุนหมุนเวียนแต่ไม่เพียงพอจึงได้ทำการกู้เงินสวัสดิการของกลุ่มแม่บ้านเพิ่มเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนอีก 15,695 บาท การรวมกลุ่มได้สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกเพิ่มขึ้นประมาณ 880 บาทต่อเดือน

ช่วงปี 2533 – 2537 มีการพัฒนากลุ่มฯ เป็นลำดับ คือ ในปี 2533 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ และสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา ได้เล็งเห็นความตั้งใจและความกระตือรือร้นในการรวมกลุ่มทอผ้า และผ้าทอของกลุ่มยังได้รับความสนใจจากตลาด โดยเฉพาะผ้าถุง ผ้าคลุมเตียง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าสไบ ผ้าทอตัวหนังสือ มีพ่อค้าคนกลางเข้ามาสั่งซื้อถึงในหมู่บ้าน แต่กลุ่มยังขาดความชำนาญในการทอผ้าเพื่อเพิ่มทักษะ ขาดความรู้ด้านธุรกิจและการรวมกลุ่ม จึงได้ส่งวิทยากรเข้ามาอบรม การย้อมสี การทอผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้า และการสร้างที่กระตุก พร้อมให้ยืมเงินทุนหมุนเวียนต่อเนื่องมาโดยตลอด

ช่วงปี 2537 – 2540 ผลผลิตผ้าทอที่ผลิตออกมาจะเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของตลาด แต่ยังคงอนุรักษ์ลายไทยซึ่งเป็นลายเอกลักษณ์เฉพาะของหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ต้องการของผู้พบเห็น จนเมื่อปี 2537 ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้จัดโครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรมขึ้นและได้คัดเลือกหมู่บ้านทุ่งมอกเข้าร่วมโครงการ พร้อมจัดการอบรมและให้ความช่วยเหลือ ดังนี้คือ

1. การทอผ้าที่กระตุก (ยกดอก) ในปี 2533
2. การสร้างที่ 100 นิ้ว ในปี 2538
3. การย้อมสีฝ้ายสีธรรมชาติ ในปี 2538
4. การทอผ้าเพิ่มทักษะ ในปี 2538
5. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการธุรกิจและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ในปี 2538

ช่วงปี 2540 - 2543 มีการเปลี่ยนประธานกลุ่มฯ คนใหม่แทนคนเดิม คือ นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในการทอผ้าเช่นกัน เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนากลุ่มฯ ในทุกด้านทั้งด้านการบริหารจัดการองค์กร การผลิต การตลาด การเงิน เป็นผู้เสนอการจัดทำสมุดบันทึกบัญชีของกลุ่มฯ ให้เป็นระบบระเบียบมากขึ้น มีการกำหนดกฎระเบียบกลุ่มฯ ขึ้นเพื่อให้สมาชิกทุกคนประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน และจากความช่วยเหลือของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ทำให้กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งมอกสามารถพัฒนาการบริหารกลุ่มและรูปแบบของผ้าทอไทย จนเป็นที่ต้องการของตลาด และมีอุปกรณ์ คือ ที่กระตุก เพิ่มขึ้นเพียงพอต่อความต้องการโดยเฉพาะที่ทอผ้าขนาด 100 นิ้ว เพื่อนำมาทอผ้าถุงตะเข็บเดียว ซึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ได้รับความนิยมได้รับคำสั่งซื้อและมีผู้ซื้อเข้ามาติดต่อซื้อถึงหมู่บ้าน ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น จำนวน 57 คน มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น 1,500- 1,600 บาทต่อเดือน

ช่วงปี 2543 – ปัจจุบัน กลุ่มฯ มีสมาชิกจำนวน 57 คน กลุ่มฯ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในด้านการประยุกต์ลายผ้าทอทำให้กลุ่มฯ มีลวดลายที่หลากหลายมากขึ้น มีการส่งเสริมให้สมาชิกเรียนวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนทักษะลวดลายแบบใหม่ ๆ ผลิตสินค้าให้มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อสามารถแข่งขันกับตลาดและคู่แข่งได้ ส่วนด้านการบริหารงานของกลุ่มฯ ช่วงปี 2543 ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานที่ได้ให้การสนับสนุนเงินกู้ยืมแก่กลุ่มฯ ได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน โครงการเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น ซึ่งได้ให้เงินกู้ยืมแก่

กลุ่มฯ โดยกลุ่มฯ ได้นำเงินดังกล่าวปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกเพื่อนำเงินมาซื้อวัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้าต่อไป ซึ่งกลุ่มฯ นำดอกเบี้ยที่ได้จากการปล่อยกู้มาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานภายในกลุ่มฯ ต่อไป

นอกจากนี้กลุ่มฯ ยังได้กำหนดระเบียบข้อบังคับขึ้นและจัดทำเป็นเอกสารให้แก่สมาชิกได้รับทราบและปฏิบัติร่วมกัน ได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นเพื่อให้สมาชิกได้รู้จักเก็บออมเมื่อถึงสิ้นปีทางกลุ่มฯ จะนำเงินออมทรัพย์ที่ได้มาทำการปันผลให้สมาชิกตามจำนวนหุ้น และทำการสรุปยอดบัญชีต่างๆ ของกลุ่มฯ ทุกสิ้นเดือน เมื่อครบสิ้นปีจะทำการสรุปบัญชีรายปีและสรุปผลการดำเนินงานและจัดประชุมสมาชิกในสิ้นปีเมื่อชี้แจงรายละเอียดให้สมาชิกรับทราบและทำความเข้าใจตรงกัน

และกลุ่มฯ ได้เข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายทอผ้าระหว่างหมู่บ้าน โดยทำการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายฝ่ายแกนใหม่ สนับสนุนโดยสถาบันวิจัยฝ่ายแกนใหม่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อสร้างความร่วมมือกันในการประกอบอาชีพทอผ้าและช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มในการจำหน่ายผ้าทอโดยมีศูนย์จำหน่ายอยู่ที่อำเภอเชียงคำ มี 3 กลุ่มย่อยด้วยกัน คือ กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก หมู่ 2 ตำบลเชียงบาน กลุ่มบ้านแนวพัฒนา หมู่ 5 ตำบลเชียงบาน และ มีสมาชิกกลุ่มเครือข่าย ประมาณ 100 คน โดยกลุ่มฯ ได้สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มฯ เครือข่าย เสียค่าสมัครเป็นเงินจำนวน 1,000 บาท และร่วมลงทุนเป็นจำนวนเงิน 10,000 บาท ซึ่งต่อมากลุ่มฯ ได้รับเงินสมทบคืนมากลุ่มบ้านธาตุ หมู่ 1 ตำบลหย่วนเป็นจำนวนเงิน 6,000 บาท เพื่อร่วมกันซื้อผ้าและสินค้านำมาจำหน่ายยังศูนย์จำหน่ายต่อไป ปัจจุบันกลุ่มบ้านธาตุ หมู่ 1 ตำบลหย่วน ได้ลาออกจากกลุ่มแล้ว

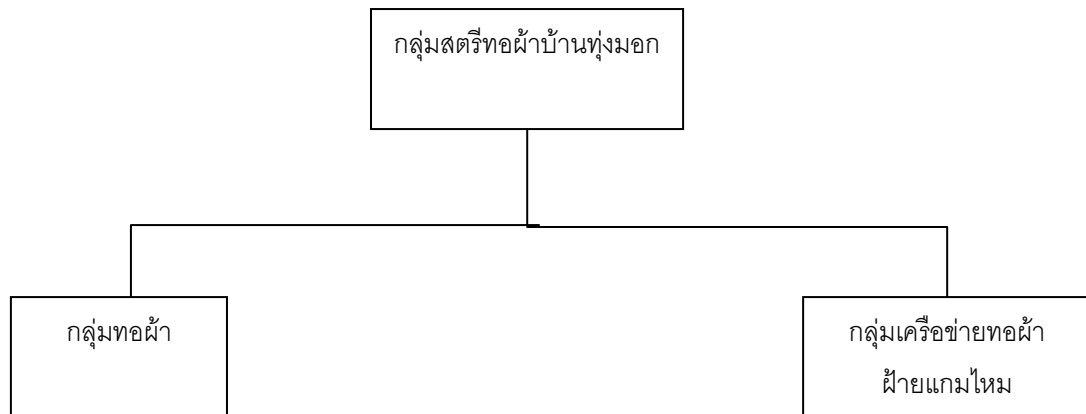
3.3 บทบาทของกลุ่มฯ ต่อชุมชน

บทบาทของกลุ่มฯ มีการให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน โดยมีการจัดสรรเงินส่วนหนึ่งสำหรับบริจาคและเป็นเงินช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนได้จัดขึ้น และกลุ่มฯ ยังมีส่วนร่วมในชุมชนตามโอกาสทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ ซึ่งกลุ่มฯ ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ งานทำบุญต่างๆ งานพัฒนาหมู่บ้าน งานวันเด็กกลุ่มฯ ได้เลี้ยงอาหารกลางวัน และสมทบกองทุนเวลาว่างงานในหมู่บ้านจะขอความช่วยเหลือเป็นเงินสนับสนุน เป็นต้น นอกจากนี้บทบาทของกลุ่มฯ ยังถือเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่ชุมชนในด้านฝีมือการทอผ้า ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นคือ ผ้าทอลายไทลื้อและลายประยุกต์ต่างๆ ซึ่งกลุ่มฯ ได้สร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชนอย่างยิ่ง

3.4 การจัดการองค์กรและการบริหารงานของกลุ่มฯ

3.4.1 การบริหารและการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ

กลุ่มฯ มีการจัดการองค์กรภายใน สามารถแยกย่อยได้ตามลักษณะกิจกรรมที่กลุ่มฯ ได้มีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 กลุ่มกิจกรรม คือ กลุ่มทอผ้า กลุ่มออมทรัพย์(กลุ่มทอผ้า) สังกัดสหกรณ์เชียงคำ และกลุ่มเครือข่ายทอผ้าฝ่ายแกนใหม่ (แผนภาพที่ 3.2)

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545

แผนภาพที่ 3.2 โครงสร้างองค์กร

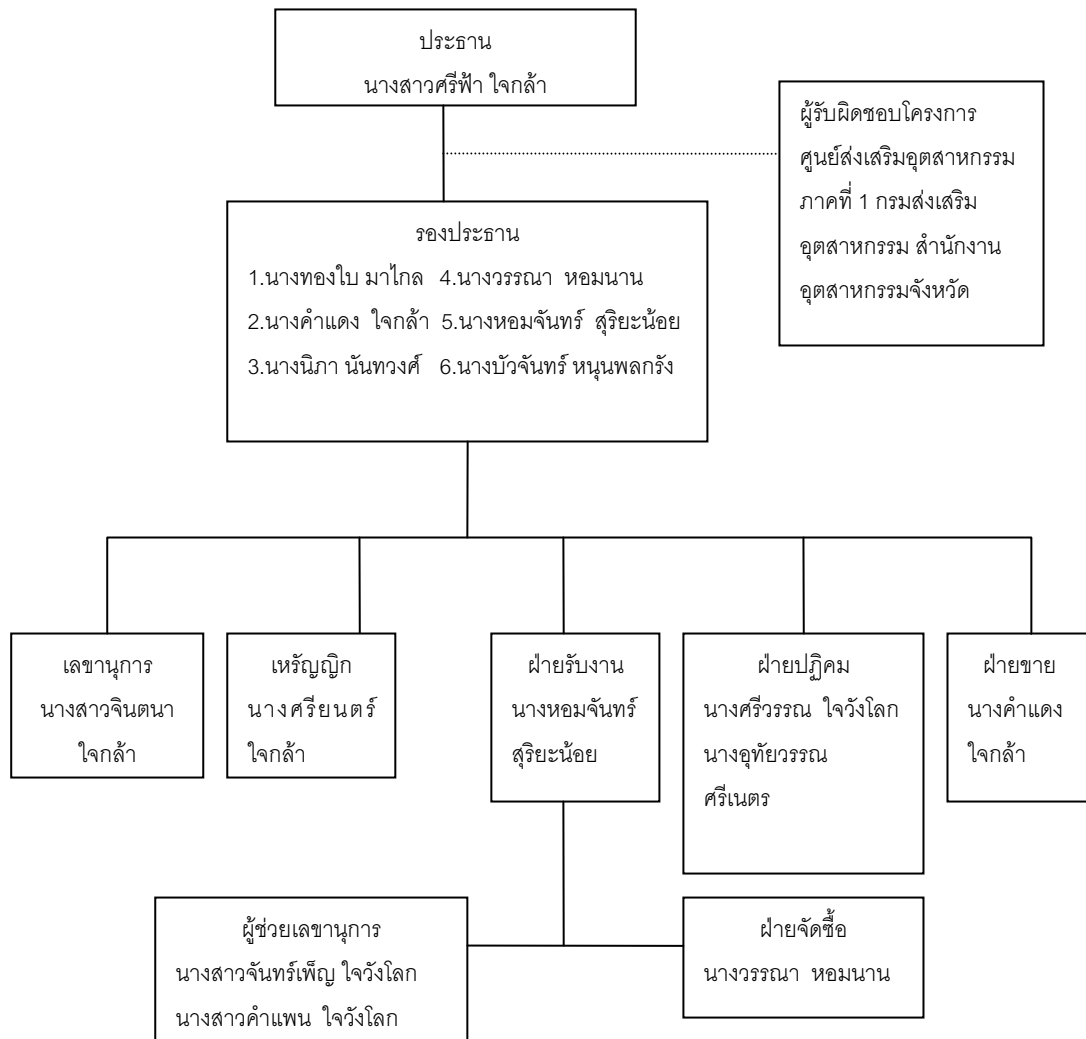
จากแผนภาพกลุ่มฯ มีการแบ่งแยกหน้าที่ในการบริหารจัดการองค์กรในแต่ละกลุ่มกิจกรรมอย่างชัดเจน แต่ละกลุ่มกิจกรรมมีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มกิจกรรมเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งสมาชิกกลุ่มทอผ้าจะเป็นสมาชิกร่วมในทุกกลุ่มกิจกรรมตามระเบียบกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมและทำให้สมาชิกมีความเข้าใจในการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มกิจกรรมด้วย โดยมีการแยกการบริหารจัดการองค์กรตามบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มฯ ที่รับผิดชอบ

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก

ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น 57 คน เป็นคณะกรรมการ 37 คน และสมาชิกกลุ่มฯ 20 คน ปัจจุบันจดทะเบียนเป็นชื่อกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอผ้าบ้านทุ่งมอก และไม่มีการเสียภาษี โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มฯ ประกอบด้วย (แผนภาพที่ 3.3)

ประธาน	นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า
รองประธาน	นางทองใบ มาไกล นางวรรณ หอมน่าน นางคำแดง ใจกล้า นางหอมจันทร์ สุริยะน้อย นางนิภา นันทวงศ์ และนางบัวจันทร์ หนูนพลกรัง
ที่ปรึกษา	นางคำซอน ใจกล้า นางศรีทอง แสงศรีจันทร์ นางคำผาย ใจกล้า นางแก้ว หอมน่าน นางรำเพย ใจกล้า นางฉลุ ใจวังโลก นางตาล ใจวังโลก และนางคำตาล ใจกล้า
เลขานุการ	นางสาวจินตนา ใจกล้า
ผู้ช่วยเลขานุการ	นางสาวจันทร์เพ็ญ ใจวังโลก และนางคำแพน อินแสง
เหรัญญิก	นางศรียนตร์ ใจกล้า
ผู้ช่วยเหรัญญิก	นางวันดี ใจกล้า และนางศรีวรรณ ใจวังโลก
ฝ่ายการตลาด	นางอัมพร เกาะสมบัติ นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า นางทองใบ มาไกล นางนิภา นันทวงศ์ นางบัวจันทร์ หนูนพลกรัง และนางสาวจินตนา ใจกล้า

ฝ่ายทะเบียน	นางคำแพน อินแสง
ผู้ช่วยฝ่ายทะเบียน	นางศรีบุญญา ใจกล้า
ประชาสัมพันธ์	นางอำไพ เสือคู่ย และนางประไพศรี อินโหม
ปฏิคม	นางต้อมแก้ว ใจวังโลก นางศรีวรรณ ใจกล้า นางหนู ไชยแสง นางเหมย ใจวังโลก นางอุรารัตน์ แสงศรีจันทร์ และนางจันทร์สวย หอมน่าน

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545

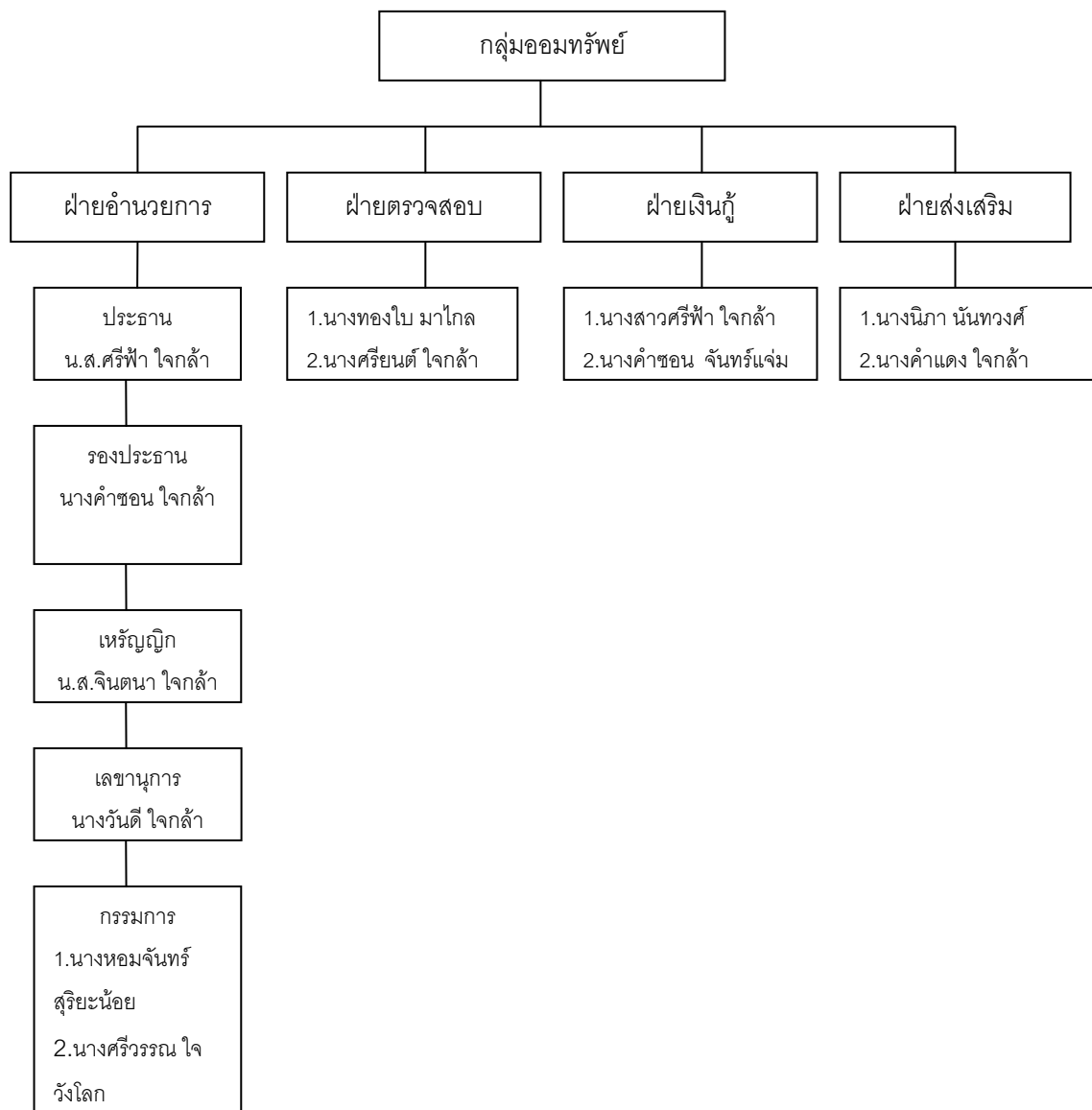
แผนภาพที่ 3.3 โครงสร้างการจัดการองค์กรของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก

กลุ่มออมทรัพย์

ทำการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น 62 คน เป็นคณะกรรมการ 13 คน และสมาชิกกลุ่มฯ 49 คน โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชน มีการในส่วนของโครงสร้างการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ มีคณะกรรมการประกอบด้วย (แผนแผนภาพที่ 3.4)

ฝ่ายอำนวยการ

ประธาน	นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า
รองประธาน	นางคำซอน ใจกล้า
เหรัญญิก	นางสาวจินตนา ใจกล้า
เลขานุการ	นางวันดี ใจกล้า
กรรมการ	นางหอมจันทร์ สุริยะน้อย และนางศรีวรรณ ใจวังโลก
ฝ่ายตรวจสอบ	นางทองใบ มาไกล และนางศรียนต์ ใจกล้า
ฝ่ายเงินกู้	นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า และนางคำซอน จันทร์แจ่ม
ฝ่ายส่งเสริม	นางนิภา นันทวงศ์ นางคำแดง ใจกล้า และนางแสงทอง ศรีเนตร

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 - 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545.

แผนภาพที่ 3.4 โครงสร้างการจัดการองค์กรของกลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มเครือข่ายฝ่ายแถมใหม่ ทำการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ประกอบด้วยกลุ่มทอดผ้า 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสตรีทอดผ้าบ้านทุ่งมอก หมู่ 2 ตำบลเชียงบาน กลุ่มบ้านแวนพัฒนา หมู่ 5 ตำบลเชียงบาน และกลุ่มบ้านธาตุ หมู่ 1 ตำบลหย่วน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น ประมาณ 100 คน ประกอบด้วยคณะกรรมการ 12 คน และสมาชิกกลุ่มฯ 88 คน โครงสร้างการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ (แผนแผนภาพที่ 3.5) มีคณะกรรมการประกอบด้วย

คณะกรรมการ

ประธาน

นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า

รองประธาน นางคำอูด แสงศรีจันทร์
 เลขานุการ นางนิภา นันทวงศ์
 เกรียญิก นางศรีทอง แสงศรีจันทร์

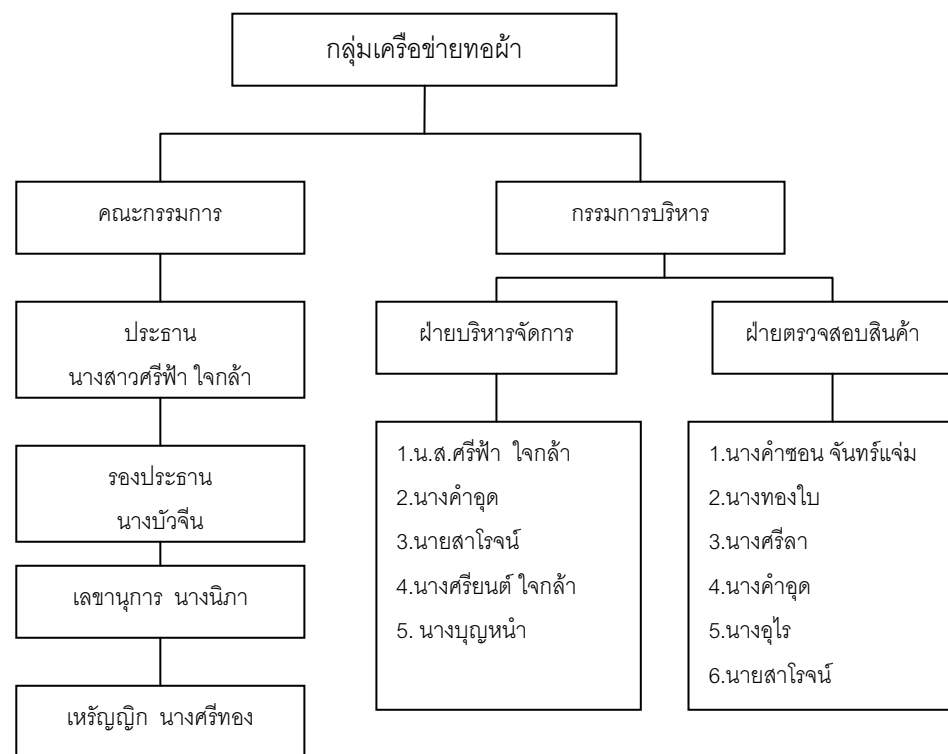
กรรมการบริหาร

- ฝ่ายบริหารจัดการ

นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า
 นางเปลี่ยน ดีจิต
 นายสาโรจน์
 นางศรียนต์ ใจกล้า
 นางบุญหนา

- ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพสินค้า

นางคำซอน จันทร์แจ่ม
 นางทองใบ มาไกล
 นางศรีลา
 นางคำอูด
 นางอุไร
 นายสาโรจน์

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 - 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545.

แผนแผนภาพที่ 3.5 โครงสร้างการจัดการองค์กรของกลุ่มเครือข่าย

กลุ่มฯ มีการบริหารงานตามกลุ่มกิจกรรม ทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียด คือ

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก มีการบริหารงานตามบทบาทและหน้าที่ คือ

ตำแหน่งประธาน คือ นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า อายุ 50 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำหน้าที่บริหารจัดการภายในกลุ่มฯ นัดประชุมกลุ่มฯ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิก แก้ปัญหภายในกลุ่มฯ จัดหาวัตถุดิบและอุปกรณ์การผลิต เฝ้าติดตามต่อลูกค้า ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาส่งเสริมกลุ่มฯ อาชีพเดิมทำงานในโรงงานทอผ้า ปัจจุบันไม่ได้ทำงาน ทำหน้าที่ประธานกลุ่มฯ และจำหน่ายสินค้า ส่วนทอผ้าจะจ้างคนทอแทน บทบาทอื่นได้แก่ ประธานอสม. กรรมการกลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครเอดส์ กรรมการศึกษาโรงเรียน และที่ปรึกษาโรงเรียน

ตำแหน่งรองประธาน คือ

- นางทองใบ มาไกล อายุ 50 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- นางวรรณ หอมนาน อายุ 54 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- นางคำแดง ใจกล้า อายุ 52 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- นางหอมจันทร์ สุริยะน้อย อายุ 51 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- นางนิภา นันทวงศ์ อายุ 47 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- นางบัวจันทร์ หนูนพลกรัง อายุ 47 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

รองประธานทำหน้าที่คอยช่วยเหลือประธานด้านการดำเนินงานภายในกลุ่มฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านและไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ

ตำแหน่งที่ปรึกษา คือ

- นางคำซอน ใจกล้า อายุ 68 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- นางศรีทอง แสงศรีจันทร์ อายุ 58 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- นางคำผาย ใจกล้า อายุ 66 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- นางแก้ว หอมนาน อายุ 61 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- นางรำเพย ใจกล้า อายุ 56 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
- นางฉลุ ใจวังโลก อายุ 58 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- นางตาล ใจวังโลก อายุ 64 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- นางคำตาล ใจกล้า อายุ 63 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ที่ปรึกษาทำหน้าที่ส่วนมากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทอผ้าและคอยให้คำแนะนำต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มฯ เวลาสมาชิกมีปัญหาในการทำงานสามารถขอคำแนะนำได้ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงใช้เวลาว่างมาทำงานทอผ้าและไม่ได้ประกอบอาชีพ

ตำแหน่งเลขานุการ คือ นางสาวจินตนา ใจกล้า อายุ 41 ปี ระดับการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ทำหน้าที่จดบันทึกการประชุมกลุ่มฯ และจัดทำบัญชีกลุ่มฯ เกี่ยวกับบัญชีรับ-จ่าย บัญชีฝากขาย บัญชีรายได้การขายผ้า และเกี่ยวกับด้านการเขียนต่างๆ เลขานุการจะเป็นผู้รับผิดชอบ

ตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการ คือ นางสาวจันทร์เพ็ญ ใจวังโลก อายุ 36 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และนางคำแพน อินแสง อายุ 50 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำหน้าที่ช่วยเหลือเลขานุการในการจัดทำบัญชี และการเขียนต่างๆ

ตำแหน่งเหรียญก คือ นางศรียนต์ ใจกล้า อายุ 50 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำหน้าที่จัดทำบัญชีรับ-จ่าย เก็บเงินต่างๆ ได้แก่ ค่าบำรุงศูนย์ทอผ้าฯ เงินรายได้จากการขายผ้า เป็นต้น โดยมีประธานคอยช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาเวลาที่มีปัญหาในการทำงาน

ตำแหน่งผู้ช่วยเหรียญก คือ

- นางวันดี ใจกล้า อายุ 46 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- นางศรีวรรณ ใจวังโลก อายุ 38 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำหน้าที่คอย

ช่วยเหลือเหรียญกในการดำเนินงาน

ตำแหน่งฝ่ายการตลาด คือ

- นางอัมพร เกาะสมบัติ อายุ 50 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
- นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า* นางทองใบ มาไกล* นางนิภา นันทวงศ์* นางบัวจันทร์ หนูนพลกรัง*

และนางสาวจินตนา ใจกล้า* ทำหน้าที่หาตลาด ประสานงานติดต่อลูกค้า ออกร้านตามที่ตั้งต่าง ๆ ที่มีหน่วยงานติดต่อกลุ่มฯ หาวัดอุทิศในการผลิต

(หมายเหตุ * มีหน้าที่มากกว่าหนึ่งตำแหน่งซึ่งรายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วในตำแหน่งแรกของแต่ละคน)

ตำแหน่งฝ่ายทะเบียน คือ นางคำแพน อินแสง อายุ 46 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำหน้าที่ในการจดบันทึกผ้าที่กลุ่มฯ ขายได้ และจดบันทึกผ้าที่สมาชิกผลิตได้ แต่ในการทำงานหน้าที่ดังกล่าวฝ่ายเหรียญกและฝ่ายตลาดจะดำเนินการแทน โดยฝ่ายตลาดจะบันทึกบัญชีว่าขายได้จำนวนเท่าใด ซึ่งตำแหน่งนี้ไม่มีหน้าที่ใด ๆ ในกลุ่มฯ

ตำแหน่งผู้ช่วยฝ่ายทะเบียน คือ นางศรีบุญญา ใจกล้า อายุ 33 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ทำหน้าที่ช่วยเหลือฝ่ายทะเบียน

ตำแหน่งประชาสัมพันธ์ คือ

- นางอำไพ เสือคุย อายุ 47 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 - นางประไพศรี อินโหม อายุ 49 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- ทำหน้าที่ในการเรียกประชุมสมาชิกกลุ่มฯ เวลาที่มีเรื่องแจ้งให้สมาชิกทราบ

ตำแหน่งปฎิคม คือ

- นางตอมแก้ว ใจวังโลก อายุ 48 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- นางศรีวรรณ ใจกล้า อายุ 40 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- นางหนู ไชยแสง อายุ 47 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- นางเหมย ใจวังโลก อายุ 21 ปี
- นางอุรารัตน์ แสงศรีจันทร์ อายุ 25 ปี ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- นางจันทร์สวย หอมนาน อายุ 39 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ทำหน้าที่ในการให้การต้อนรับผู้ที่มาเยี่ยมชมกลุ่มฯ และลูกค้าที่เข้ามาติดต่อกลุ่มฯ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมกลุ่มฯ และลูกค้า

ตารางที่ 3.1 โครงสร้างการบริหารงานของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก

ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	ระดับ การ ศึกษา	ตำแหน่ง	หน้าที่	อาชีพ เดิม	อาชีพ ปัจจุบัน	เป็นสมาชิก กลุ่ม
นางสาวศรีฟ้าใจกล้า	50	ป.6	ประธาน	บริหารจัดการภายใน กลุ่มฯ นัดประชุมกลุ่มฯ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้แก่สมาชิก แก้ปัญหา ภายในกลุ่มฯ จัดหา วัตถุดิบและอุปกรณ์การ ผลิต เปรียบเทียบราคา ประ ส า น ง า น กั บ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้า มาส่งเสริมกลุ่มฯ	อาชีพเดิม ทำงานใน โรงงานทอ ผ้า	ปัจจุบันไม่ได้ ทำงาน ทำ หน้าที่ ประธาน กลุ่มฯ	- ประธาน กลุ่มทอผ้า - ประธาน อสม. - กรรมการ กลุ่มแม่บ้าน - อาสา สมัครเหตส์ - กรรมการ โรงเรียน และที่ ปรึกษา โรงเรียน - กรรมการ กลุ่มออม ทรัพย์
1.นางทองใบ มาไกล	50	ป.6	รอง	คอยช่วยเหลือประธาน	แม่บ้าน	-	- สมาชิก
2.นางวรรณ หอม น่าน	54	ป.4	ประธาน	ด้านการดำเนินงาน ภายในกลุ่มฯ			กลุ่มแม่บ้าน
3.นางคำแดง ใจกล้า	52	ป.4					- สมาชิก
4.นางหอมจันทร์ สุริยะน้อย	51	ป.4					กลุ่มทอผ้า (ทุกคน)
4.นางนิภา นันทวงศ์	47	ป.4					
5. นางบัวจันทร์ หนูนพลกรัง	47	ป.4					
1.นางคำซอน ใจ กล้า	68	ม.3	ที่ปรึกษา	ส่วนมากเป็นผู้มี ประสบการณ์ในการทอ ผ้าและคอยให้คำแนะนำ ต่างๆ ให้แก่กลุ่มฯ เวลา สมาชิกมีปัญหาในการ ทำงาน	-	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน
2.นางศรีทอง แสงศรี จันทร์	58	ป.4					- สมาชิก
3.นางคำผาย ใจกล้า	66	ป.4					กลุ่มทอผ้า (ทุกคน)
4.นางแก้ว หอมน่าน	61	ป.4					
5.นางจำเอย ใจกล้า	56	ป.4					

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	ระดับ การ ศึกษา	ตำแหน่ง	หน้าที่	อาชีพ เดิม	อาชีพ ปัจจุบัน	เป็นสมาชิก กลุ่ม
6.นางฉลุ ใจวังโลก 7.นางตาล ใจวังโลก 8.นางคำตาล ใจกล้า	58 64 63	ป.6 ป.4 ป.4					
นางสาวจินตนา ใจกล้า	41	ปวช.	เลขานุการ	จัดบันทึกการประชุม กลุ่มฯ และจัดทำบัญชี กลุ่มฯ เกี่ยวกับบัญชีรับ - จ่าย บัญชีฝากขาย บัญชีรายได้การขายผ้า และเกี่ยวกับด้านการ เขียนต่างๆ	ทำนา ทำสวน	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน - สมาชิก กลุ่มทอผ้า
1.นางสาวจันทร์เพ็ญ ใจวังโลก 2.นางคำแพน อินแสง	36 50	ป.4 ม.3	ผู้ช่วย เลขานุการ	ช่วยเหลือเลขานุการใน การจัดทำบัญชี และการ เขียนต่างๆ	ทำนา ทำสวน	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน - สมาชิก กลุ่มทอผ้า (ทุกคน)
นางศรียนต์ ใจกล้า	50	ม.3	เหรียญก	จัดทำบัญชีรับ-จ่าย เก็บ เงินต่างๆ ได้แก่ ค่าบำรุง ศูนย์ทอผ้าฯ เงินรายได้ จากการทอผ้า โดยมี ประธานคอยช่วยเหลือ และเป็นที่ปรึกษาเวลามี ปัญหาในการทำงาน	ทำนา ทำสวน	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน - สมาชิก กลุ่มทอผ้า
1.นางวันดี ใจกล้า 2.นางศรีวรรณ ใจวัง โลก 3.นางอุทัยวรรณ ใจวัง โลก	46 38 41	ป.6 ป.6 ป.6	ผู้ช่วย เหรียญก	คอยช่วยเหลือเหรียญก ในการดำเนินงาน	ทำนา ทำสวน	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน - สมาชิก กลุ่มทอผ้า (ทุกคน)
1.นางอัมพร เกาะ สมบัติ 2.น.ส.ศรีฟ้า ใจกล้า* 3.นางทองใบ มาไกล* 4.นางนิภา นันทวงศ์* 5.นางบัวจันทร์ หนู พลกรัง*	50	ม.6	หัวหน้า ฝ่ายตลาด ฝ่ายตลาด ฝ่ายตลาด ฝ่ายตลาด ฝ่ายตลาด	ทำการหาตลาด ประสานงานติดต่อลูกค้า ออกร้านตามต่างๆ ที่มี หน่วยงานติดต่อกลุ่มฯ หาวัตถุดิบในการผลิต	ทำนา ทำสวน	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน - สมาชิก กลุ่มทอผ้า (ทุกคน)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	ระดับ การ ศึกษา	ตำแหน่ง	หน้าที่	อาชีพ เดิม	อาชีพ ปัจจุบัน	เป็นสมาชิก กลุ่ม
6.น.ส.จินตนา ใจกล้า*			ฝ่ายตลาด				
นางจันทร์สม ใจกล้า	46	ม.3	ฝ่าย ทะเบียน	จัดบันทึกผ้าที่กลุ่มฯ ขาย ได้ และจัดบันทึกผ้าที่ สมาชิกผลิตได้ แต่ใน การทำงานหน้าที่	ทำนา ทำสวน	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน - สมาชิก กลุ่มทอผ้า
				ดังกล่าวฝ่ายเหรัญญิก และฝ่ายตลาดจะดำเนินการ แทน โดยฝ่ายตลาด จะบันทึกบัญชีว่าขายได้ จำนวนเท่าใด ซึ่ง ตำแหน่งนี้ไม่มีหน้าที่ใดๆ ในกลุ่มฯ			
นางศรัญญา ใจกล้า	33	ป.6	ผู้ช่วยฝ่าย ทะเบียน	ช่วยเหลือฝ่ายทะเบียน	ทำนา ทำสวน	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน - สมาชิก กลุ่มทอผ้า
1.นางอำไพ เสือคู่ย์ 2.นางประไพศรี อินโสม	47 49	ป.4 ม.3	ประชาสัมพันธ์	เรียกประชุมสมาชิกกลุ่ม เวลาที่มีเรื่องแจ้งให้ สมาชิกทราบ	ทำนา ทำสวน	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน - สมาชิก กลุ่มทอผ้า (ทุกคน)
1.นางต้อมแก้ว ใจวัง โลก 2.นางศรีวรรณ ใจกล้า 3.นางหนู ไชยแสง 4.นางเหมย ใจวังโลก 5.นางอุรารัตน์ แสงศรี จันทร์ 6.นางจันทร์สวຍ หอม น่าน	48 40 47 21 25 39	ม.3 ป.6 ป.6 ม.3 ป.6	ปฎิคม	ให้การต้อนรับผู้ที่มา เยี่ยมชมกลุ่มฯ และ ลูกค้าที่เข้ามาติดต่อ กลุ่มฯ และอำนวยความสะดวก สะดวกให้แก่ผู้ที่เข้ามา เยี่ยมชมกลุ่มฯ และ ลูกค้า	ทำนา ทำสวน	เป็นสมาชิก กลุ่มสตรีทอ ผ้าบ้านทุ่ง มอก	- สมาชิก กลุ่มแม่บ้าน - สมาชิก กลุ่มทอผ้า (ทุกคน)

หมายเหตุ : * รายละเอียดกล่าวไว้ในบทบาทและหน้าที่

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545.

ระเบียบข้อบังคับกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งมอก มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกต้องเสียค่าสมาชิก คนละ 100 บาท ตลอดชีพ
2. สมาชิกทุกคนต้องเสียค่าบำรุงกลุ่ม คนละ 20 บาทต่อเดือน
3. ผู้ที่เป็นสมาชิกทางกลุ่มจะจ่ายผ้าตัดเลือกกลุ่มให้คนละผืน
4. สมาชิกต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม
5. หากสมาชิกลาออกจากกลุ่ม จะไม่มีสิทธิ์เรียกร้องเงินค่าสมาชิกคืน
6. สมาชิกต้องมีความสามัคคีและซื่อสัตย์ต่อกัน
7. สมาชิกต้องเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ อย่างน้อยคนละ 1 หุ่น ๆ ละ 20 บาท
8. คณะกรรมการกลุ่มทอผ้าจะอยู่ในวาระ คราวละ 4 ปี
9. สมาชิกมีสิทธิ์ยืมเงินกู้ฉุกเฉินจากกลุ่ม ไม่เกินคนละ 20,000 บาท ระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน

โดยปลอดดอกเบี้ย

10. สมาชิกจะได้รับการช่วยเหลือ เมื่อบุคคลในครอบครัวเสียชีวิต รายละ 300 บาท
11. กลุ่มจะนำด้าย – ผ้า ยมาขายให้แก่สมาชิก ส่วนกำไรจะนำเข้ากลุ่ม
12. กลุ่มจะรับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิก ในราคาต่ำกว่าราคาขายชุดละ 10 – 20 บาท
13. กรรมการทุกคนจะไม่มีค่าตอบแทนจากกลุ่ม
14. เรายขายผ้าจะได้รับค่าตอบแทนจากสมาชิกที่ฝากขาย ในราคาชุดละ 10 บาท
15. เรายขายผ้าจะต้องรับงานด้วยตนเอง
16. เรายขายด้ายต้องเป็นผู้ไปซื้อด้ายด้วยตนเอง
17. ถ้ามีงานเข้า คนรับงานต้องแจกจ่ายงานให้แก่สมาชิกโดยทั่วถึงกัน
18. กลุ่มฯ เปิดจำหน่ายทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.00 น. – 17.00 น. จำหน่ายทั้งส่งและปลีก

กลุ่มออมทรัพย์ทอผ้า(กลุ่มทอผ้า) มีการบริหารงานตามบทบาทและหน้าที่ โดยคณะกรรมการกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก มีบทบาทและหน้าที่ในกลุ่มออมทรัพย์ด้วยเช่นกัน โดยกลุ่มออมทรัพย์ได้แบ่งเป็นฝ่ายมี 4 ฝ่ายด้วยกันซึ่งแต่ละตำแหน่งมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

ฝ่ายอำนวยการ ประกอบด้วย

ตำแหน่งประธาน นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า ทำหน้าที่ บริหารงานกิจการออมทรัพย์ของกลุ่มฯ โดยกระจายงานไปยังฝ่ายต่างๆ และเป็นที่ปรึกษากลุ่มฯ

ตำแหน่งรองประธาน นางคำซอน จันทรแจ่ม ทำหน้าที่ช่วยเหลือประธานในการบริหารงาน

ตำแหน่งเหรัญญิก นางสาวจินตนา ใจกล้า ทำหน้าที่ ดูแลด้านการเงินของกลุ่มฯ เป็นผู้รับเงินค่าหุ้นจากสมาชิก ดูแลด้านบัญชีต่างๆ ของกลุ่มฯ

ตำแหน่งเลขานุการ นางวันดี ใจกล้า ทำหน้าที่ จัดบันทึกการประชุมกลุ่มฯ ตลอดจนเอกสารงานเขียนต่าง ๆ

ตำแหน่งกรรมการ นางหอมจันทร์ สุริยะน้อย และนางศรีวรรณ ใจวังโลกทำหน้าที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มฯ และให้คำแนะนำต่าง ๆ

ฝ่ายตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบบัญชีต่างๆ ของกลุ่มฯ ประกอบด้วย

1. นางทองใบ มาไกล
2. นางศรียนต์ ใจกล้า

ฝ่ายเงินกู้ ทำหน้าที่ พิจารณาการให้กู้ยืมเงินแก่ผู้ที่มาขอู้ โดยดูจากความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ขอู้ ประกอบด้วย

1. นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า
2. นางคำซอน จันทร์แจ่ม

ฝ่ายส่งเสริม ทำหน้าที่ในการแนะนำสมาชิกให้ทำการออมและประชาสัมพันธ์กลุ่มออมทรัพย์ ประกอบด้วย

1. นางนิภา นันทวงศ์
2. นางคำแดง ใจกล้า
3. นางแสงทอง ศรีเนตร

กลุ่มเครือข่ายฝ่ายแกมใหม่ เป็นการรวมกลุ่มระหว่างกลุ่มทอผ้า 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก หมู่ 2 ตำบลเชียงบาน กลุ่มบ้านแวนพัฒนา หมู่ 5 ตำบลเชียงบาน และกลุ่มบ้านธาตุ หมู่ 1 ตำบลหยวนเพื่อร่วมมือกันในการตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าของกลุ่มฯ ซึ่งตั้งอยู่ในตัวเมืองอำเภอเชียงคำโดยแต่ละกลุ่มจะนำสินค้ามาฝากจำหน่ายยังศูนย์มีการบริหารงานตามบทบาทและหน้าที่ โดยคณะกรรมการกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก มีบทบาทและหน้าที่ในกลุ่มเครือข่ายด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะประธานกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งมอกซึ่งเป็นประธานของกลุ่มเครือข่ายทอผ้าด้วย การบริหารงานของกลุ่มฯ ได้แบ่งเป็น 2 ส่วน ด้วยกัน คือ คณะกรรมการและกรรมการบริหาร ซึ่งแต่ละตำแหน่งมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

คณะกรรมการ ประกอบด้วย

ตำแหน่งประธาน นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า ทำหน้าที่บริหารจัดการกลุ่มฯ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ติดต่อมายังกลุ่มฯ

ตำแหน่งรองประธาน นางบัวจัน ทำหน้าที่ ช่วยเหลือประธานในการบริหารจัดการกลุ่มฯ และช่วยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตำแหน่งเลขานุการ นางนิภา นันทวงศ์ ทำหน้าที่ จัดบันทึกการประชุมกลุ่ม ดูแลเอกสารและการเขียนต่าง ๆ ของกลุ่มฯ

ตำแหน่งเหรัญญิก นางศรีทอง แสงศรีจันทร์ ทำหน้าที่ ดูแลด้านการเงินของกลุ่มฯ จัดทำบัญชีกลุ่มฯ สรุปยอดบัญชีทุกเดือน และรับเงินรายได้จากการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มฯ

กรรมการบริหาร แยกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายบริหารจัดการ ทำหน้าที่ บริหารจัดการภายในกลุ่มฯ เกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้า การประกอบด้วย นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า นางคำอูด นายสาโรจน์ นางศรียนต์ ใจกล้า และนางบุญนำ

ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพสินค้า ทำหน้าที่ ตรวจสอบสินค้าก่อนนำออกจำหน่าย สินค้าที่มีตำหนิเก็บรายละเอียดของงานไม่เรียบร้อย จะนำมาให้สมาชิกที่ทำการผลิตเป็นผู้แก้ไข ซึ่งกลุ่มฯ มีการจัดเบอร์รหัสของ

สมาชิกไว้ที่สินค้าเพื่อให้ทราบว่าใครเป็นผู้ผลิต หากลูกค้าสนใจสั่งซื้อเพิ่มขึ้นจะช่วยสร้างรายได้ให้สมาชิกกลุ่มฯ ด้วย โดยฝ่ายตรวจสอบคุณภาพสินค้า ประกอบด้วย

1. นางคำซอน จันทรแจ่ม	4. นางคำอูด
2. นางทองใบ ไกล	5. นางอุไร
3. นางศรีลา	6. นายสาโรจน์

การเลือกประธานและคณะกรรมการกลุ่มฯ

จากที่กล่าวมาข้างต้น การเลือกประธานกลุ่มฯ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของประธาน คือ มีความเสียสละ มีทัศนคติที่กว้างไกลทันเหตุการณ์ มีความกล้าในการตัดสินใจ และสามารถไว้วางใจได้ จึงทำการเลือกให้มาทำหน้าที่ดูแลกลุ่มฯ ซึ่งวิธีการเลือกประธานโดยการยกมือนับคะแนนเสียง

ส่วนการเลือกรองประธาน ประธานจะเป็นผู้พิจารณาจากผู้ที่สามารถทำงานร่วมกันได้ และเรียกช่วยงานได้ง่าย ซึ่งส่วนมากจะเลือกจากสมาชิกภายในกลุ่มฯ

การเลือกเลขานุการ ประธานเป็นผู้พิจารณาจากคนที่เขียนคล่อง มีการศึกษาสูงพอสมควร มีความคล่องแคล่ว สามารถทำงานให้กลุ่มได้และมีความซื่อสัตย์

ส่วนคณะกรรมการตำแหน่งอื่น ๆ จะให้สมาชิกกลุ่มฯ ทำการเลือกเอง โดยวิธีการเลือกคือเสนอชื่อยกมือนับคะแนนเสียง

ผู้ที่จะเป็นสมาชิกกลุ่มฯ ได้นั้นจะต้องเสียค่าสมัครสมาชิกแรกเข้าก่อน จำนวน 100 บาท หลังจากนั้นจะเสียค่าบำรุงกลุ่มฯ รายเดือน คนละ 20 บาทต่อเดือน ไปตลอดหากสมาชิกคนใดลาออกจากการเป็นสมาชิกก่อนจะไม่ได้รับเงินค่าสมาชิกคืน

เมื่อคณะกรรมการทุกคนได้รับตำแหน่งจะมีวาระในตำแหน่ง 4 ปี ปัจจุบันคณะกรรมการอยู่ในวาระที่ 2 (ตั้งแต่ปี 2538 – 2545) โดยคณะกรรมการแต่ละฝ่ายมีการประชุมก่อนการดำเนินงานในครั้งแรกเพื่อชี้แจงบทบาทและหน้าที่ให้ทุกคนเกิดความเข้าใจโดยมีหน่วยงานเข้ามาให้การอบรมก่อนการดำเนินงาน คือ กรมส่งเสริมสหกรณ์ หน่วยสหกรณ์ที่ 2

ด้านผลตอบแทน ได้รับค่าตอบแทนจากดอกเบี๊ยะที่กลุ่มฯ นำรายได้ไปฝากในธนาคาร ในระยะแรกคณะกรรมการยังไม่ได้ผลตอบแทนจากการดำเนินงานเนื่องจากกลุ่มฯ ยังไม่มีผลกำไรจากการดำเนินงาน ต่อมาทุกสิ้นปีคณะกรรมการได้รับผลตอบแทนจากการดำเนินงานจากดอกเบี๊ยะเงินฝากที่กลุ่มฯ นำรายรับจากการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่มฯ ไปฝากธนาคาร โดยประธานได้รับค่าตอบแทนจากการจำหน่ายหน้าร้านเป็นเงินจำนวน 300 บาทต่อเดือน ส่วนสมาชิกกลุ่มฯ ที่ทำการผลิตได้รับค่าตอบแทน คิดเป็นรายชิ้นตามกำลังการผลิตของแต่ละคน ในแต่ละวัน

การประชุมในกลุ่มฯ

การประชุมกลุ่มฯ ไม่ได้กำหนดไว้แน่นอน ถ้ามีปัญหาหรือมีเรื่องแจ้งให้สมาชิกทราบจึงมีการเรียกประชุม เฉลี่ยเดือนละครั้ง ส่วนการประชุมคณะกรรมการทำการประชุมเฉลี่ยประมาณ 3 เดือนต่อครั้ง ถ้ามีเรื่องสำคัญจะเรียกประชุมเฉพาะคณะกรรมการ เมื่อครบสิ้นปีมีการประชุมเพื่อปิดงบ และชี้แจงผลการดำเนินงานของกลุ่มฯ ที่ผ่านมา ซึ่งกลุ่มฯ มีการให้รางวัลสำหรับสมาชิกที่สามารถทำการผลิตได้สูงสุดและมียอดขายสูงสุด (ซึ่งมีรายได้ประมาณ 8,000 บาทต่อเดือน) สำหรับเรื่องที่ประชุม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการขาย กำไร

จากการขาย แฉงการรับคำสั่งซื้อ และเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการทำงานของสมาชิก รวมถึงปัญหาต่างๆ ในการทำงานของสมาชิก

ปัจจุบันประธานมีความเห็นว่า กลุ่มฯ ยังไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เนื่องจากอยากให้กลุ่มฯ มีเงินกองกลางเพื่อรับซื้อผ้าจากสมาชิกเองโดยตรง ไม่ต้องการให้มีการฝากขาย เนื่องจากการฝากขายมักจะประสบปัญหาผ้าหายและผู้ที่ต้องรับผิดชอบคือ คนที่เป็นเวรจำหน่ายผ้าต้องทอผ้าที่หายไปใช้คืนให้แก่เจ้าของและผู้ที่มาจำหน่ายผ้าปกติจะทำการทอผ้าของตนเองไปด้วยทำให้เสียเวลาสมาชิกจึงไม่อยากมาจำหน่ายผ้า ประธานจึงมาจำหน่ายแทนโดยได้รับคำตอบแทนเดือนละ 300 บาท และผู้ขายได้รับคำตอบแทนจากการจำหน่ายผ้าเดือนละ 10 บาท โดยสมาชิกฝากขาย หากขายผ้าที่กลุ่มฯ ซื้อมาจากสมาชิกเพื่อจำหน่ายผู้ขายจะได้รับคำตอบแทนเดือนละ 5 บาท นอกจากนี้กลุ่มฯ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับคำสั่งซื้อที่ยังไม่มีความแน่นอนและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ ก็ยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ทั้งเรื่องมาตรฐานในการใช้สีและน้ำหนักซึ่งต้องพัฒนาอีกมาก

ในการหาตัวแทนประธานเคยคิดหาคนมาทำหน้าที่แทน แต่ไม่มีใครสนใจเนื่องจากต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ จึงไม่มีใครต้องการทำหน้าที่ดังกล่าว ในอนาคตประธานเห็นว่ารูปแบบในการจัดการกลุ่มฯ เหมาะสมอยู่แล้วจึงใช้รูปแบบเดิมต่อไป

3.4.2 ปัญหาการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ

จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มฯ พบว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการองค์กร แต่จากการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ ที่สำคัญคือ สมาชิกยังขาดความมีส่วนร่วมในกลุ่มฯ ไม่เห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือภายในกลุ่มฯ ได้แก่ หน่วยงานเชิญให้กลุ่มฯ ไปอบรม หรือเข้าร่วมสัมมนาตามที่ต่างๆ สมาชิกไม่สนใจที่จะไปร่วมงานต่างปัดความรับผิดชอบไปให้ประธานและคณะกรรมการกลุ่มฯ เนื่องจากสมาชิกเห็นว่าเสียเวลาในการทำงาน ซึ่งขณะนี้ประธานเกิดความเบื่อหน่ายในการรับผิดชอบกลุ่มฯ อยากลาออก แต่ไม่มีตัวแทน ประธานจึงต้องทำหน้าที่ต่อไป ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้บั่นทอนกำลังใจในการทำงานของประธานและคณะกรรมการที่ได้เสียสละช่วยเหลือกลุ่มฯ มาโดยตลอดแต่สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรส่วนหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่าสมาชิกขาดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในกลุ่มฯ ทำให้ประธานหมดกำลังใจที่จะพัฒนาสร้างสรรค์กลุ่มฯ ต่อไป

3.5 แหล่งให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือแก่กลุ่มฯ

กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งมอกได้รับความสนับสนุนและความช่วยเหลือแก่กลุ่มฯ ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่มฯ จนถึงปัจจุบันจากบุคคลและหน่วยงานหลายฝ่าย ทั้งทางด้านการความรู้ การให้คำปรึกษาแนะนำ เครื่องมืออุปกรณ์การผลิตและทางด้านแหล่งเงินทุน โดยหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มฯ ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต

ปี 2532 ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ความสนับสนุนฝึกอบรมการย้อมสีระยะเวลา 45 วัน โดย อาจารย์บุญมี สมณะ

ปี 2533 ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ความสนับสนุนฝึกอบรมการทอผ้ามัดหมี่ ระยะเวลา 45 วัน โดย อาจารย์ชาญวุฒิ ขวัญเรียง

ปี 2534 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว กรุงเทพฯ ได้ให้ความสนับสนุนฝึกอบรมมัดหมี่ไหมประดิษฐ์ ระยะเวลา 45 วัน โดยอาจารย์ผิน ธรรมอง ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนให้ทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

ปี 2535 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว กรุงเทพฯ ได้ให้ความสนับสนุนฝึกอบรมการทอผ้าแยกดอก ระยะเวลา 45 วัน โดยอาจารย์แบน แสงโสม ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อฟืม(พื้นหวี)จากสโมสรโรตารี เชียงคำ

ปี 2536 ฝึกอบรมการย้อมสีผ้า ระยะเวลา 15 วัน โดยอาจารย์ประมวล (ไม่ทราบนามสกุล) และอาจารย์ประสบ ไชยเชาวณ์

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว กรุงเทพฯ ฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะการทอผ้าแยกดอก ระยะเวลา 5 วัน โดยอาจารย์แบน แสงโสม

ปี 2537 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว กรุงเทพฯ ฝึกอบรมทอผ้าที่กระตุก ระยะเวลา 45 วัน โดยอาจารย์วันชัย โชติเจริญ

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ ฝึกอบรมการสร้างที่กระตุก ระยะเวลา 45 วัน

ปี 2538 ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ ฝึกอบรมการย้อมสีธรรมชาติ 2 ครั้ง โดยอาจารย์ประนัย ไชยเชาวณ์

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ ฝึกอบรมการทอผ้ายกดอก โดยอาจารย์บุญตา เมฆบั้งควร

ศูนย์อุตสาหกรรมภาคเหนือ ฝึกอบรมการทอผ้ายกดอกสอดสี ระยะเวลา 45 วัน โดยอาจารย์ประสิทธิ์ อ่อนคง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว กรุงเทพฯ ฝึกอบรมการทอผ้ายกดอกสอดสี ระยะเวลา 45 วัน โดยอาจารย์วิฑูรย์ ศิลาคำ

ด้านเงินให้เปล่า

1. สโมสรโรตารี อำเภอเชียงคำ สนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 1,000 บาท
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ สนับสนุนงบสร้างอาคารโรงทอผ้า เป็นเงิน 250,000 บาท
3. อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พวงเล็ก บุญเชียง สนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 1,000 บาท
4. อุตสาหกรรมจังหวัดพะเยา สนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 1,000 บาท
5. กลุ่มผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 1,000 บาท
6. สภาตำบลเชียงบาน สนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 3,031 บาท
7. กรมประชาสัมพันธ์จังหวัดพะเยา สนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 100,000 บาท
8. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วิสุทธิ ไชยณรุณ สนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 2,800 บาท
9. ทีมผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัด อำเภอเชียงคำ สนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 5,000 บาท
10. กรมพัฒนาชุมชน สนับสนุนเงินทุนดำเนินการ เป็นเงิน 10,000 บาท

ด้านเงินให้กู้ยืม

1. มูลนิธิศุภนิมิตฯ ให้ยืมเงินทุนหมุนเวียนเป็นเงิน 20,000 บาท
2. สมาคมพัฒนาเด็กและสตรี จังหวัดพะเยา ให้ยืมเงิน เป็นเงิน 15,000 บาท
3. ปี 2544 กรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดพะเยา ให้เงินกู้ยืมแก่กลุ่มฯ เป็นเงิน 150,000 บาท
4. องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน ให้เงินกู้ยืมแก่กลุ่มฯ เป็นเงิน 60,000 บาท

ตารางที่ 3.2 แหล่งให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือแก่กลุ่มฯ

ปี (พ.ศ.)	หน่วยงาน	ความช่วยเหลือ	มูลค่าหรือ จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนครั้งที่ได้ ความช่วยเหลือ (ครั้งต่อปี)
ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต				
2532	ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จ.เชียงใหม่	ฝึกอบรมการซ่อมสี ระยะเวลา 45 วัน โดย อ.บุญมี สมณะ	-	1
2533	ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จ.เชียงใหม่	ฝึกอบรมการทอผ้า ระยะเวลา 45 วัน โดย อ.ชาญวุฒิ ขวัญเรียง	-	1
2534	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในครอบครัว กรุงเทพฯ	ฝึกอบรมมัดหมี่ไหมประดิษฐ์ ระยะเวลา 45 วัน โดย อ.ผิน ธรรมอง	-	1
2535	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในครอบครัว กรุงเทพฯ	ฝึกอบรมการทอผ้ายกดอก ระยะเวลา 45 วัน โดย อ.แบน แสง โสม	-	1
2536	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในครอบครัว กรุงเทพฯ	ฝึกอบรมการซ่อมสีผ้า ระยะเวลา 15 วันโดยอ.ประมวณ อ.ประสบ ไชย เชาว์	-	1
2536	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในครอบครัว กรุงเทพฯ	ฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะการทอผ้ายกด อก ระยะเวลา 5 วัน โดย อ.แบน แสง โสม	-	1
2537	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในครอบครัว กรุงเทพฯ	ฝึกอบรมทอผ้าที่กระตุก ระยะเวลา 45 วัน โดย อ.วันชัย โชติเจริญ	-	1
2537	ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จ.เชียงใหม่	ฝึกอบรมสร้างที่กระตุก ระยะเวลา 45 วัน	-	1
2538	ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จ.เชียงใหม่	ฝึกอบรมการซ่อมสีธรรมชาติ 2 ครั้ง โดย อ.ประนัย ไชยเชาว์	-	1

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	หน่วยงาน	ความช่วยเหลือ	มูลค่าหรือ จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนครั้งที่ได้ ความช่วยเหลือ ครั้งต่อปี
2538	ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จ.เชียงใหม่	ฝึกอบรมการทอผ้ายกดอก โดย อ.บุญตา เมฆบั้งควร	-	1
2538	ศูนย์อุตสาหกรรม ภาคเหนือ	ฝึกอบรมการทอผ้ายกดอกสอดสี ระยะเวลา 45 วัน โดยอ.ประสิทธิ์ อ่อนคง	-	1
2538	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในครอบครัว กรุงเทพฯ	ฝึกอบรมการทอผ้ายกดอกสอดสี ระยะเวลา 45 วัน โดยอ.วิฑูรย์ ศิลา คำ	-	1
เงินให้เปล่า				
-	1.สโมสรโรตารี อำเภอ เชียงคำ	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	1,000	1
-	2.รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงแรงงานและ สวัสดิการสังคม นาง ลดาวลัย วงศ์ศรีวงศ์	สนับสนุนงบประมาณสร้างอาคารโรงทอผ้า	250,000	1
-	3.อดีตสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร พวงเล็ก บุญเชียง	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	1,000	1
-	4.อุตสาหกรรมจังหวัด พะเยา	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	1,000	1
-	5. กลุ่มผู้สมัคร สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัด	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	1,000	1
-	6. สภาตำบลเชียงบาน	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	3,031	1
-	7. กรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดพะเยา	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	100,000	1
-	8. สมาชิกสภาผู้แทนรา ษฎร วิสุทธิ์ ไชยณรุณ	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	2,800	1
-	10. ทีมผู้สมัคร สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัด อำเภอเชียงคำ	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	5,000	1

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	หน่วยงาน	ความช่วยเหลือ	มูลค่าหรือ จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนครั้งที่ได้ ความช่วยเหลือ ครั้งต่อปี
-	11.กรมพัฒนาชุมชน	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	10,000	1
เงินกู้ยืม				
-	1. มูลนิธิศุภนิมิต	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	20,000	1
-	2. สมาคมพัฒนาเด็กและสตรี จังหวัดพะเยา	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	15,000	1
-	3. ปี 2544 กรมประชาสงเคราะห์จังหวัดพะเยา	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	150,000	1
-	4. องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ	60,000	1
-	5. กรมการค้าภายในจังหวัดพะเยา	ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ ให้เงินกู้ยืมมาเป็นทุนดำเนินการโดยปลอดดอกเบี้ย	30,000	1

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545.

3.6 ศักยภาพการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ

การจัดการองค์กรของกลุ่มฯ พบว่ากลุ่มฯ มีจุดเด่นหลายด้านคือ

1. ผู้นำกลุ่มฯ มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อนและเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นกำลังสำคัญที่ช่วยพัฒนาให้กลุ่มฯ มีความเจริญก้าวหน้า

2. กลุ่มฯ มีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบภายในกลุ่มฯ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายทอดผ้าฝ้ายแกมไหมซึ่งถือเป็นกลุ่มทอดผ้ากลุ่มใหญ่ของอำเภอเชียงคำและของจังหวัด ซึ่งเน้นให้ความช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งวัตถุดิบให้แก่กลุ่มทอดผ้าและให้เครดิตในการซื้อฝ้ายแก่กลุ่มฯ

3. กลุ่มฯ มีการปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มฯ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นสมาชิกจะช่วยกันแก้ไข

4. สมาชิกกลุ่มมีความสามัคคีและคอยช่วยเหลือกันภายในกลุ่มฯ ต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ กลุ่มฯ มีโอกาสได้รับเงินงบประมาณในการให้ความสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยให้การจัดการองค์กรของกลุ่มฯ มีการดำเนินงานที่เกิดความคล่องตัวมากขึ้น แม้ว่าสมาชิกจะไม่ให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่มีหน่วยงานเข้ามาเสนอแนะหรือที่กลุ่มฯ จัดขึ้น ในภาพรวมถือว่าสมาชิกสามารถทำงานให้กลุ่มฯ ได้อย่างราบรื่น และกลุ่มฯ มีศักยภาพในการจัดการองค์กรที่ดีการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 4

การผลิตและเทคโนโลยีการผลิต

4.1 ผลิตภัณฑ์

กลุ่มผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก สามารถแบ่งเป็น 18 ประเภท (ตารางที่ 4.1) ตามลักษณะการใช้งาน ดังนี้

1. ผ้าซิ่น เป็นผ้าทอของผู้หญิง กลุ่มฯ จะทอผ้าซิ่นมีขนาดมาตรฐานเท่ากันทุกผืน คือ เป็นผ้าน้ากว้าง 65 นิ้ว ยาว 1.20 เมตร สามารถแบ่งเป็นชนิดตามลักษณะวัตถุดิบ และลวดลายที่ทอ ได้แก่ ผ้าจกไหล ผ้าจกดอกเดี่ยวเชิงตีนประดับดอกพิกุล ผ้าฝ้ายลี้ยงยกดอก ผ้าฝ้ายลี้ยงลายดอกแก้ว ผ้าฝ้ายไม่มีลาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผ้าซิ่นลายต่าง ๆ มีทั้งลายแบบเดิม เช่น ลายไหล และลายประยุกต์ต่าง ๆ เช่น ลายเกาะดาว ลายเกาะลูกกุย เป็นต้น (ภาคผนวก ก. รูปที่ ก.3 – ก.18)

2. ผ้าตัดชุด เป็นผ้าสำหรับตัดเสื้อหรือกางเกง ขนาดกว้าง 65 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร สำหรับตัดชุดผู้หญิง ส่วนผ้าตัดชุดผู้ชาย ขนาดกว้าง 65 นิ้ว ยาว 1.50 เมตร ได้แก่ ผ้าฝ้ายไม่มีลาย ผ้าฝ้ายผสมฝ้ายโทะ แบบมีลาย เช่น ผ้าตัดชุดผู้หญิงลายหนึ่งเกาะ ผ้าตัดชุดผู้หญิงลายสองเกาะ ผ้าตัดชุดผู้ชายลายหนึ่งเกาะหรือลี้ยงลาย ผ้าตัดชุดผู้ชายลายสองเกาะหรือลี้ยงลาย (ภาคผนวก ก. รูปที่ ก.19 – ก.22)

3. ผ้าพื้น เป็นผ้าที่ทอโดยไม่มีการยกดอก ด้ายพุ่งจะเป็นด้ายสีเดียวกันทั้งผืน มี 2 แบบ คือ ผ้าพื้นทำด้วยฝ้าย และผ้าพื้นทำด้วยฝ้ายโทะ มีขนาดเท่ากัน คือ กว้าง 65 นิ้ว ยาว 6 เมตร จะทอเป็นพับ พับหนึ่งมีความยาว 6 เมตร

4. แถบเสื้อ เป็นการทอลายผ้าสำหรับตกแต่งเสื้อ ขนาดขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า ปกติมีขนาดกว้างประมาณ 6 นิ้ว และยาวประมาณ 1.5 เมตร

5. ผ้าเช็ด

6. ผ้าเช็ดหน้า ใช้สำหรับเช็ดหน้า

7. ผ้ารองจาน ใช้สำหรับรองจานบนโต๊ะอาหาร ซึ่งผ้ารองจาน มีขนาด กว้าง 12 นิ้ว และยาว 14 นิ้ว (ภาคผนวก ก. รูปที่ ก.23)

8. ผ้ารองแก้ว

9. ผ้าสีขาว

10. สไบ ใช้สำหรับห่มพาดบ่าเวลาไปทำบุญ ซึ่งผู้สูงอายุนิยมใส่ไปทำบุญ สไบของกลุ่มฯ มีขนาดกว้าง 10 นิ้ว และความยาว 1.8 เมตร

11. ผ้าขาวม้า

12. ผ้าคลุมเตียง เป็นผ้าฝ้ายทอสำหรับคลุมเตียงกันฝุ่น มี 2 ขนาด ที่กลุ่มฯ ทำการผลิตเพิ่ม 100 นิ้ว ขนาด 5 ฟุต กว้าง 65 นิ้ว ยาว 2.5 เมตร และขนาด 6 ฟุต กว้าง 100 นิ้ว ยาว 2.5 เมตร

13. ผ้าคลุมโต๊ะ เป็นผ้าฝ้ายทอหลายสำหรับคลุมโต๊ะเพื่อความสวยงาม ขนาดที่กลุ่มฯ ทำการผลิตเพิ่ม 100 นิ้วมีความกว้าง 1.20 เมตร ยาว 2.30 เมตร

14. ผ้าคลุมตู้เย็น เป็นผ้าฝ้ายทอหลายสำหรับคลุมตู้เย็น ขนาดที่กลุ่มฯ ทำการผลิตเพิ่ม 100 นิ้ว กว้าง 0.5 เมตร ยาว 1.5 เมตร (ภาคผนวก ก. รูปที่ ก.25)

15. ตุ้งแดง (ธง) เป็นผ้าฝ้ายทอด้วยลวดลายขีด ขนาดกว้างประมาณ 10 นิ้ว ความยาว 1.6 เมตร มีโครงสร้างประกอบด้วย ส่วนหัว ตัว และหาง โดยมีไม้สอดเป็นระยะ ๆ เย็บตกแต่งด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น เศษผ้า กระดาษ ไบลาเน ฯลฯ เรียกว่า “ใบไม้” ลวดลายบนตุ้งมีรูปแบบที่หลากหลาย ส่วนล่างสุดจะทอเป็นรูปปราสาท ตุงนิยมทอถวายเป็นพุทธบูชาอุทิศให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วหรือถวายเพื่อเป็นปัจจัยกุศลให้แก่ตนในชาติหน้า เชื่อกันว่าเมื่อตายแล้วจะได้เกาะชายตุงขึ้นสวรรค์ (ภาคผนวก ก. รูปที่ ก.23)

16. ถุง ได้แก่ ถุงย่าม ถุงเล็ก(รวมของ) ถุงเล็ก ถุงน้อย ถุงแดง ถุงกระเป๋

17. กระเป๋า

18. ผ้าม่าน ใช้สำหรับชิงหน้าต่างกันแดด ขนาดที่กลุ่มฯ ทำการผลิตเพิ่ม 100 นิ้ว กว้าง 1.50 เมตร ยาว 2.5 เมตร (ภาคผนวก ก. รูปที่ ก. 24)

ตารางที่ 4.1 กลุ่มผลิตภัณฑ์ จำแนกได้ 18 ประเภท

ประเภทผลิตภัณฑ์	หน่วย	ขนาด
ผ้าชิ้น	ผืน	กว้าง 65 นิ้ว x ยาว 1.20 เมตร
ผ้าตัดชุด	ชุด	กว้าง 65 นิ้ว x ยาว 1.50 เมตร กว้าง 65 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร
ผ้าพื้น	พับ	กว้าง 65 นิ้ว x ยาว 6 เมตร
แถบเสื่อ	เมตร	กว้าง 10 นิ้ว x ยาว 1.50 เมตร
ผ้าเช็ด	ผืน	-
ผ้าเช็ดหน้า	ผืน	-
ผ้ารองจาน	ผืน	กว้าง 12 นิ้ว x ยาว 14 นิ้ว
ผ้ารองแก้ว	ผืน	-
ผ้าสีขาว	ผืน	-
ผ้าสไบ	ผืน	กว้าง 10 นิ้ว x ยาว 1.80 เมตร
ผ้าขาวม้า	ผืน	กว้าง 33 นิ้ว x ยาว 1.80 เมตร
ผ้าคลุมเตียง	ผืน	กว้าง 1.78 เมตร x ยาว 2.50 เมตร กว้าง 2.14 เมตร x ยาว 2.50 เมตร
ผ้าคลุมโต๊ะ	ผืน	กว้าง 1.20 เมตร x ยาว 2.50 เมตร
ผ้าคลุมตู้เย็น	ผืน	กว้าง 0.5 เมตร x ยาว 1.50 เมตร
ตุ้งแดง	ผืน	กว้าง 10 นิ้ว x ยาว 1.60 เมตร

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเภทผลิตภัณฑ์	หน่วย	ขนาด
ถุง	ใบ	-
กระเป๋	ใบ	-
ผ้ามา	ผืน	กว้าง 1.50 เมตร x ยาว 2.50 เมตร

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม 2545.

ผลิตภัณฑ์หลัก

เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ มีความหลากหลาย จึงคัดเลือกผลิตภัณฑ์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนโดยพิจารณาจากผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตในปี 2544 จากยอดขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ และจากการสอบถามประธานพบว่า ผลิตภัณฑ์หลักที่มียอดขายมากเรียงตามลำดับ 17 อันดับ ดังนี้

1. ผ้าชิ้นลายเกาะดาวหมู่
2. ผ้าชิ้นลายเกาะหางปลา
3. ผ้าชิ้นลายเกาะบวกรหางปลา
4. ผ้าชิ้นลายยกดอก
5. ผ้าชิ้นลายเกาะใหญ่
6. ผ้าชิ้นลายเกาะยกดอก
7. ผ้าชิ้นลายเกาะบวกรใหญ่
8. ผ้าชิ้นลายเกาะดอย
9. ผ้าชิ้นลายเกาะไผ่ยาว
10. ผ้าชิ้นเกาะจรวด
11. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมเรลสายหนึ่งเกาะ
12. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมเรลสายสองเกาะ
13. ผ้าคลุมเตียง 5 ฟุต
14. ผ้าขาวม้า
15. ผ้าคลุมโต๊ะ
16. ผ้าคลุมตู้เย็น
17. แถบเสื้อ

นอกจากผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มฯ ได้ทำการผลิตเองแล้ว กลุ่มฯ ยังมีผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มฯ รับมาจำหน่ายด้วย สามารถแบ่งได้ 13 ชนิด คือ

1. ผ้าเช็ด
2. ผ้าเช็ดหน้า
3. ผ้ารองแก้ว
4. ผ้าสีขาว
5. ตุ๊กแดง
6. ถุง
7. ถุงย่าม
8. ถุงเล็ก(รวมของ)
9. ถุงเล็ก
10. ถุงน้อย
11. ถุงแดง
12. ถุงกระเป๋
13. กระเป๋

4.2 การบริหารการผลิต และการวางแผนการผลิต

4.2.1 การบริหารการผลิต

ผู้ที่รับผิดชอบการบริหารการผลิตของกลุ่มฯ คือ นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า (ประธาน) โดยมีคณะกรรมการกลุ่มฯ ดำเนินงานร่วมกัน ประธานจะแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบไปยังกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่

เกี่ยวข้อง ในการผลิตของกลุ่มฯ สมาชิกจะเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์และกลุ่มฯ รับซื้อไปจำหน่ายต่อ ซึ่งสมาชิกจะใช้เงินทุนส่วนตัวในการลงทุนค่าวัตถุดิบและอุปกรณ์การผลิตที่มีอายุการใช้งานระยะสั้น กลุ่มฯ มีการแบ่งการบริหารการผลิตเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนของสมาชิกผลิตตามคำสั่งซื้อจากลูกค้า ส่วนของผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกกลุ่มฯ ช่วยกันออกแบบลวดลายแปลก ๆ ใหม่ ๆ และผลิตขึ้นเองเพื่อทดลองตลาด และส่วนที่สมาชิกทำการผลิตเองและจำหน่ายให้กลุ่มฯ หรือฝากกลุ่มฯ ทำการจำหน่ายให้

เมื่อได้รับคำสั่งซื้อสินค้ากลุ่มฯ จะกระจายงานให้ฝ่ายตลาดเพื่อจัดหาวัตถุดิบจำหน่ายให้แก่สมาชิก เมื่อได้วัตถุดิบสมาชิกจะทำการผลิตซึ่งกรณีที่สมาชิกผลิตเองจะทำการสั่งซื้อวัตถุดิบจากกลุ่มฯ โดยฝ่ายตลาดจะทำการจัดหาให้ เมื่อสมาชิกทำการผลิตเสร็จแล้วจะนำผลิตภัณฑ์ส่งคืนกลุ่มฯ หรือจำหน่ายให้กลุ่มฯ ซึ่งจะมีฝ่ายตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ทำการดูแลควบคุมคุณภาพสินค้าก่อนหากสินค้าไม่เรียบร้อยจะส่งกลับไปแก้ไข จากนั้นจึงทำการบรรจุภัณฑ์ส่งให้ลูกค้าหรือ จำหน่ายต่อไป มีผลิตภัณฑ์บางส่วนที่สมาชิกผลิตแล้วจำหน่ายเอง

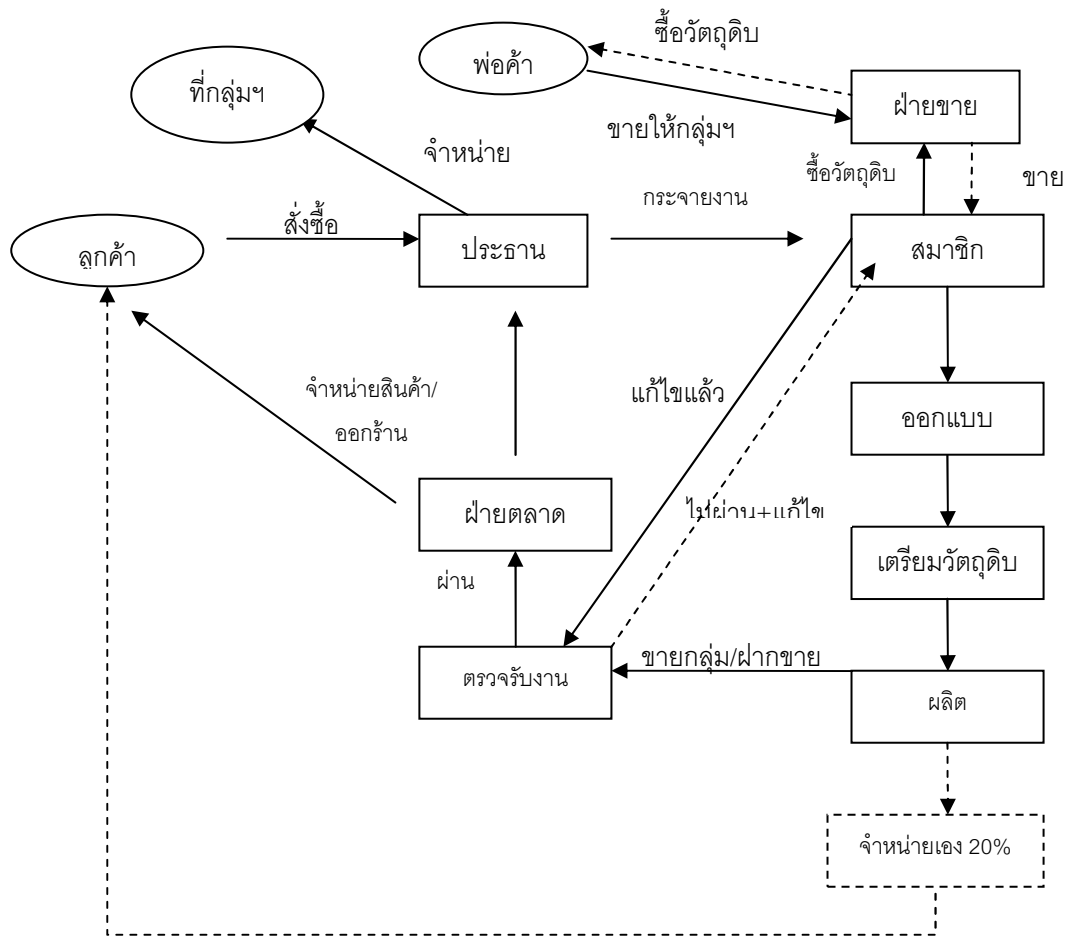
หลังจากเตรียมวัตถุดิบเรียบร้อยแล้ว สมาชิกจะรับวัตถุดิบไปทำการผลิตต่อ การเข้าทำงานของสมาชิกไม่แน่นอน เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนมีกิจกรรมของตนเอง เมื่อเสร็จจากการงานแล้วจึงจะมาทำงานที่กลุ่มฯ ขณะนี้สมาชิกทุกคนไม่ได้ทำการผลิตทั้งหมด บางส่วนทำหน้าที่ในการบริหารเพียงอย่างเดียว บางส่วนทำการผลิตเองโดยทำที่กลุ่มฯ และ บางส่วนทำการผลิตเองที่บ้าน ทำให้ ไม่สามารถทราบกำลังการผลิตของกลุ่มฯ ที่แน่นอนได้ เพราะไม่ทราบจำนวนผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มฯ ทำการผลิตแล้วจำหน่ายให้แก่ลูกค้าเองโดยไม่ผ่านกลุ่มฯ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกลำนำจำหน่ายหรือฝากขายที่กลุ่มฯ จึงไม่ใช่ปริมาณการผลิตทั้งหมดของสมาชิกแต่ละคน

4.2.2 การวางแผนการผลิต

ในส่วนของการวางแผนการผลิต ประธานจะเป็นผู้วางแผนการผลิตร่วมกันกับคณะกรรมการกลุ่มฯ ซึ่งส่วนใหญ่จะทำตามคำสั่งซื้อของลูกค้าเป็นหลัก เมื่อประธานได้รับการสั่งซื้อสินค้าจากลูกค้าประธานจะเรียกประชุมคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานให้ทราบ จากนั้นจึงกระจายงานให้แก่สมาชิกลำไปทำการผลิต โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตของสมาชิกแต่ละคนว่าจะรับงานไปทำให้เสร็จตามกำหนดได้หรือไม่ แล้วจึงรับงานไปซึ่งกลุ่มฯ จะทำบัญชีเพื่อจดบันทึกการรับงานของสมาชิกโดยบัญชีที่กลุ่มฯ จะรวมงานของสมาชิกทุกคน โดยสมาชิกแต่ละคนก็จะมีสมุดบัญชีรับงานคนละเล่มเพื่อใช้สำหรับเป็นหลักฐานเวลาที่ส่งมอบงานเมื่อเสร็จ ประธานและคณะกรรมการจะทำการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ก่อนรับงานทุกครั้ง หากผลิตภัณฑ์ไม่เรียบร้อยมีตำหนิก็จะให้สมาชิกลำกลับไปแก้ไข ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการตรวจสอบจะนำไปลงในบัญชีรับผลิตภัณฑ์ และนำไปเก็บไว้ในตู้แสดงสินค้าเพื่อรอการจำหน่ายให้แก่ลูกค้าต่อไป

ในปี 2544 การวางแผนการผลิตผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ เป็นผ้าขึ้นทอลายต่าง ๆ ซึ่งลูกค้ามีการสั่งซื้อสินค้ามีการสั่งซื้อไม่ต่อเนื่อง และไม่ทราบกำลังการผลิตที่แน่นอนของสมาชิก ทำให้ช่วงการผลิตในแต่ละเดือนนี้ไม่สม่ำเสมอจึงไม่สามารถประมาณการการผลิตล่วงหน้าได้

การวางแผนการผลิตในอนาคตกลุ่มฯ ประธานมีความคิดที่จะทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปแทน จากการที่กลุ่มฯ ได้ทดลองนำผลิตภัณฑ์ไปตัดเป็นชุดสำเร็จรูปจำหน่ายให้ลูกค้า พบว่าจำหน่ายได้ง่ายกว่าผลิตภัณฑ์ผ้าผืนและเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพื่อสนองความต้องการของลูกค้า

แผนภาพที่ 4.1 การวางแผนการผลิต

ตารางที่ 4.2 ช่วงเวลาการผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ ของกลุ่มฯ

ผลิตภัณฑ์	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค
1. ผ้าชิ้นลายเกาะดาว หมู่	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
2. ผ้าชิ้นลายเกาะหาง ปลา	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
3. ผ้าชิ้นลายเกาะบวก หางปลา	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
4. ผ้าชิ้นลายยกดอก	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
5. ผ้าชิ้นลายเกาะ ใหญ่	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
6. ผ้าชิ้นลายเกาะยก ดอก	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
7. ผ้าชิ้นลายเกาะบวก ใหญ่	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
8. ผ้าชิ้นลายเกาะดอย	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
9. ผ้าชิ้นลายเกาะไล่ ยาว	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
10. ผ้าชิ้นลายเกาะ จรวด	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
11. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้า ฝ้ายผสมโทเรลายหนึ่ง เกาะ	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
12. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้า ฝ้ายผสมโทเรลายสอง เกาะ	←	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	→
13. ผ้าคลุมเตียง 5 ฟุต	←	-----→		←	-----→		←	-----→			←	→
14. ผ้าขาวม้า	←	→										
15. ผ้าคลุมโต๊ะ	←	-----	-----	-----→					←	→	←	-----→
16. ผ้าคลุมตู้เย็น	←	-----→		←	-----→			←	-----	-----	-----	→
17. แถบเสื้อ		←	-----→							←	→	

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม 2545.

การผลิตของกลุ่มฯ สมาชิกแต่ละคนจะสามารถทำการผลิตได้ทุกวัน แต่ในช่วงเปิดเทอมเดือนมิถุนายนจะเป็นช่วงที่การผลิตของกลุ่มฯ จะมีปริมาณลดลง

ตารางที่ 4.3 ปริมาณการผลิตโดยเฉลี่ยจำแนกตาม ในช่วงการผลิตปกติ

ผลิตภัณฑ์	ระยะเวลา การผลิตต่อ ชิ้น (วัน)	ระยะเวลา การผลิตต่อ ชิ้น (ชั่วโมง)	หน่วย	การผลิต(ชิ้น)/ คน/เดือน
1. ผ้าซิ่นลายเกาะดาวหมู่	3	12	ผืน	10
2. ผ้าซิ่นลายเกาะหางปลา	3	12	ผืน	10
3. ผ้าซิ่นลายเกาะบวกรหางปลา	3	12	ผืน	10
4. ผ้าซิ่นลายยกดอก	3	12	ผืน	10
5. ผ้าซิ่นลายเกาะใหญ่	5	20	ผืน	6
6. ผ้าซิ่นลายเกาะยกดอก	5	20	ผืน	6
7. ผ้าซิ่นลายเกาะบวกรใหญ่	5	20	ผืน	6
8. ผ้าซิ่นลายเกาะดอย	3	12	ผืน	10
9. ผ้าซิ่นลายเกาะไต่ยาว	3	12	ผืน	10
10. ผ้าซิ่นลายเกาะจรวด	3	12	ผืน	10
11. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมโทเรลายหนึ่ง เกาะ	4.5	18	ชุด	8
12. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมโทเรลายสอง เกาะ	4.5	18	ชุด	8
13. ผ้าคลุมเตียง 5 ฟุต	10	40	ผืน	3
14. ผ้าขาวม้า	0.5	2	ผืน	60
15. ผ้าคลุมโต๊ะ	1.5	6	ผืน	3
16. ผ้าคลุมตู้เย็น	1	4	ผืน	30
17. แอบเสื้อ	0.5	2	เมตร	30

หมายเหตุ : ปริมาณการผลิตเป็นค่าที่ได้จากการประมาณการ

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 - 23 พฤษภาคม 2545.

ตารางที่ 4.4 ผลิตภัณฑ์อื่นๆ นอกเหนือจากที่กลุ่มฯ ผลิต เคยผลิตแต่เลิกไปแล้ว

ชื่อผลิตภัณฑ์	ช่วงปีที่เคยผลิต (พ.ศ. - พ.ศ.)	ช่วงเดือน ที่ผลิต	ต้นทุนปี (บาท)	รายได้ปี (บาท)	สาเหตุ ที่เลิกผลิต
ถนอมอาหาร ทำไข่เค็ม	2544	มี.ค.-มิ.ย.	1,250	- 600	ขาดทุน 600 บาท

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 - 23 พฤษภาคม 2545.

ตารางที่ 4.5 พื้นที่ประกอบการผลิต หัตถกรรมของกลุ่มฯ

แปลง ที่	ปีที่ ได้มา	ขนาดพื้นที่ (ไร่)			การใช้ประโยชน์ใน งานหัตถกรรม	ปัญหา
		ชื่อจาก	ที่เช่า			
			จำนวน (ไร่)	มูลค่า (บาท)		
1	2538	นางคำซอน ใจ กล้า	2 งาน 8 ตารางวา	100,000	สถานที่ทำการผลิต ผ้าทอ	- สถานที่ไม่เพียงพอสำหรับ สมาชิกทำการผลิต จึง แก้ปัญหาโดยสมาชิกบางคน ทำการผลิตที่บ้านของตนเอง แทน

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 - 23 พฤษภาคม 2545.

4.3 การจัดหาปัจจัยการผลิต

การจัดหาปัจจัยการผลิตในระยะแรกได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งวัดฤทธิและอุปกรณ์การผลิต ได้แก่ ฝ้าย กี่กระตุก กระสวย เครื่องกรอด้วย เป็นต้น ในปี 2544 กลุ่มฯ มีผู้รับผิดชอบในการจัดหาปัจจัยการผลิต คือ ฝ่ายตลาด และนำวัตถุดิบ คือ ฝ้าย ใหม่ประดิษฐ์ มาจำหน่ายให้แก่สมาชิกอีกทอดหนึ่ง โดยกลุ่มฯ จะมีผู้รับผิดชอบจำหน่ายวัตถุดิบซึ่งมีการจัดทำบัญชีขายด้วยทั้งบัญชีขายเงินสดและบัญชีขายเชื่อ ราคาขายทั้ง 2 บัญชีเท่ากัน

การจัดหาปัจจัยการผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ของกลุ่มฯ มีทั้งส่วนที่ต้องสั่งซื้อและส่วนที่กลุ่มฯ จัดหาซื้อเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ในส่วนของวัตถุดิบหลักจำพวกฝ้าย ใหม่ประดิษฐ์ ฝ่ายการตลาดจะเป็นผู้รับผิดชอบในการซื้อมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก ส่วนวัตถุดิบและอุปกรณ์บางอย่างสมาชิกจะเป็นผู้จัดหาเอง ได้แก่ เข็มหมุด กาว กรรไกร เป็นต้น โดยแหล่งที่มาของปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันตามชนิดของปัจจัยการผลิตนั้นๆ ส่วนใหญ่แหล่งวัตถุดิบหลักจะได้มาจากร้านค้าหัวจ้งหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดต่างๆ ของปัจจัยการผลิตสามารถแยกย่อยได้ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงต่อไป

4.3.1 วัตถุดิบ

การจัดหาวัตถุดิบสำหรับใช้ในการผลิตสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ วัตถุดิบหลัก วัตถุดิบรอง และวัสดุที่มีอายุการใช้งานไม่เกิน 1 ปี ซึ่งวัตถุดิบหลัก คือ ด้ายชนิดต่างๆ ซึ่งกลุ่มฯ เป็นผู้จัดซื้อมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกในการซื้อด้ายมีการชำระเงินทั้งเงินสดและเงินเชื่อ ส่วนวัตถุดิบรองสมาชิกเป็นผู้จัดหาเองโดยชำระเงินเป็นเงินสด ซึ่งการจัดซื้อด้ายมีค่าขนส่งในการจัดซื้อ (ตารางที่ 4.7)

วัตถุดิบหลัก

ด้ายโทเร เบอร์ 40/2 (เส้นยืน)

เป็นด้ายสังเคราะห์สำหรับทำเป็นเส้นยืน ซื้อมาเป็นลูก 1 ลูก น้ำหนัก 4.5 กิโลกรัม มี 24 หัว ๆ ละ 2 ใจ ราคาลูกละ 780 บาท แหล่งจัดซื้อจากร้านค้าหัวจ้งหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงใหม่

ซึ่งราคาถูกกว่าซื้อจากพะเยาหากกลุ่มฯ มีโอกาสไปจังหวัดเชียงใหม่ก็จะซื้อมาด้วยทุกครั้ง โดยฝ่ายตลาดเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อ เฉลี่ยการจัดซื้อครั้งละ 2 ลูก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า

ไหมประดิษฐ์ขนาดกลาง เบอร์ 30/2 ตราแมววิ่งรอบโลก มี 2 ชนิด

- ฝ่ายฟุ้ง ใช้สำหรับทำเส้นฟุ้ง น้ำหนัก 5 กิโลกรัมต่อถุง 1 ถุงมี 105 ใจ ปกตินิยมใช้ไหมใจเล็ก 1 ใจ ราคาใจละ 9 บาท หากใจเล็กไม่มีจึงจะซื้อใจใหญ่ ในราคาใจละ 18 บาท

ไหมประดิษฐ์ใช้หลายสีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าและของสมาชิก แหล่งจัดซื้อจากร้านเต้าหั่ว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงใหม่เฉลี่ยซื้อครั้งละ 10 ลูก หากไหมสีใดหมดก่อนจึงจัดซื้อเพิ่มโดยมีฝ่ายตลาดเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อ

ดินเงิน

ใช้สำหรับสอดเส้นด้ายเพื่อทำลวดลาย ทำให้ผ้ามีสีสันสวยงาม ซึ่งดินเงินใช้เบอร์ 201 ยี่ห้อ Dodar Quenze มีน้ำหนัก 125 กรัม ราคาหลอดละ 170 บาท ฝ่ายตลาดเป็นผู้จัดซื้อ โดยแหล่งจัดซื้อจากร้านเต้าหั่ว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงใหม่ เฉลี่ยซื้อครั้งละ 10 หลอด

ดินทอง/ดินสีต่าง ๆ

ใช้สำหรับสอดเส้นด้ายเพื่อทำลวดลาย ทำให้ผ้ามีสีสันสวยงาม ซึ่งดินทองใช้เบอร์ MC8 ยี่ห้อ Dodar Quenze ดินเงินดินทอง 1 หลอด มีน้ำหนัก 125 กรัม ราคาหลอดละ 200 บาท โดยฝ่ายตลาดเป็นผู้จัดซื้อ โดยแหล่งจัดซื้อจากร้านเต้าหั่ว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงใหม่ เฉลี่ยซื้อครั้งละ 10 หลอด

ฝ้ายเกลียวสีขาว (เส้นยืน)

สำหรับทำเป็นเส้นยืนเป็นฝ้ายสีล้วน ชื่อเป็นลูก 1 ลูก น้ำหนัก 4.5 กิโลกรัม ราคาลูกละ 780 บาท ฝ้าย 1 ลูก มี 24 หัว ๆ ละ 2 ใจ แหล่งจัดซื้อจากร้านเต้าหั่ว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงใหม่ โดยฝ่ายตลาดเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อ เฉลี่ยซื้อครั้งละ 2 ลูก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า

ฝ้ายเมือง (เส้นยืน)

ใช้สำหรับทำเส้นยืน เป็นฝ้ายล้วน ชื่อเป็นลูกราคาลูกละ 1,200 บาท เฉลี่ยซื้อครั้งละ 1 ลูก ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณการสั่งซื้อของลูกค้า ฝ่ายตลาดเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อ

ฝ้ายเบอร์ 10/1 (เส้นฟุ้ง)

ฝ้ายล้วนใช้สำหรับทำเส้นฟุ้ง จัดซื้อเป็นลูก ราคาลูกละ 400 บาท มีน้ำหนัก 4.5 กิโลกรัม ฝ้าย 1 ลูก มี 20 ใจ ฝ่ายตลาดเป็นผู้จัดซื้อ โดยแหล่งจัดซื้อจากร้านเต้าหั่ว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงใหม่เฉลี่ยซื้อครั้งละ 5 ลูก

ตารางที่ 4.6 การจัดซื้อวัตถุดิบด้ายและไหมประดิษฐ์ ปี 2544

เดือน	ซื้อด้าย (บาท)	ขายเงินสด (บาท)	ขายเงินเชื่อ (บาท)	ยอดค้างชำระ (บาท)	รายรับ (บาท)
มกราคม	14,802.00	-	-	-	10,321.00
กุมภาพันธ์	4,437.00	-	-	-	6,674.00
มีนาคม	7,019.00	-	-	-	5,832.00
เมษายน	13,000.00	-	-	-	9,935.00
พฤษภาคม	1,851.00	4,004.00	213.00	-	4,004.00
มิถุนายน	6,500.00	5,765.00	3,780.00	-	5,765.00
กรกฎาคม	7,204.00	5,512.00	2,034.00	-	7,546.00
สิงหาคม	7,050.00	4,642.00	982.00	-	4,642.00
กันยายน	4,965.00	893.00	1,605.00	558	893.00
ตุลาคม	10,064.00	2,927.00	3,214.00	1,226.00	2,927.00
พฤศจิกายน	2,175.00	1,742.00	3,180.00	1,866.00	1,742.00
ธันวาคม	6,589.00	3,112.00	2,794.00	503	3,112.00
รวม	85,656.00	28,597.00	17,802.00	4,153.00	63,393.00

หมายเหตุ : *ข้อมูลในเดือนธันวาคมเป็นการประมาณ เนื่องจากไม่ได้บันทึกในบัญชี

ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม เป็นการประมาณยอดขายเชื่อเพื่อปรับให้สอดคล้องกับยอดรวมสรุปสิ้นปี
ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ.2545.

วัตถุดิบรอง

กาวยี่ห้อ T.O.A.

ใช้สำหรับทาเส้นไหมเวลาต่อไหมเส้นไหมจะไม่ทำให้ไหมหลุด กาวจะซื้อเป็นขวด 1 ขวด น้ำหนักประมาณ 4 ออนซ์ ราคาขวดละ 20 บาท สามารถใช้ในการผลิตผ้าได้ประมาณ 100 ผืน โดยสมาชิกเป็นผู้จัดซื้อเองเฉลี่ยซื้อครั้งละ 1 ขวด

วัสดุที่มีอายุการใช้งานไม่เกิน 1 ปี

นูกะต่าย

ใช้สำหรับฟุ้งกระสวยให้กระสวยวิ่งเข้าที่ทอผ้าได้เส้นและไม่ผิด ใช้เป็นคู่มัดติดเชือกทั้ง 2 ด้าน ของร่องกระสวยทำจากไม้หรือพลาสติก P.V.C. นูกะต่าย 1 คู่ราคาคู่ละ 5 บาท สามารถใช้งานได้ประมาณ 1 สัปดาห์เนื่องจากการใช้งานเกิดการกระแทกตลอดเวลาทำให้แตกหักง่าย โดยสมาชิกเป็นผู้จัดซื้อเอง แหล่งจัดซื้อภายในหมู่บ้านหรือสมาชิกเป็นผู้ทำขึ้น

ตารางที่ 4.7 ช่วงเวลาการจัดหาวัตถุดิบ ปี 2544

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
วัตถุดิบหลัก												
ด้ายโทเร No.40/2	←											→
ฝ้ายเกลียวสี่ขาว(เส้น ยี่น)	←											→
ฝ้ายเมือง	←											→
ไหมประดิษฐ์เส้น กลาง No.30/2	←											→
ฝ้ายล้วนNo.10/1	←											→
ด้นเงิน	←											→
ด้นทอง/ด้นสีต่าง ๆ	←											→
วัตถุดิบรอง												
กาวยี่ห้อ T.O.A.	←											→
วัสดุอายุใช้งานไม่ เกิน 1 ปี												
หุกระด้าย	←											→

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ.2545.

ตารางที่ 4.8 การจัดหมวดวัตถุดิบ ปี 2544

วัตถุดิบหลัก	หน่วย	ราคา/ หน่วย (บาท)	แหล่งที่มา	ความถี่	ปริมาณ การซื้อ/ ครั้ง	ปริมาณ การซื้อ/ปี	การชำระ เงิน	วิธีขนส่ง	ค่าขนส่ง	หมายเหตุ
ด้ายไทเร No.40/2	ลูก	780	ร้านเด้าหวา จ.พะเยา และจ.เชียงใหม่	2 ครั้ง/ปี	2 ลูก	4 ลูก	เงินสดและ เงินเชื่อ	กลุ่มฯไปเอาจอง	กลุ่มออก	1 ลูก นน.4.5 กก. / 1 ลูกมี 24 หัว ๆ ละ 2 ไร่
ฝ้ายเกลียวสีขาว(เส้น ยี่น)	ลูก	780	ร้านเด้าหวา จ.พะเยา และจ.เชียงใหม่	2 ครั้ง/ปี	2 ลูก	4 ลูก	เงินสดและ เงินเชื่อ	กลุ่มฯไปเอาจอง	กลุ่มออก	1 ลูก นน.4.5 กก. / 1 ลูกมี 24 หัว ๆ ละ 2 ไร่
ฝ้ายเมือง	กิโลกรัม	80	ร้านเด้าหวา จ.พะเยา และจ.เชียงใหม่	2 ครั้ง/ปี	5 กิโลกรัม	10 กิโลกรัม	เงินสดและ เงินเชื่อ	กลุ่มฯไปเอาจอง	กลุ่มออก	
ไหมประดิษฐ์เส้นกลาง No.30/2 (ฝ้ายพุ่ง)	ถุง	945	ร้านเด้าหวา จ.พะเยา และจ.เชียงใหม่	2 ครั้ง/ปี	2 ถุง	4 ถุง	เงินสดและ เงินเชื่อ	กลุ่มฯไปเอาจอง	กลุ่มออก	1 ถุง นน. 5 กก.ถุงละ 105 ไร่ 1 ไร่เล็กไฉละ 9 บาท ไร่ใหญ่ราคา 18 บาท (2 ไร่เล็ก = 1 ไร่ ใหญ่
ฝ้ายล้วนNo.10/1	ลูก	370	อ.ประสิทธิ์ ศูนย์ ส่งเสริมอุตสาหกรรม	2 ครั้ง/ปี	3 ลูก	6 ลูก	เงินสดและ เงินเชื่อ	กลุ่มฯไปเอาจอง	กลุ่มออก	ฝ้ายล้วนทั้ง 3 ขนาด มีราคาเท่ากัน ฝ้าย 1 ลูก นน. 4.5 กก. มี 24 หัว ๆ ละ 5 ไร่ ฝ้ายแต่ละ ขนาดต่างกันที่จำนวนฝ้ายที่นำมาทำเป็นเกลียว เพื่อทำเป็นเส้นด้าย
ฝ้ายล้วนNo.10/2	ลูก	370	อ.ประสิทธิ์ ศูนย์ ส่งเสริมอุตสาหกรรม	2 ครั้ง/ปี	3 ลูก	6 ลูก	เงินสดและ เงินเชื่อ	กลุ่มฯไปเอาจอง	กลุ่มออก	
ดินเงิน	หลอด	170	ร้านเด้าหวา จ.พะเยา และจ.เชียงใหม่	2 เดือน/ ครั้ง	1 หลอด	6 หลอด	เงินสดและ เงินเชื่อ	กลุ่มฯไปเอาจอง	กลุ่มออก	
ดินทองดินสีต่าง ๆ	หลอด	200	ร้านเด้าหวา จ.พะเยา และจ.เชียงใหม่	2 เดือน/ ครั้ง	1 หลอด	6 หลอด	เงินสดและ เงินเชื่อ	กลุ่มฯไปเอาจอง	กลุ่มออก	

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

วัตถุประสงค์หลัก	หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	แหล่งที่มา	ความถี่	ปริมาณการซื้อ/ครั้ง	ปริมาณการซื้อ/ปี	การชำระเงิน	วิธีขนส่ง	ค่าขนส่ง	หมายเหตุ
วัตถุดิบรอง										
การยี่ห้อ T.O.A.	ขวด	20	ร้านค้าในชุมชน	1 ครั้ง/ปี	1 ขวด	1 ขวด	เงินสดและเงินเชื่อ	สมาชิกไปเอาเอง	สมาชิกออก	1 ขวด นน. 4 อ่อนใช้ได้ 100 มิน
วัสดุอายุใช้งานไม่เกิน 1 ปี										
หูกกระด้าย	คู่	5	ภายในหมู่บ้านหรือสมาชิกเป็นผู้ทำขึ้น	4 ครั้ง/เดือน	1 คู่	48 คู่	เงินสดและเงินเชื่อ	สมาชิกไปเอาเอง	สมาชิกออก	ใช้งานได้คู่ละ 1 อาทิตย์

ที่มา: จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545.

4.3.2 วัสดุและอุปกรณ์การผลิต

การผลิต

วัสดุอุปกรณ์การผลิตของกลุ่มฯ ในระยะเริ่มแรกมีหน่วยงานเข้ามาให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การผลิต ได้แก่ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และสำนักงานพัฒนาชุมชน อ.เชียงคำ กรมพัฒนาชุมชน ต่อมาเมื่อสมาชิกเพิ่มมากขึ้นจำนวนวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอทำให้สมาชิกบางส่วนต้องจัดหาเอง และมีอุปกรณ์บางอย่างที่สมาชิกต้องจัดหาเอง คือ กรรไกร เข็มหมุด สายวัด เขายาว เขาสั้น เป็นต้น (ตารางที่ 4.15) วัสดุอุปกรณ์การผลิตของกลุ่มฯ มีรายละเอียด ดังนี้

ก๊ีกระตุก หน้ากว้าง 70 นิ้ว

ทำจากไม้หรือเหล็กใช้สำหรับทอถุง ผ้าตัดชุด และแถบเสื้อ ก๊ีกระตุกมีแหล่งที่ได้มาอยู่ 2 ลักษณะ คือ จากการบริจาค จำนวน 31 หลัง และเป็นของสมาชิกเองจำนวน 5 หลัง รวมเป็นจำนวน 36 หลัง โดยก๊ีกระตุกที่ใช้ในการผลิตได้บริจาคจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2537 ได้รับบริจาคจาก ตำบลเชียงบาน จำนวน 5 หลัง ราคาหลังละ 6,000 บาท

วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2537 ได้รับบริจาคจาก สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา จำนวน 3 หลัง ราคาหลังละ 8,000 บาท และได้รับการบริจาคก๊ีกระตุก หน้ากว้าง 43 นิ้ว จำนวน 1 หลัง ราคาหลังละ 5,000 บาท ต่อมาในปี 2543 กลุ่มฯ ได้นำไปขยายจากเดิมหน้ากว้าง 43 นิ้ว ขยายเป็น 70 นิ้ว เป็นจำนวนเงินประมาณ 3,000 บาท จึงได้ก๊ีกระตุกเพิ่มมาอีก 1 หลัง

วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 ได้รับบริจาคจาก สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา จำนวน 12 หลัง ราคาหลังละ 8,000 บาท

วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2540 ได้รับบริจาคจาก สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงคำ จำนวน 10 หลัง ราคาหลังละ 8,000 บาท

ส่วนก๊ีของสมาชิก จำนวน 5 หลัง นั้น ราคาหลังละ 15,000 บาท

ดังนั้นในการคำนวณหาค่าเสื่อมของต้นทุนอุปกรณ์การผลิตจึงเฉลี่ยราคาก๊ีกระตุกประมาณเครื่องละ 9,700 บาท อายุการใช้งานของก๊ีกระตุกหนึ่งหลัง เฉลี่ยประมาณ 50 ปี

ก๊ีกระตุก หน้ากว้าง 100 นิ้ว

ใช้สำหรับทอผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมเตียง ผ้าคลุมตู้เย็น และผ้าม่าน กลุ่มฯ ได้รับบริจาคจากสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2538 จำนวน 3 หลัง ราคาหลังละ 10,000 บาท อายุการใช้งาน 50 ปี

ก๊ีเล็ก (ก๊ีเมื่อง)

ใช้สำหรับทอผ้ารองจาน ผ้าเช็ดหน้า สไบ และตุ่ง ซึ่งก๊ีเล็กเป็นของสมาชิกซึ่งมีอยู่ที่บ้าน ปกติก๊ีเล็กมีหน้ากว้างของฟืมหลายขนาดตั้งแต่ 20 นิ้ว – 35 นิ้ว แล้วแต่สมาชิกจะใช้ซึ่งสามารถทอได้เหมือนกัน ราคาก๊ีเล็กประมาณหลังละ 5,000 บาท อายุการใช้งานประมาณ 20 ปี

พันหวี

ใช้สำหรับเป็นอุปกรณ์ในการทอผ้า แหล่งที่ได้มามีอยู่ 2 ลักษณะ คือได้รับการบริจาคและสมาชิกจัดหาเอง ซึ่งการได้รับบริจาค่นั้น เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2540 มาจากสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงคำ มี 3 ขนาด คือ

- พันหวี 100 นิ้ว จำนวน 3 อัน ราคาอันละ 1,000 บาท อายุการใช้งาน 20 ปี
- พันหวี 70 นิ้ว จำนวน 30 อัน ราคาอันละ 700 บาท อายุการใช้งาน 20 ปี
- พันหวี 43 นิ้ว จำนวน 1 อัน ราคาอันละ 300 บาท อายุการใช้งาน 20 ปี (ต่อมาปี 2543

ขยายก็เป็นขนาด 70 นิ้ว จึงไม่ได้ใช้พันหวี 43 นิ้ว

กระสวย

เป็นอุปกรณ์ใช้สำหรับทอผ้าโดยใส่ด้ายสีต่าง ๆ ในกระสวยแล้วพุ่งไปตามร่องกระสวยในกึ่งทอผ้า แหล่งที่ได้มามี 2 แหล่งคือ สมาชิกจัดหาเองและได้รับการบริจาค

สมาชิกจัดหาเอง ราคากระสวยอันละ 250 บาท ใช้อยู่ประมาณ 8 อัน ต่ออีกหนึ่งหลัง อายุการใช้งานประมาณ 5 ปี โดยซื้อจากร้านเต้าหั่ว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ได้รับการบริจาค จากสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงคำ จำนวน 43 อัน ราคากระสวยอันละ 150 บาท เป็นเงินจำนวน 6,450 บาท อายุการใช้งานประมาณ 5 ปี

หลอดกระสวย

เป็นอุปกรณ์สำหรับใส่ด้ายกรอ ทำจากพลาสติก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 มิลลิเมตร ยาวประมาณ 8 เซนติเมตร ใช้ใส่ในกระสวย หลอดกระสวย 1 ชุด มี 35 หลอด ราคาหลอดละ 4 บาท มีอายุการใช้งาน 5 ปี

หลอดด้าย P.V.C.

ใช้สำหรับใส่ด้ายกรอสำหรับใส่ไม้กัณฑ์เพื่อนำไปขึ้นเครื่อง ปกติ 1 เครื่องใช้ด้าย 80 หลอด โดยซื้อท่อ P.V.C. มาตัดให้ได้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 นิ้ว ยาวประมาณ 8 นิ้วต่อหลอด โดยสมาชิกจัดหาเอง ราคาท่อ P.V.C. เฉลี่ยราคาอันละ 27 บาท นำมาตัดเป็นท่อนสำหรับกรอด้ายจำนวน 20 หลอด ๆ ละ ประมาณ 1.35 บาท อายุการใช้งานประมาณ 5 ปี

เข็มหมุด

ใช้สำหรับกลัดผ้าเพื่อกระยะผ้าในการทอ โดยสมาชิกเป็นผู้จัดหาเอง ซื้อจากร้านเต้าหั่วหรือร้านค้าในชุมชน มีจำหน่ายเป็นแผง ราคาแผงละ 10 บาท 1 แผงมีเข็มหมุดจำนวน 12 เล่ม อายุการใช้งานประมาณ 1 ปี

สายวัด

ใช้สำหรับวัดขนาดของผ้าขณะทำการทอเพื่อให้ได้ความยาวตามที่ต้องการ สมาชิกเป็นผู้จัดหาเอง โดยซื้อจากร้านเต้าหั่วหรือร้านค้าในชุมชน ราคาเส้นละ 10 บาท อายุการใช้งาน 2 ปี

กรรไกร

ใช้สำหรับตัดเส้นผ้าเวลาทอผ้า สมาชิกจะมีคนละ 1 ด้าม ราคาด้ามละ 35 บาท อายุการใช้งาน 5 ปี สมาชิกเป็นผู้จัดหาตัวเอง จะซื้อจากร้านค้าในชุมชนหรือร้านค้าหว่า

เครื่องกรอผ้า

ใช้สำหรับกรอผ้าในหลอด ซึ่งกลุ่มฯ ได้รับการบริจาคเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2542 จากสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงคำ จำนวน 1 เครื่อง ราคาประมาณ เครื่องละ 250 บาท อายุการใช้งาน 15 ปี

แปรงขัดด้ายเส้นยืน

ใช้สำหรับแปรงด้านเส้นยืนเพื่อไม่ให้ติดกันเมื่อเวลาพุ่งกระสวยจะได้ลื่นสะดวก สมาชิกจะเป็นผู้จัดหาเองจากร้านค้าในชุมชน ราคาอันละ 5 บาท อายุการใช้งานประมาณ 5 ปี

ชีผึ้ง

ใช้สำหรับทาเส้นยืนเพื่อให้เส้นยืนไม่ติดกันเวลาพุ่งกระสวยทำได้ง่ายขึ้น มักจะผสมขี้ผึ้งกับไขสัตว์ โดยสมาชิกทำการจัดซื้อเอง ปริมาณการซื้อ 1 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 10 บาท เฉลี่ยใช้ทอผ้า 1 ผืน หรือผ้า 1 ชุดจะใช้ชีผึ้ง 0.84 บาท อายุการใช้งานไม่เกิน 5 ปี

เชือกไนลอนผูกเขาสัน

ใช้สำหรับผูกเขาสัน ใช้กับกี่หนึ่งหลัง ราคาเมตรละ 5 บาท สมาชิกทำการจัดซื้อเอง ซื้อจากร้านค้าในชุมชน อายุการใช้งาน 2 ปี

เชือกไนลอนผูกกระตุกกระสวย

ใช้สำหรับผูกกระตุกกระสวย ใช้กับกี่หนึ่งหลัง ความยาว 3 วา ราคาเมตรละ 5 บาท สมาชิกซื้อเองจากร้านค้าในชุมชน อายุการใช้งาน 2 ปี

ที่ขึ้นเส้นยืน

เป็นอุปกรณ์สำหรับขึ้นเส้นยืน ได้มาจากการบริจาคของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ในปี 2540 จำนวน 1 ชุด ราคาชุดละ 2,000 บาท อายุการใช้งาน 15 ปี

เขาลี

เป็นอุปกรณ์ใช้สำหรับทำให้เกิดลายผ้าทอ สมาชิกเป็นผู้จัดหาเอง ราคาคู่ละ 800 บาท อายุการใช้งาน 15 ปี

เขายาว

เป็นอุปกรณ์ใช้สำหรับทำให้เกิดลายผ้าทอ สมาชิกเป็นผู้จัดหาเอง ราคาอันละ 700 บาท อายุการใช้งาน 15 ปี

ไม้เก็บดอก

เป็นไม้เก็บลายสำหรับทอเป็นลวดลายต่างๆ โดยผูกปลายเข้ากับไม้และคล้องกับด้ายยืน ทำจากไม้ไผ่หรือเหล็กดัดมุงลวดทรงกลม ความยาว 78 นิ้ว เหล็ก 1 เส้น ราคา 55 บาท ตัดแบ่งได้ 3 อัน อายุการใช้งาน 5 ปี

ไม้ดาบ

ใช้สำหรับมัดวนเคือเมื่อหรีคือแล้ว ทำจากไม้ สมาชิกจะเป็นผู้จัดหาเอง ราคาประมาณอันละ 200 บาท มีอายุการใช้งาน 15 ปี

ไม้ย่ำ

ใช้สำหรับเหยียบบีบเส้นยืน จะใช้เป็นตัวต่อกี่หนึ่งหลัง สมาชิกจัดหาเอง ราคาอันละ 10 บาท อายุการใช้งาน 10 ปี

ไม้ผ้าทูก

ใช้สำหรับชิงหน้าผ้าที่จะทอให้ตึง สมาชิกจัดหาเอง ราคาประมาณอันละ 50 บาท อายุการใช้งาน 10 ปี

ไม้คัตดอก(ไม้กวักดอก)

ใช้สำหรับสอดให้เห็นลายดอก ราคาอันละ 20 บาท อายุการใช้งาน 10 ปี

ไม้ล้วงลาย

ใช้สำหรับล้วงลายในการทอลายน้ำไหล สมาชิกเป็นผู้จัดหาเอง ราคาประมาณ 10 บาท อายุการใช้งาน 5 ปี

ตุ้เก็บวัตถุดิบ

ใช้สำหรับเป็นที่เก็บด้ายและไหมประดิษฐ์ของกลุ่มฯ เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิก ได้รับจากการบริจาคของกลุ่มพ่อบ้าน ทำให้ในปี 2544 จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 1,500 บาท อายุการใช้งาน 10 ปี

พัดลมติดเพดาน

ใช้สำหรับระบายความร้อนในศูนย์สาธิตกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งมอก ได้รับบริจาคจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลาวาลย์ วงศ์ศรีวงศ์ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2543 จำนวน 10 เครื่อง ราคาเครื่องละ 500 บาท รวมเป็นเงิน 5,000 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 5 ปี

เครื่องทำน้ำเย็น

ใช้สำหรับให้สมาชิกใช้บริโภคและต้อนรับลูกค้าหรือแขกที่มาซื้อสินค้าหรือเยี่ยมชมการค้าเนินงานของกลุ่มฯ ได้รับบริจาค เมื่อ พ.ศ. 2540 จากนายสมศักดิ์ สมาชิกสภาจังหวัด จำนวน 1 เครื่อง ราคาเครื่องละ 2,800 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

โรงเรือนสำหรับทำการผลิต มี 2 หลัง คือ**ศูนย์หัตถกรรมผ้าทอไทลื้อ**

ใช้สำหรับทำการผลิตผ้าทอของกลุ่มฯ ในปี 2540 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการพัฒนาตำบล ปี 2540 ในชื่อโครงการต่อเติมโรงทอผ้า หมู่ 2 ขนาดโรงเรือน กว้าง 7 เมตร ยาว 20 เมตร และสูง 3 เมตร เป็นเงิน 365,400 บาท ซึ่งโรงเรือนที่ 1 มีการทยอยต่อเติมอาคารโดยใช้เงินออมของกลุ่มฯ ในปี 2542 เป็นเงิน 75,342 บาท รวมเป็นเงิน 440,742 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 50 ปี

โรงกรด้าย

ใช้สำหรับเป็นสถานที่ทำการกรด้ายใส่หลอดและกรด้ายเข้าไม้กั๊กหน ในปี 2541 แหล่งที่มาจากเงินทุนของกลุ่มฯ ขนาดโรงเรือน กว้าง 5 เมตร ยาว 7 เมตร และสูง 2 เมตร เป็นเงิน 3,000 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 15 ปี

การตลาด**ตู้แสดงสินค้าหลังที่ 1 (ตู้กระจก)**

ใช้แสดงสินค้าสำหรับวางจำหน่ายแก้มูกค้าที่กลุ่มฯ แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 2,000 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

ตู้แสดงสินค้าหลังที่ 2 (เก็บสินค้าฝากขาย)

ใช้เก็บสินค้าฝากขาย แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 5,300 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

ตู้แสดงสินค้าหลังที่ 3 (เก็บสินค้าขายขาด)

ใช้เก็บของที่ซื้อขาดจากสมาชิก แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 2,000 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

ราวแสดงสินค้า(เล็ก)

ใช้จัดแสดงสินค้าภายในห้องแสดงสินค้าของกลุ่มฯ แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 250 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

ราวแสดงสินค้า(ใหญ่)

ใช้จัดแสดงสินค้าภายในห้องแสดงสินค้าของกลุ่มฯ แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 750 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

เครื่องยิงสติ๊กเกอร์ติดราคาสินค้า

ใช้สำหรับติดสติ๊กเกอร์แสดงรายละเอียดของสินค้า แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 250 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 5 ปี

ห้องแสดงสินค้า

สำหรับจัดแสดงสินค้าของกลุ่มฯ และใช้เป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าแก่ลูกค้า แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 20,000 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 30 ปี

การจัดการ**เครื่องปั้มน้ำ**

สำหรับปั้มน้ำไว้ใช้อุปโภคบริโภคภายในกลุ่มฯ แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 เครื่อง เป็นเงิน 2,500 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

โต๊ะทำงาน(ตัวใหญ่)

เป็นอุปกรณ์สำนักงานของกลุ่มฯ แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 1,500 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

โต๊ะทำงาน(ตัวเล็ก)

เป็นอุปกรณ์สำนักงานของกลุ่มฯ แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 1,000 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

โทรศัพท์

สำหรับติดต่อลูกค้าและใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ แหล่งที่มาจากเงินทุนกลุ่ม จำนวน 1 เครื่อง เป็นเงิน 6,000 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 10 ปี

ตารางที่ 4.9 การจัดหมวดหมู่อุปกรณ์การผลิต ปี 2544

วัสดุ/อุปกรณ์	หน่วย	จำนวน	ราคา/หน่วย (บาท)	แหล่งที่มา	ปีที่ได้มา	อายุใช้งาน (ปี)	ลักษณะการได้มา	หมายเหตุ
กระดาษ 70 นิ้ว	หลัง	36	9700	ตำบลเสียวบ้านสำนักงาน อุตสาหกรรมจ.พะเยา พัฒนาชุมชน และของ สมาชิกเอง	ปี 2537 ปี 2538 และปี 2540	50	ได้รับบริจาคและเป็นของ สมาชิกเอง	ราคาเป็นราคาเฉลี่ยจากราคาที่ ได้รับบริจาคที่ได้รับราคาในแต่ละครั้ง เพื่อนำไปคำนวณหาต้นทุนในการคิดค่าเสื่อมได้สะดวกขึ้น
กระดาษ 100 นิ้ว	หลัง	3	10000	สำนักงานอุตสาหกรรม จ. เชียงใหม่	2538	50	ได้รับบริจาคจากสำนักงาน อุตสาหกรรม จ. เชียงใหม่	
กระดาษ (สีเหลือง)	หลัง		5000	ของสมาชิก		20	ตกทอดมาเป็นรุ่น ๆ	สมาชิกจะมีที่เก็บอยู่ที่บ้านของตนอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่
กระดาษ 100 นิ้ว	อื่น	3	1000	พัฒนาชุมชนและสมาชิก จัดหาเอง	2540	20	ได้รับการบริจาคและ สมาชิกซื้อเอง	
กระดาษ 70 นิ้ว	อื่น	30	700	พัฒนาชุมชนและสมาชิก จัดหาเอง	2540	20	ได้รับการบริจาคและ สมาชิกซื้อเอง	
กระดาษ	อื่น	43	275	พัฒนาชุมชนและสมาชิก จัดหาเอง	2540	5	ได้รับการบริจาคและ สมาชิกซื้อเอง	สมาชิกจัดหาเองและได้รับบริจาคจะนำมาเฉลี่ยราคาเพื่อ นำไปคำนวณค่าเสื่อมต่อไป
กระดาษกระสวย	หลอด	35	4	สมาชิกจัดหาเอง		5	สมาชิกซื้อเอง	หลอดกระสวย 1 ชุด มี 35 หลอด ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 มม. ยาว 8 ซม.
หลอดด้าย P.V.C	หลอด	80	1.35	สมาชิกจัดหาเอง		5	สมาชิกซื้อเอง	1 เครื่องจะใช้ด้าย 80 หลอด ซึ่งท่อมาตัดได้ขนาด เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 นิ้ว ยาว 8 นิ้ว หลอด ราคาท่ออันละ 27 บาท ตัดหลอดได้ 20 หลอดๆ ละ 1.35 บาท

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

วัสดุ/อุปกรณ์	หน่วย	จำนวน	ราคา/หน่วย (บาท)	แหล่งที่มา	ปีที่ได้มา	อายุใช้งาน (ปี)	ลักษณะการได้มา	หมายเหตุ
เข็มหมุด	แผง	1	10	สมาชิกจัดหาเอง		1	สมาชิกซื้อเอง	1 แผง มีเข็มหมุด 12 เล่ม
สายวัด	เส้น	1	10	สมาชิกจัดหาเอง		2	สมาชิกซื้อเอง	
กรรไกร	ด้าม	1	35	สมาชิกจัดหาเอง		5	สมาชิกซื้อเอง	
เครื่องกรอผ้า	เครื่อง	1	250	กรมพัฒนาชุมชน	2542	15	ได้รับบริจาค	
แปรงขัดด้ายเส้นยืน	อัน	1	5	สมาชิกจัดหาเอง		5	สมาชิกซื้อเอง	
ขี้ผึ้ง	กิโลกรัม	1	10	สมาชิกจัดหาเอง		5	สมาชิกซื้อเอง	จะซื้ออีกโลกกรัมละ 10 บาท เหลือหยอดผ้า 1 ผืนหรือผ้า 1 ชุด จะใช้ขี้ผึ้ง 0.84 บาท
เชือกไนลอนผูกเขาสัน	เมตร	1	5	สมาชิกจัดหาเอง		2	สมาชิกซื้อเอง	
เชือกไนลอนผูกกระตุก	วา	3	5	สมาชิกจัดหาเอง		2	สมาชิกซื้อเอง	
ขี้ผึ้งเส้นยืน	ชุด	1	2000	ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม	2540	15	ได้รับบริจาค	1 ชุด ประกอบด้วย ขี้ผึ้ง ไนลอนรวมแผงเรียงฝ้าย และขี้ผึ้ง นูก
เขาลูก	คู่	1	800	สมาชิกจัดหาเอง		15	สมาชิกซื้อเอง	
เขายาว	อัน	1	700	สมาชิกจัดหาเอง		15	สมาชิกซื้อเอง	
ไม้เก็บดอก	อัน	1	18.33	สมาชิกจัดหาเอง		5	สมาชิกซื้อเอง	ทำจากไม้หรือเหล็กดัดมุงลวดทรงกลม ยาว 78 นิ้ว เหล็ก 1 เส้นราคา 55 บาท ตัดแบ่งทำไม้ได้ 3 อัน
ไม้ดาบ	อัน	1	200	สมาชิกจัดหาเอง		15	สมาชิกซื้อเอง	
ไม้ย่ำ	คู่	1	10	สมาชิกจัดหาเอง		10	สมาชิกซื้อเอง	

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

วัสดุ/อุปกรณ์	หน่วย	จำนวน	ราคา/หน่วย (บาท)	แหล่งที่มา	ปีที่ได้มา	อายุใช้งาน (ปี)	ลักษณะการได้มา	หมายเหตุ
ไม้ผืนทูก	อัน	1	50	สมาชิกจัดหาเอง		10	สมาชิกซื้อเอง	
ไม้คัดดอก(ไม้กวักดอก)	อัน	1	20	สมาชิกจัดหาเอง		10	สมาชิกซื้อเอง	
ไม้ฉลวยลาย	อัน	1	10	สมาชิกจัดหาเอง		5	สมาชิกซื้อเอง	

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ.2545.

ตารางที่ 4.10 โรงเรียนและอุปกรณ์โรงเรียน

วัสดุ/อุปกรณ์	หน่วย	จำนวน	ราคา/หน่วย (บาท)	ราคารวม (บาท)	แหล่งที่มา	ปีที่ได้มา	อายุใช้งาน (ปี)	ลักษณะการ ได้มา
ศูนย์หัตถกรรมผ้าทอไทลื้อ	หลัง	1	440742	440742	ได้รับงบจากโครงการพัฒนา ตำบลปี 2540 และกลุ่มฯ ออก เอง	2540และ 2542	50	ได้รับบริจาค
พัดลมติดเพดาน	เครื่อง	11	500	5500	สส.ลดรางวัลวงศ์ศรีวงศ์	2543	5	ได้รับบริจาค
โรงกรอผ้า	หลัง	1	3000	3000	เงินกลุ่มฯ	2541	15	ได้รับบริจาค
ตู้เก็บวัสดุดิบ	หลัง	1	1500	1500	กลุ่มพ่อบ้าน	2544	10	ได้รับบริจาค

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ.2545.

ตารางที่ 4.11 อุปกรณ์และเครื่องเรือนสำหรับการตลาด

วัสดุ/อุปกรณ์	หน่วย	จำนวน	ราคา/หน่วย (บาท)	ราคารวม (บาท)	แหล่งที่มา	ปีที่ได้มา	อายุใช้งาน (ปี)	ลักษณะการ ได้มา
ตู้แสดงสินค้า								
- ตู้กระจก	หลัง	1	2,000	2,000	ร้านเฟอร์นิเจอร์ในตลาด	2542	10	กลุ่มฯ ซื้อมา
- ตู้สินค้าฝากขาย	หลัง	1	5,300	5,300	ร้านเฟอร์นิเจอร์ในตลาด	2540	10	กลุ่มฯ ซื้อมา
- ตู้สินค้าขายขาด	หลัง	1	2,000	2,000	ร้านเฟอร์นิเจอร์ในตลาด	2542	10	กลุ่มฯ ซื้อมา
ราวแสดงสินค้า								
- ราวขนาดเล็ก	หลัง	1	250	250	ร้านเฟอร์นิเจอร์ในตลาด	2543	10	กลุ่มฯ ซื้อมา
- ราวขนาดใหญ่	หลัง	1	750	750	ร้านเฟอร์นิเจอร์ในตลาด	2543	10	กลุ่มฯ ซื้อมา
เครื่องยิงสติกเกอร์ติดราคาสินค้า	เครื่อง	1	250	250	ร้านขายเครื่องเขียนในตลาด	2544	5	กลุ่มฯ ซื้อมา
ห้องแสดงสินค้า	ห้อง	1	20000	20000	จ้างช่างก่อสร้างที่กลุ่มฯ	2544	30	กลุ่มฯ ซื้อมา

ที่มา: จากการสำรวจและเก็บข้อมูล ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ.2545.

ตารางที่ 4.12 อุปกรณ์และเครื่องเรือนสำหรับการจัดการ

วัสดุ/อุปกรณ์	หน่วย	จำนวน	ราคา/หน่วย (บาท)	ราคารวม (บาท)	แหล่งที่มา	ปีที่ได้มา	อายุใช้งาน (ปี)	ลักษณะการ ได้มา
เครื่องปั้มน้ำ	เครื่อง	1	2,500	2,500	ร้านจำหน่ายเครื่องมือ การเกษตร	2541	10	กลุ่มฯ ซื้อ
โต๊ะทำงาน(ตัวใหญ่)	หลัง	1	1,500	1,500	ร้านเฟอร์นิเจอร์ในตลาด	2542	10	กลุ่มฯ ซื้อ
โต๊ะทำงาน(ตัวเล็ก)	หลัง	1	1,000	1,000	ร้านเฟอร์นิเจอร์ในตลาด	2540	10	กลุ่มฯ ซื้อ
โทรศัพท์	เครื่อง	1	6,000	6,000	ร้านจำหน่ายโทรศัพท์	2540	10	กลุ่มฯ ซื้อ

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ.2545.

4.3.3 บรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์แบ่งออกเป็นบรรจุภัณฑ์วัตถุดิบ และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์กลุ่มฯ ตั้งแต่เริ่มแรก จนถึงปัจจุบันการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มฯ ยังคงเหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงมีรายละเอียดดังนี้

บรรจุภัณฑ์วัตถุดิบ

กลุ่มฯ ใช้ถุงพลาสติก ขนาดประมาณ 15 x 24 นิ้ว เป็นบรรจุภัณฑ์ในการขนส่งหากซื้อวัตถุดิบ ในปริมาณน้อย แต่ถ้าซื้อมากพอค่าเป็นผู้รับผิดชอบจัดหาบรรจุภัณฑ์ในการขนส่งเอง ซึ่งกลุ่มฯ ไม่เสียค่าใช้จ่าย ใด

บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์

กลุ่มฯ มอบหมายให้ฝ่ายตลาดเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหา ซึ่งบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์กลุ่มฯ มี ดังนี้

ถุงกระดาษ

สำหรับใส่ผลิตภัณฑ์จำหน่ายให้ลูกค้า ได้รับบริจาคจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัด พะเยา เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2544 จำนวน 200 ใบ ประมาณใบละ 3 บาท เป็นเงิน 600 บาท

ป้ายติดราคา

สำหรับติดผลิตภัณฑ์เพื่อบอกรายละเอียดได้แก่ ชื่อผลิตภัณฑ์ ขนาด ราคาขาย ตราสินค้าของกลุ่มฯ ได้รับบริจาคจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2544 จำนวน 25,000 อัน ประมาณอันละ 2 บาท เป็นเงิน 50,000 บาท

สติ๊กเกอร์ติดราคา

สำหรับติดราคาสินค้าเพื่อบอกรายละเอียด จำนวน 500 อัน ราคาอันละ 1 บาท เป็นเงิน 500 บาท ได้รับบริจาคจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพะเยา

ตารางที่ 4.13 การหาบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มฯ

บรรจุภัณฑ์	แหล่งซื้อ	ปริมาณซื้อในแต่ละครั้ง	ราคาต่อหน่วย (บาท)	อัตราการซื้อ	วิธีการชำระเงิน
ถุงกระดาษ	ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา	200 ใบ	3	เมื่อหมดจะขอ ศูนย์ฯ ใหม่	ได้รับบริจาค
ป้ายติดราคา	ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา	25,000 อัน	2	เมื่อหมดจะขอ ศูนย์ฯ ใหม่	ได้รับบริจาค
สติ๊กเกอร์ติดราคา	ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา	500 อัน	1	เมื่อหมดจะขอ ศูนย์ฯ ใหม่	ได้รับบริจาค

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ.2545.

4.3.4 การตรวจสอบคุณภาพและการเก็บรักษาปัจจัยการผลิต

การตรวจสอบคุณภาพปัจจัยการผลิต

กลุ่มฯ มีการตรวจสอบคุณภาพของปัจจัยการผลิต โดยมีผู้รับผิดชอบคือฝ่ายตลาด โดยทำการคัดเลือกวัตถุดิบฝ้าย ไหมประดิษฐ์ พิจารณาจากเส้นฝ้ายต้องเรียบเสมอกันไม่มีปมระหว่างเส้นด้าย เพราะจะทำให้เนื้อผ้าที่ทอไม่เรียบ

การเก็บรักษาปัจจัยการผลิต

วัตถุดิบหลักประเภทด้ายและไหมประดิษฐ์ กลุ่มฯ เก็บไว้ในตู้สำหรับเก็บด้ายและไหมประดิษฐ์ ซึ่งทำการตรวจนับวัตถุดิบคงคลังทุกวันที่มีการจำหน่าย

4.4 แรงงานและการจ้างงาน

4.4.1 การใช้แรงงานในการผลิต

กลุ่มฯ รับผิดชอบผลิตภณฑ์จากสมาชิก กลุ่มจึงไม่มีการใช้แรงงานในการผลิต ในส่วนของสมาชิกที่ทำการผลิตเองโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แรงงานจากสมาชิกที่ทำการผลิตเองที่บ้าน และแรงงานจากสมาชิกที่ทำการผลิตที่ศูนย์ฯ ลักษณะการจ้างงานของกลุ่มฯ มี 2 ลักษณะ คือ คิดเป็นรายชิ้นและคิดเป็นค่ามือในการทอ โดยประธานจะกระจายงานให้แก่สมาชิกทำการผลิตตามหน้าที่และความถนัดของแต่ละคน โดยมีแรงงานในการผลิตรวมทั้งสิ้น 55 คน ส่วนสมาชิกอีก 2 คน คือ ประธานนางสาวศรีฟ้า ใจกล้า และหัวหน้าฝ่ายตลาดนางอัมพร เกาะสมบัติ ไม่ได้ทำการผลิต

เมื่อมีลูกค้าทำการสั่งซื้อสินค้า ประธานจะนัดประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดให้สมาชิกกลุ่มฯ ทราบ และทำการตกลงกับสมาชิกในการรับงานในแต่ละครั้ง ในการทำงานปกติสมาชิกทำการผลิตที่ศูนย์ฯ เป็นประจำทุกวันตั้งแต่เวลา 8.00 – 17.00 นาฬิกา เฉลี่ยชั่วโมงในการทำงานของสมาชิกประมาณวันละ 5 ชั่วโมง ซึ่งสมาชิกบางคนก็กลับไปทอผ้าต่อที่บ้านในช่วงกลางคืน ส่วนสมาชิกที่ทำงานที่บ้านมีเวลาทำงานไม่แน่นอน

4.4.2 การจ้างงาน

กลุ่มฯ ไม่มีการจ้างงานเนื่องจากรับผิดชอบผลิตภณฑ์จากสมาชิกโดยตรง สำหรับสมาชิกคิดค่าจ้างในการผลิตรวมอยู่ในต้นทุนแล้วโดยกลุ่มฯ ช่วยกันตั้งราคาให้แก่สมาชิก ซึ่งมีขั้นตอนการผลิตบางอย่างที่สมาชิกทำการจ้างแทน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ค่าจ้างเก็บดอก เป็นการทาลวดลายสำหรับทอผ้า คิดเป็นไม้ ๆ ละ 10 บาท เฉลี่ยต่อหนึ่งเครือ ๆ ละ 25 ไม้ ในทอผ้าในแต่ละครั้ง รวมก็หนึ่งหลังสำหรับทอผ้า 1 ชิ้นจะจ้างเก็บดอก
- ค่าจ้างขึ้นเครือ เป็นเงิน 100 บาทต่อหนึ่งเครือ ฝ้ายใช้สำหรับการขึ้นเครือ ฝ้ายหนึ่งเครือยาวประมาณ 65 เมตร ใช้เวลาขึ้นเครือประมาณ 3 ชั่วโมง ซึ่งคนที่ทำการขึ้นเครือมีผู้ช่วยหนึ่งคนเจ้าของก็จะแบ่งงานให้
- ค่าจ้างสีด้าย ก็ละ 100 บาท ใช้เวลาประมาณ 1 วันต่อกี่
- ค่าจ้างกรอฝ้ายใส่หลอดกระสวย ใจละ 2 บาท ใช้เวลากรอหลอดละประมาณ 1.10 นาที

- ค่าลงแป้ง ใจละ 1 บาท ใช้เวลา 40 นาที ในการลงแป้งต่อฝ้าย 80 ใจ ใช้แป้งจำนวน 0.5 กิโลกรัม

- ค่าจ้างทอผ้าขึ้น คิดเป็นวัน วันละ 80 บาท ใช้เวลาทอเฉลี่ยวันละ 4 ชั่วโมงเฉลี่ยหนึ่งผืนใช้เวลาในการทอ 3 วัน คิดเป็นผืน ราคาผืนละ 240 บาท ทุกชิ้นคิดราคาเดียวกัน โดยพิจารณาจากความละเอียดของลายทอประกอบกัน(กรณีที่สมาชิกรับจ้างทออย่างเดียวซึ่งผู้จ้างเป็นเจ้าของกี่ทอผ้าและออกค่าใช้จ่ายค่าวัตถุดิบให้)

ตารางที่ 4.14 แรงงานและค่าตอบแทน

กิจกรรม	การคิดผลตอบแทน รายวัน/รายชิ้น/อื่นๆ	ระยะเวลาที่ใช้
จ้างเก็บดอก	คิดเป็นไม้ ๆ 10 บาท ผ้า 1 ผืนใช้ ประมาณ 25 ไม้	ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของ ลายที่ขึ้น
จ้างขึ้นเครือ	คิดต่อกี่ 1 หลัง ราคาที่ละ 100 บาท	ประมาณ 3 ชั่วโมงต่อฝ้าย 1 เครือ ยาว 65 ม.
จ้างสืบด้าย	คิดต่อกี่ 1 หลัง ราคาที่ละ 100 บาท	ใช้เวลา 1 วัน - 1 วันครึ่งต่อ 1 กี่ ขึ้นอยู่กับความชำนาญ
จ้างกรอฝ้ายใส่หลอดกระสวย	คิดใจละ 2 บาท	ใช้เวลากรอด้ายหลอดละ 1.10 นาที
จ้างลงแป้ง	คิดใจละ 1 บาท	ใช้เวลา 40 นาที ต่อฝ้าย 80 ใจ ใช้แป้งจำนวน 0.5 กิโลกรัม
จ้างทอผ้าขึ้น	คิดเป็นผืน ราคาผืนละ 240 บาท (1 ผืน ใช้เวลา 3 วัน คิดวันละ 80 บาท 1 วัน ใช้เวลาทำ 4 ชั่วโมง)	ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความละเอียด ของลาย เฉลี่ยผ้าทอ 1 ชุด ใช้ เวลา 5 วัน

ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ.2545.

4.5 ต้นทุนและผลตอบแทน

ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ในการศึกษานี้จะคำนวณต้นทุนและเปรียบเทียบต้นทุนของสมาชิกและต้นทุนของกลุ่มฯ สำหรับสมาชิกได้จำแนกต้นทุนเป็น ค่าวัตถุดิบ ค่าจ้าง ค่าตอบแทน และผลกำไร ส่วนต้นทุนกลุ่มฯ ประกอบด้วย ต้นทุนรับซื้อผลิตภัณฑ์ บวกกำไร ประมาณ 10 – 50 บาท ดังนั้นต้นทุนกลุ่มฯ จึงเป็นต้นทุนเงินสด ส่วนต้นทุนจากการวิเคราะห์ นอกจะคิดจากต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรง ยังคิดค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตร่วมด้วย ตลอดจนค่าใช้จ่ายในส่วนของการตลาดและการจัดการของกลุ่มฯ

ผลตอบแทนกลุ่มฯ

ผลิตภัณฑ์กลุ่มฯ ในการคำนวณหาต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มฯ คัดเลือกมี 17 ชนิด เมื่อนำมาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนแล้ว พิจารณาจากอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ ต่อราคาขาย และอัตราต้นทุนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย รวมทั้งยอดขายในปีที่ผ่านมา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เนื่องจากต้นทุนกลุ่มฯ เป็นการรับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิก ดังนั้นจึงคำนวณต้นทุนทั้งของสมาชิกและของกลุ่มฯ เพื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ

1. ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะดาวหมู่

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 344.35 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 344.35 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0035 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 90.37 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าต่ำกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 55.65 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 76.95 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.59

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 600 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 109.63 บาท ต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 18.27 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะดาวหมู่ เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 18.27 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.1)

2. ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะหางปลา

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 344.35 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 344.35 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0035 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 82.39 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าต่ำกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 55.65 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 76.95 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.59

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 600 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 117.61 บาท ต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 19.60 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะหางปลา เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 19.60 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.2)

3. ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะบวคหางปลา

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 344.35 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 344.35 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0035 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการ

วิเคราะห์ เท่ากับ 94.73 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าต่ำกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 55.65 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 76.95 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.59

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 600 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 105.27 บาท ต่อฝืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 17.55 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะบวกรางปลา เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 17.55 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.3)

4. ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายยกดอก

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อฝืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 341.27 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 341.27 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0035 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 85.51 เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าต่ำกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 58.73 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 77.17 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.55

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 550 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 64.49 บาทต่อฝืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 11.73 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายยกดอก เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 11.73 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.4)

5. ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะใหญ่

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อฝืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 504.35 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 504.35 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0035 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 78.04 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าสูงกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 4.35 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 84.26 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.06

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 600 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 21.96 บาทต่อฝืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 3.66 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะใหญ่ เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 3.66 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.5)

6. ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะยกดอก

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 504.35 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 504.35 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0035 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 86.02 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าสูงกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 4.35 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 84.26 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.06

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 600 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 13.98 บาทต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 2.33 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะยกดอกเป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 2.33 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.6)

7. ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะบวใหญ่

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 504.35 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 504.35 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0035 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 86.02 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าสูงกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 4.35 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 84.26 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.06

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 600 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 13.98 บาทต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 2.33 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะบวใหญ่ เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 2.33 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.7)

8. ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะดอย

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 341.51 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 341.51 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0033 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 78.19 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าต่ำกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 58.50 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 76.94 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.54

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 550 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 71.81 บาทต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 13.06 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะดอย เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้

ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 13.06 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.8)

9. ผลិតภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะไลัยยาว

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 338.66 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 338.66 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0030 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 65.04 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าต่ำกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 61.34 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 77.01 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.48

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 500 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าเท่ากับ 34.96 บาทต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 6.99 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะไลัยยาว เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่มฯ จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 6.99 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.9)

10. ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะจรวด

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 337.25 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 337.25 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0030 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 66.85 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าต่ำกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 62.75 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 77.34 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.57

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 500 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าเท่ากับ 33.15 บาทต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 6.63 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะจรวด เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่มฯ จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 6.63 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.10)

11. ผลิตภัณฑ์ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมโทเรลายหนึ่งเกาะ

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 593.62 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 593.62 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0035 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 23.64 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าสูงกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 93.62 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 64.85 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.72

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 600 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 76.36 บาทต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 12.73 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมเรลายหนึ่งเกาะเป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 12.73 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.11)

12. ผลิตภัณฑ์ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมเรลายสองเกาะ

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 593.62 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 593.62 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0035 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 22.91 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าสูงกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 43.62 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 64.85 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.72

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 600 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 27.09 บาทต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 4.51 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมเรลายสองเกาะ เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 4.51 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.12)

13. ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมเตียง

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 1,058.48 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 1,058.45 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.09 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 93.24 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าต่ำกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 141.55 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 80.62 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.73

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 1300 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 6.72 บาทต่อผืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 0.52 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมเตียงเป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 0.52 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.13)

14. ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อผืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 123.14 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 123.13 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0138 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 3.01 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าสูงกว่า

ต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 33.13 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนแรงงานมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 63.02 รองลงมาคือ ต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.82

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 100 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 6.99 บาทต่อฝืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 6.99 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าเป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 6.99 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.14)

15. ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมโต๊ะ

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อฝืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 306.24 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 306.23 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0098 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 37.98 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าสูงกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 93.77 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนวัตถุดิบ มีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 53.60 รองลงมาคือ ต้นทุนแรงงานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.55

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 400 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 37.98 บาทต่อฝืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 9.49 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมโต๊ะเป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 9.49 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.15)

16. ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมตู้เย็น

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อฝืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 177.81 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 177.79 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0132 บาท เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 11.12 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าต่ำกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 142.21 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนวัตถุดิบมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 66.01 รองลงมาคือ ต้นทุนแรงงาน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 31.04

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 370 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 38.88 บาทต่อฝืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 10.51 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมตู้เย็นเป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 10.51 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.16)

17. ผลิตภัณฑ์แถบเสื้อ

ต้นทุนจากการวิเคราะห์ คือ ต้นทุนในการผลิตต่อฝืนจากการวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 90.59 บาท คิดเป็นต้นทุนเงินสด 90.59 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ผลิตต้องจ่ายจริงในการผลิต และมีต้นทุนไม่เป็นเงินสด 0.0005 บาท

เมื่อทำการเปรียบเทียบต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่าต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์ เท่ากับ 3.01 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนสมาชิกกับต้นทุนกลุ่มฯ พบว่าต้นทุนของสมาชิกมีค่าสูงกว่าต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ 10.59 บาท เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของสมาชิก พบว่า ต้นทุนวัตถุดิบ มีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 49.76 รองลงมาคือ ต้นทุนแรงงานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 48.69

ณ ระดับราคาขาย ที่ราคา 100 บาท พบว่าผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 16.99 บาทต่อฝืน เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 16.99 แสดงถึงการที่กลุ่มลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์แถบเสื้อ เป็นเงิน 100 บาท เมื่อคิดอัตราต้นทุนของกลุ่ม จะได้ผลตอบแทนสุทธิจากการขายเมื่อเทียบกับราคาขาย เท่ากับ 16.99 บาท (ตารางที่ 4.15 และรายละเอียดตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค.17)

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ทั้ง 17 ชนิด พบว่า

ผลิตภัณฑ์ที่มีอัตราผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยคือ ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะบวททางปลา รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะดาวหมูและผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะหางปลา ส่วน ผลิตภัณฑ์ที่มีผลตอบแทนต่ำสุดคือ ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า

ผลิตภัณฑ์ที่มียอดขายสูงสุดคือ ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะบวททางปลา รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะดาวหมูและผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะจรวด ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีผลตอบแทนต่ำสุดคือ ผลิตภัณฑ์แถบเสื้อ (ตารางภาคผนวก ค.)

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ทั้ง 17 ชนิด ขาดทุนทุกผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่ขาดทุนสูงสุด คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า โดยส่วนมากขาดทุนต้นทุนการผลิต ในส่วนของต้นทุนค่าแรง

ตารางที่ 4.15 ต้นทุนการผลิตต่อชิ้นของผลิตภัณฑ์ทั้ง 17 ชนิด

รายการ	ผู้ขึ้นลายแกะดาวหมู่				ผู้ขึ้นลายแกะหางปลา				ผู้ขึ้นลายแกะบงกหางปลา					
	ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	ต้นทุนจากการวิเคราะห์				
		เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม		อัตราส่วน ของ ต้นทุนต่อ ต้นทุน ทั้งหมด (%)	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด		รวม	อัตราส่วน ของ ต้นทุนต่อ ต้นทุน ทั้งหมด (%)	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
(1) ต้นทุนการผลิต ต้นทุนผันแปร 1. วัตถุดิบ 2. แรงงาน 3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	400.00	344.35 70.9027 264.9739 8.47	0.00	344.3493 70.9027 264.9739 8.47	99.9990 20.5901 76.9484 2.4605	400.00	344.35 70.9027 264.9739 8.47	0.00	344.3493 70.9027 264.9739 8.47	400.00	344.35 70.9027 264.9739 8.47	0.00	344.3493 70.9027 264.9739 8.47	99.9990 20.5901 76.9484 2.4605
ต้นทุนคงที่ 1.ค่าเสื่อมราคา			0.0035 90.3738	0.0035 90.3738	0.0010			0.0035 82.3948	0.0035 82.3948			0.0035 94.7261	0.0035 94.7261	0.0010
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อ หน่วย (บาท)		400.00	90.3738	490.3738	142.4045	400.00	400.00	82.3948	482.3948	140.0874	400.00	94.7261	494.7261	143.6684
ราคาขาย (บาท)		600.00					600.0000				600.0000			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุน กลุ่ม (บาท/หน่วย)		109.6262					117.6052				105.2739			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือ ต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		18.2710					19.6009				17.5457			

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

รายการ	ผู้ต้นสายยกดอก				ผู้ต้นสายเกาะใหญ่				ผู้ต้นสายเกาะยกดอก						
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์				ต้นทุนจากการวิเคราะห์				ต้นทุนจากการวิเคราะห์						
	ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	อัตราส่วน ต้นทุนต่อ ต้นทุนทั้งหมด (%)	ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	อัตราส่วน ของต้นทุน ต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)	ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	อัตราส่วน ของต้นทุน ต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต															
ต้นทุนผันแปร															
1. วัตถุดิบ		341.27	0.00	341.2679	99.9990		504.35	0.00	504.3493	99.9993		504.35	0.00	504.3493	99.9993
2. แรงงาน		70.1378		70.1378	20.5519		70.9027		70.9027	14.0582		70.9027		70.9027	14.0582
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ		263.3634		263.3634	77.1713		424.9739		424.9739	84.2612		424.9739		424.9739	84.2612
ต้นทุนคงที่		7.77		7.77	2.2758		8.47		8.47	1.6799		8.47		8.47	1.6799
1.ค่าเสื่อมราคา			0.0033	0.0033	0.0010			0.0035	0.0035	0.0007			0.0035	0.0035	0.0007
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย			85.5104	85.5104				78.0425	78.0425				86.0216	86.0216	
(บาท)	400.00	400.00		485.5104	142.2653	500.00	500.00		578.0425	114.6107	500.00	500.00		586.0216	116.1928
ราคาขาย (บาท)	550.0000					600.0000					600.0000				
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม (บาท/หน่วย)	64.4896					21.9575					13.9784				
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุน ทั้งหมดต่อราคาขาย	11.7254					3.6596					2.3297				

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

รายการ	ผู้ยื่นลายเกาะบกใหญ่					ผู้ยื่นลายเกาะดอย					ผู้ยื่นลายเกาะไผ่ขาว			
	ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	ต้นทุนจากการวิเคราะห์				ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	ต้นทุนจากการวิเคราะห์				ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	ต้นทุนจากการวิเคราะห์		
		เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อ ต้นทุนทั้งหมด (%)		เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อ ต้นทุนทั้งหมด (%)		เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	อัตราส่วน ของต้นทุน ต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต														
ต้นทุนผันแปร														
1. วัตถุดิบ		504.35	0.00	504.3493	99.9993		341.50	0.00	341.5032	99.9990		338.66	0.00	99.9991
2. แรงงาน		70.9027		70.9027	14.0582		70.1378		70.1378	20.5378		69.3729		20.4845
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ		424.9739		424.9739	84.2612		262.8927		262.8927	76.9803		260.8116		77.0128
ต้นทุนคงที่		8.47		8.47	1.6799		8.47		8.47	2.4810		8.47		2.5018
1.ค่าเสื่อมราคา			0.0035	0.0035	0.0007			0.0033	0.0033	0.0010			0.0030	0.0009
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย		86.0216	86.0216	86.0216			78.1882	78.1882	78.1882				65.0354	
(บาท)	500.00	500.00		586.0216	116.1928	400.00	400.00		478.1882	140.0232	400.00	400.00		137.3163
ราคาขาย (บาท)	600.0000					550.0000					500.0000			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม (บาท/หน่วย)	13.9784					71.8118					34.9646			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุน ทั้งหมดต่อราคาขาย	2.3297					13.0567					6.9929			

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

รายการ	ผ้าชั้นลายเกาะจรวด				ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมลายหนึ่งเกาะ				ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมลายสองเกาะ					
	ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			ต้นทุน จาก กลุ่ม ฯ	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			ต้นทุน จากกลุ่ม ฯ	ต้นทุนจากการวิเคราะห์				
		เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม		อัตราส่วน ของต้นทุน ต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด		รวม	อัตราส่วน ของต้นทุน ต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)			
(1) ต้นทุนการผลิต														
ต้นทุนผันแปร														
1. วัตถุดิบ		337.25	0.00	337.2451	99.9991		593.62	0.00	593.6212		593.62	0.00	593.6212	99.9994
2. แรงงาน		69.3729		69.3729	20.5703		200.1746		200.1746		200.1746		200.1746	33.7207
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ		260.8116		260.8116	77.3352		9.1787		9.1787		384.9739		384.9739	64.8514
ต้นทุนคงที่		7.06		7.06	2.0936		0.13		0.13		8.47		8.47	1.4273
1.ค่าเสื่อมราคา			0.0030	0.0030	0.0009		0.34		0.34			0.0035	0.0035	0.0006
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	400.00	400.00	66.8489	466.8489	138.4289	500.00	500.00	23.6396	523.6396	550.00	550.00	22.9143	572.9143	96.5112
ราคาขาย (บาท)		500.0000				600.0000				600.0000				
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม (บาท/หน่วย)		33.1511				76.3604				27.0857				
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		6.6302				12.7267				4.5143				

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

รายการ	ฝ่ายคุมเตียง				ฝ่ายขวาม้า				ฝ่ายคุมโต๊ะ			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์				ต้นทุนจากกลุ่ม ๓	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			ต้นทุนจากกลุ่ม ๓	ต้นทุนจากการวิเคราะห์		
	ต้นทุนจากกลุ่ม ๓	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม		เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม		เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
				อัตราส่วนของต้นทุนต่อต้นทุนทั้งหมด (%)				อัตราส่วนของต้นทุนต่อต้นทุนทั้งหมด (%)				อัตราส่วนของต้นทุนต่อต้นทุนทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต												
ต้นทุนผันแปร												
1. วัตถุดิบ		1058.45	0.00	1058.4480		123.13	0.00	123.1276		306.23	0.00	306.2311
2. แรงงาน		186.7160		186.7160		77.6098		77.6098		164.1597		164.1597
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ		853.3746		853.3746		44.1057		44.1057		136.4229		136.4229
ต้นทุนคงที่		18.36		18.36		1.41		1.41		5.65		5.65
1. ค่าเสื่อมราคา			0.0344	0.0344			0.0138	0.0138			0.0098	0.0098
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	1,200.00	1200.00	93.2408	1293.2408	90.00	90.00	3.0057	3.0057	350.00	12.0228	12.0228	12.0228
ราคาขาย (บาท)		1300.0000		1293.2408				93.0057				362.0228
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่ม (บาท/หน่วย)		6.7592				6.9943				37.9772		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		0.5199				6.9943				9.4943		

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

รายการ	ผู้คลุ้ผู้เ็น				แบบลือ			
	ต้นทุนจาก กลุ่ม ๙	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			ต้นทุนจาก กลุ่ม ๙	ต้นทุนจากการวิเคราะห์		
		เงินสด	ไม่เป็นเงิน สด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)	เงินสด	ไม่เป็นเงิน สด	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อ ต้นทุนทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต ต้นทุนนั้แปร 1. วัตถุดิบ 2. แรงงาน 3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ		177.79 117.3766 55.1912 5.22	0.00	177.7926 117.3766 55.1912 5.22	99.9926 66.0139 31.0402 2.9385	90.59 45.0748 44.1057 1.41	0.00	99.9994 49.7552 48.6855 1.5587
ต้นทุนค้งที่			0.0132	0.0132	0.0074		0.0005	0.0006
1.ค่าเสื่อมราคา			11.1211	11.1211			3.0057	
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดหน่วย (บาท)	320.00	320.00	11.1211	331.1211	186.2263	80.00	3.0057	91.6247
ราคาขาย (บาท)		370.0000				100.0000		
ผลตอบแทนสุทธิเ็นต้นทุนกลุ่ม (บาท/หน่วย)		38.8789				16.9943		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเ็นต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		10.5078				16.9943		

หมายเหตุ : วิธีการคำนวณจากภาคผนวก ข. และตารางต้นทุนและผลตอบแทนในภาคผนวก ค. 1- ค. 17

ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ

ตารางที่ 4.16 ยอดขายและอัตรากำไรของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์	หน่วย	ปริมาณขาย	ราคาขาย/หน่วย	ยอดขาย/ปี (บาท)	อัตรายอดขายของผลิตภัณฑ์/ ยอดขายรวม(%)	ต้นทุนต่อหน่วย		ต้นทุนรวม		กำไรต่อหน่วย		กำไรรวม		อัตรากำไรต่อต้นทุน (ร้อยละ)		อัตรากำไรต่อราคาผลผลิต (ร้อยละ)	
						1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
ผ้าชีนลายเกาะดาวหมู่	ผืน	94	600	56,400.00	10.5442	400.00	619.25	37,600.00	58,209.29	200.00	- 19.25	18,800.00	-1809.29363	50.00	-3.11	33.33	-3.21
ผ้าชีนลายเกาะหางปลา	ผืน	83	600	49,800.00	9.3103	400.00	618.39	33,200.00	51,326.76	200.00	- 18.39	16,600.00	-1526.76059	50.00	-2.97	33.33	-3.07
ผ้าชีนลายเกาะบวกลานปลา	ผืน	100	600	60,000.00	11.2173	400.00	623.63	40,000.00	62,362.83	200.00	- 23.63	20,000.00	-2362.829	50.00	-3.79	33.33	-3.94
ผ้าชีนลายยกดอก	ผืน	98	550	53,900.00	10.0768	400.00	617.27	39,200.00	60,492.93	150.00	- 67.27	14,700.00	-6592.92768	37.50	-10.90	27.27	-12.23
ผ้าชีนลายเกาะใหญ่	ผืน	77	600	46,200.00	8.6373	500.00	714.04	38,500.00	54,981.27	100.00	- 114.04	7,700.00	-8781.27	20.00	-15.97	16.67	-19.01
ผ้าชีนลายเกาะยกดอก	ผืน	88	600	52,800.00	9.8712	500.00	722.02	44,000.00	63,537.90	100.00	- 122.02	8,800.00	-10737.90	20.00	-16.90	16.67	-20.34
ผ้าชีนลายเกาะบวกลานใหญ่	ผืน	90	600	54,000.00	10.0955	500.00	722.02	45,000.00	64,981.94	100.00	- 122.02	9,000.00	-10981.94	20.00	-16.90	16.67	-20.34
ผ้าชีนลายเกาะคดอย	ผืน	87	550	47,850.00	8.9458	400.00	609.95	34,800.00	53,065.87	150.00	- 59.95	13,050.00	-5215.87	37.50	-9.83	27.27	-10.90

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์	หน่วย	ปริมาณขาย	ราคาขาย/หน่วย	ยอดขาย/ปี (บาท)	อัตรายอดขายของผลิตภัณฑ์/ยอดขายรวม(%)	ต้นทุนต่อหน่วย		ต้นทุนรวม		กำไรต่อหน่วย		กำไรรวม		อัตรากำไรต่อต้นทุน (ร้อยละ)		อัตรากำไรต่อราคาผลผลิต (ร้อยละ)	
						1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
ผ้าชั้นลายเกาะโลยกว	ผืน	77	500	38,500.00	7.1977	400.00	578.37	30,800.00	44,534.39	100.00	- 78.37	7,700.00	-6034.39	25.00	-13.55	20.00	-15.67
ผ้าชั้นลายเกาะจรวด	ผืน	80	500	40,000.00	7.4782	400.00	580.18	32,000.00	46,414.57	100.00	- 80.18	8,000.00	-6414.57	25.00	-13.82	20.00	-16.04
ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมใยเรลกายหนึ่งเกาะ	ชุด	3	600	1,800.00	0.3365	500.00	659.67	1,500.00	1,979.00	100.00	- 59.67	300.00	-179.00	20.00	-9.05	16.67	-9.94
ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมใยเรลกายสองเกาะ	ชุด	1	600	600.00	0.1122	550.00	708.91	550.00	708.91	50.00	- 108.91	50.00	-108.91	9.09	-15.36	8.33	-18.15
ผ้าคลุมเตียง ขนาด 5 ฟุต	ผืน	15	1300	19,500.00	3.6456	1,200.00	1,455.77	18,000.00	21,836.51	100.00	- 155.77	1,500.00	-2336.51	8.33	-10.70	7.69	-11.98

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์	หน่วย	ปริมาณ ขาย	ราคาขาย/ หน่วย	ยอดขาย/ปี (บาท)	อัตรายอด ขายของ ผลิตภัณฑ์/ ยอดขาย รวม(%)	ต้นทุนต่อหน่วย		กำไรต่อหน่วย		กำไรรวม		อัตรากำไรต่อ ต้นทุน (ร้อยละ)		อัตรากำไรต่อ ราคาผลผลิต (ร้อยละ)	
						1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
ผ้าขาวม้า	ผืน	24	100	2,400.00	0.4487	90.00	286.02	10.00	- 186.02	240.00	-4464.43393	11.11	-65.04	10.00	-186.02
ผ้าคลุมโต๊ะ	ผืน	16	400	6,400.00	1.1965	350.00	410.10	50.00	- 10.10	800.00	-161.65	14.29	-2.46	12.50	-2.53
ผ้าคลุมตู้เย็น	ผืน	12	370	4,440.00	0.8301	320.00	419.25	50.00	- 49.25	600.00	-590.96	15.63	-11.75	13.51	-13.31
แถบเสื้อ	เมตร	3	100	300.00	0.0561	80.00	105.67	20.00	- 5.67	60.00	-17.02	25.00	-5.37	20.00	-5.67
รวม				534,890.00											

หมายเหตุ : 1) ต้นทุนกลุ่ม

2) ต้นทุนจากการวิเคราะห์

ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ

4.6 กรรมวิธีการผลิต

กรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ สามารถจำแนกได้ตามลักษณะของอุปกรณ์หลักสำหรับการผลิต ดังต่อไปนี้

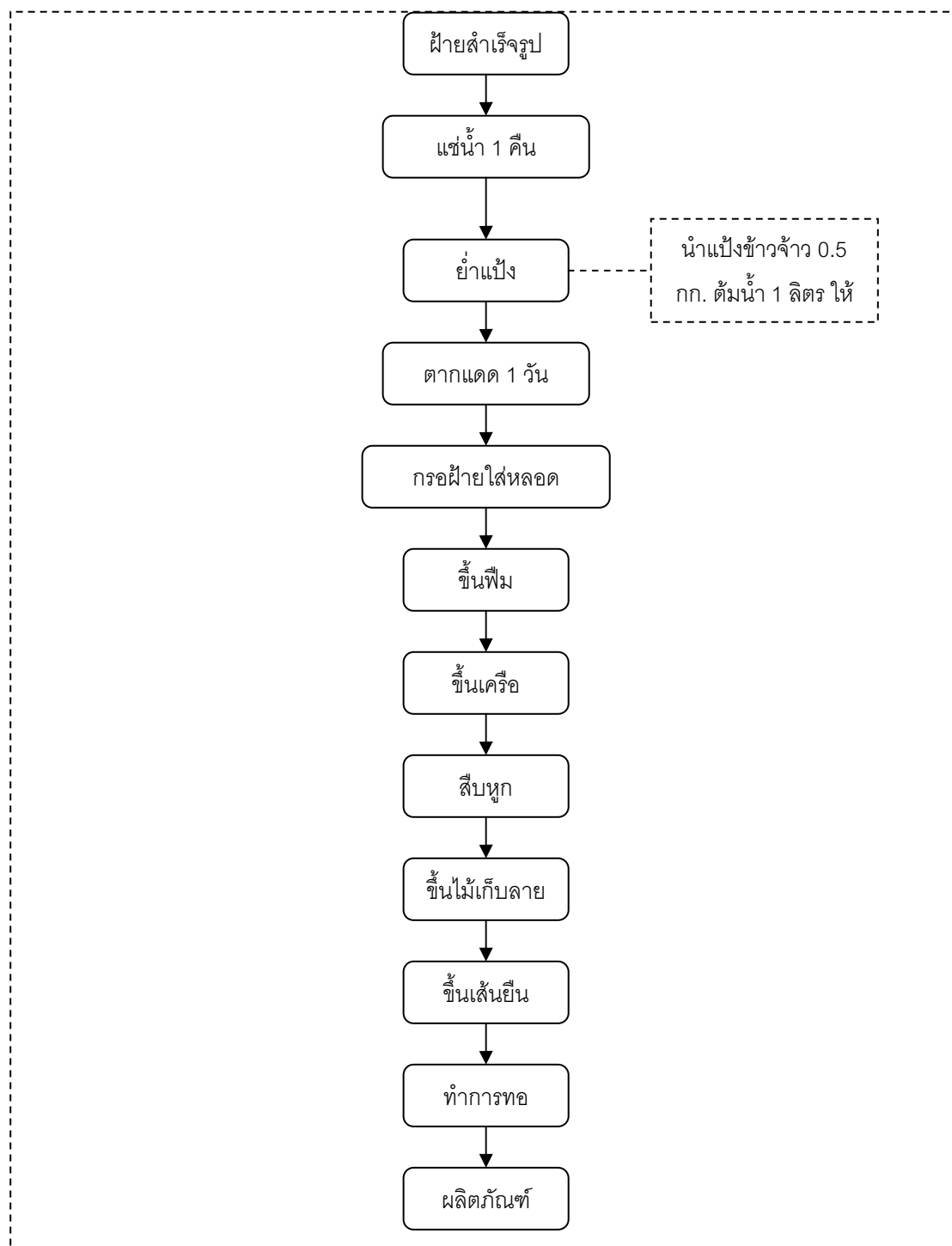
การเตรียมด้าย

นำฝ้ายสำเร็จรูปที่จัดซื้อมาทำการแช่น้ำทิ้งไว้ 1 คืน จากนั้นนำแบ่งข้าวเจ้าจำนวน 0.5 กิโลกรัม ต้มกับน้ำปริมาณ 1 ลิตร ให้เดือดพอแบ่งสุกก็นำฝ้ายสำเร็จมาผสมให้เข้ากัน จากนั้นจึงทำการลงแบ่ง เรียกว่า "ย่ำแบ่ง" เฉลี่ยระยะเวลาในการย่ำแบ่ง ประมาณ 40 นาทีต่อฝ้าย 80 ไร่ จากนั้นนำไปตากแดดให้แห้ง ใช้เวลาประมาณ 1 วัน จึงนำฝ้ายที่ย่ำแบ่งแล้วมากรอด้วยใส่หลอด P.V.C. แล้วจึงนำไปขึ้นฟืม(ไม้กังหัน)เพื่อนำไปเตรียมขึ้นเครือ (เดินฝ้าย) ต่อไป ไม้กังหัน 1 อันจะใช้ด้ายเส้นยืนทั้งหมด 30 เครือหรือหลบ โดยใช้เวลาประมาณหลบละ 1 นาที จากนั้นจึงนำฟืมที่ได้มาทำการสับหูก ซึ่งใช้เวลาประมาณ 1 วัน ถึง 1 วันครึ่ง ขึ้นอยู่กับความชำนาญของผู้สับหูก

ขั้นตอนที่กล่าวมาทั้งหมดจะเป็นการจ้างทำ หลังจากการเตรียมด้ายเพื่อทำการทอผ้าเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการทำลายไม้เก็บดอกและขึ้นเส้นยืน สำหรับการขึ้นเส้นยืนสมาชิกแต่ละรายจะทำกันเอง ซึ่งในการขึ้นเครือเส้นยืนแต่ละครั้งจะใช้ระยะเวลาประมาณ 2 -3 ชั่วโมง โดยมีสมาชิกในกลุ่มฯ ช่วยกัน

จากนั้น จึงทำการทอผ้าเฉลี่ยวันหนึ่งจะทอผ้า 1 ผืน ใช้เวลาประมาณ 3 -5 วัน ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับความละเอียดของลวดลายที่ต้องการซึ่งจะใช้ระยะเวลาในการทอไม่เท่ากัน

ก๊กระตุก หน้ากว้าง 70 นิ้ว ใช้สำหรับทอผ้าชิ้น ผ้าตัดชุด ผ้าพันทุกชนิด และทอแถบเสื้อ ส่วนที่ 100 นิ้ว ใช้สำหรับทอผ้ามาน ผ้าคลุมเตียง ผ้าคลุมตู้เย็น และผ้าคลุมโต๊ะ ส่วนที่เล็กจะใช้ทอผ้ารองจาน ตุ๊ก และสไปดิงกรรมวิธีการผลิต (แผนภาพที่ 4.2)

แผนภาพที่ 4.2 ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบและการทอผลิตภัณฑ์

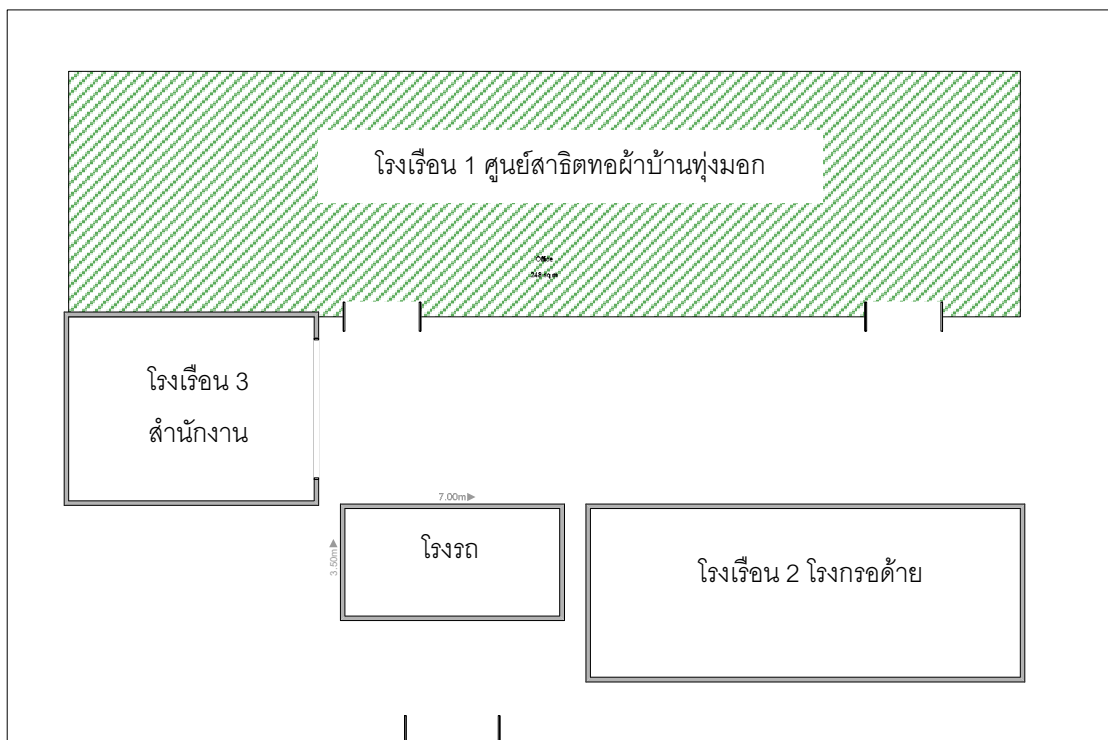
4.7 การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต

กลุ่มฯ มีการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตโดยแบ่งเป็นช่วงได้ดังนี้

ช่วงแรก เริ่มจัดตั้งกลุ่มฯ ยังคงทำการผลิตแบบดั้งเดิมอยู่ คือ เป็นการทอด้วยมือทุกขั้นตอนการผลิต ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ก็นั้นสมาชิกใช้ของส่วนตัวที่มีอยู่ทำการผลิต ลายผ้ายังคงเป็นลายพื้นเมือง คือ “ผ้าทอไทลื้อ” ต่อมาเมื่อกลุ่มฯ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ เกี่ยวกับการอบรมเทคโนโลยีการผลิตทำให้กลุ่มฯ ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาฝีมือในการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมในการทอผ้า ได้แก่ การสอนการยกดอก การสอนทอผ้าจาก การสอนออกแบบลายผ้า เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและทักษะความชำนาญให้แก่สมาชิก นอกจากนี้กลุ่มฯ ยังได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบสำหรับการผลิต ซึ่งช่วยให้สมาชิกเพิ่มศักยภาพในการผลิตได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีอุปกรณ์ในการผลิตที่มีคุณภาพ ช่วยให้สมาชิกสามารถทำการผลิตได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

4.8 สภาพและผังของสถานที่ผลิต

สถานที่ตั้งของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของกลุ่มฯ ซึ่งอยู่ด้านหลังวัดบ้านทุ่งมอก ทางทิศเหนือของหมู่ 2 บ้านทุ่งมอก ตำบลเชียงบาน จังหวัดพะเยา ขนาดพื้นที่ทั้งหมด 2 งาน 8 ตารางวา เป็นที่ดินของกลุ่มฯ ซึ่งได้รับการบริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลาวาลย์ วงศ์ศรีวงศ์ เป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท ในปี 2540 โดยจะแบ่งส่วนของการผลิต ได้ 3 ส่วน (แผนภาพที่ 4.3)

แผนภาพที่ 4.3 แผนผังรวมสถานที่ทำการผลิตของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งมอก

โรงเรือน 1 ศูนย์สาธิตกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งมอก

ใช้สำหรับทำการผลิตผ้าทอของกลุ่มฯ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการพัฒนาตำบล ปี 2540 ในชื่อโครงการต่อเติมโรงทอผ้า หมู่ 2 ขนาดโรงเรือน กว้าง 7 เมตร ยาว 20 เมตร และสูง 3 เมตร เป็นเงิน 365,400 บาท ซึ่งโรงเรือนที่ 1 มีการทยอยต่อเติมอาคารโดยใช้เงินออมของกลุ่มฯ ในปี 2542 เป็นเงิน 75,342 บาท รวมเป็นเงิน 440,742 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 50 ปี ภายในโรงเรือนประกอบด้วย กีระตุก จำนวน 28 หลัง กี่ 100 นิ้ว จำนวน 1 หลัง เครื่องทำน้ำเย็น 1 เครื่อง พัดลมติดเพดาน 10 เครื่อง เครื่องกรอด้วยใส่หลอดกระสวย 3 เครื่อง และอุปกรณ์สำหรับใช้ทำการผลิต ตู้เก็บวัตถุดิบ 1 หลัง

โรงเรือน 2 โรงกรอด้วย

ใช้สำหรับเป็นสถานที่ทำการกรอด้วยใส่หลอดและกรอด้วยเข้าไม้กั้งหัน ก่อสร้างเมื่อปี 2541 ด้วยเงินทุนของกลุ่มฯ ขนาดโรงเรือน กว้าง 5 เมตร ยาว 7 เมตร และสูง 2 เมตร เป็นเงิน 3,000 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 15 ปี ภายในโรงเรือนประกอบด้วย เครื่องกรอด้วยใส่หลอดใหญ่ เครื่องปั่นฝ้าย และที่ใส่แผงหลอด ด้านสำหรับขึ้นฟืม

โรงเรือน 3 สำนักงาน

ใช้สำหรับเป็นสถานที่ดำเนินงานของกลุ่มฯ ในการติดต่อลูกค้า จัดแสดงสินค้ากลุ่มฯ และเป็นที่พักอาศัยสินค้ากลุ่มฯ เก็บผลิตภัณฑ์ของสมาชิกที่กลุ่มฯ ซื้อมาจำหน่ายและที่สมาชิกฝากขาย ขนาดพื้นที่ กว้าง 5 เมตร ยาว 6 เมตร และสูง 3 เมตร มีอายุการใช้งานประมาณ 30 ปี เมื่อปี 2541 เป็นเงิน 20,000 บาทภายในสำนักงาน ประกอบด้วย ชุดโต๊ะรับแขก 1 ชุด โต๊ะสำนักงาน 2 ตัว ตู้กระจกแสดงสินค้าฝากขาย 1 ตู้ รวบรวมผ้าชิ้นอันเล็ก 1 อัน รวบรวมผ้าชิ้นอันใหญ่ 12 อัน หุ่นแสดงแบบ 1 ตัว ตู้เก็บสินค้ากลุ่มฯ จำนวน 2 หลัง พัดลมติดเพดาน 1 เครื่อง

4.9 การจัดการของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต

การกำจัดของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตของกลุ่มฯ จำแนกได้ คือ

- น้ำเสียที่เกิดจากการลงแป้ง ผู้ผลิตเททิ้งบริเวณด้านหลังของโรงเรือน ซึ่งน้ำเสียดังกล่าวมีส่วนผสมของสีจากฝ้ายสำเร็จรูปที่ผ่านการย้อมสีติดมา อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมได้และทำให้เกิดสารพิษตกค้าง เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นทุ่งนา และไม่มีระบบบำบัดแต่อย่างใด
- เศษด้ายหรือเศษฝ้ายจากการทอ ทำการกำจัดโดยการกวาดใส่ถังขยะรวมกันแล้วจึงนำไปกำจัดทิ้งลงในถังขยะ หากเป็นของเสียที่เกิดจากการทอที่บ้านของสมาชิก สมาชิกแต่ละรายเป็นผู้ดำเนินการกำจัดเอง แต่เศษด้ายหรือเศษฝ้ายมีปริมาณไม่มากนัก

4.10 การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ เมื่อสมาชิกทำการทอผลิตภัณฑ์เสร็จและนำส่งที่กลุ่มฯ ผู้ที่มีประสบการณ์ช่วยกันตรวจสอบก่อนเพื่อหาจุดบกพร่องที่ต้องแก้ไขก่อนส่งไปยังกลุ่มฯ เพื่อผ่านขั้นตอนแรกนี้ไปแล้ว นำผลิตภัณฑ์ของตนเองไปขายหรือฝากขายให้กลุ่มฯ โดยมีตัวแทนกลุ่มฯ ทำหน้าที่ในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อีกครั้งหนึ่งก่อนรับมอบผลิตภัณฑ์ หากพบข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข

จะให้สมาชิกนำไปแก้ไขก่อน หากไม่พบข้อบกพร่องตัวแทนรับงานของสมาชิกไว้แล้วลงบัญชีสินค้าในสมุดรายการ ส่วนสมาชิกก็มีสมุดติดตัวไว้คนละเล่มเพื่อลงบัญชีไว้เป็นหลักฐานเช่นเดียวกัน

4.11 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิต

4.11.1 ปัญหาด้านการผลิต

กลุ่มฯ ประสบปัญหาด้านการผลิต ดังนี้

1. กลุ่มขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำไปซื้อปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้สมาชิกทำการผลิตเนื่องจากต้องรอให้กลุ่มฯ จำหน่ายสินค้าได้ก่อนจึงนำเงินค่าสินค้าจ่ายให้แก่สมาชิก ทำให้สมาชิกขาดแคลนเงินทุนสำหรับซื้อปัจจัยการผลิต
2. ปัญหาการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ และนำไปจำหน่ายแบบตัดราคาทำให้กลุ่มฯ ไม่สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ตั้งไว้ ทำให้ลูกค้าหันไปซื้อสินค้าลอกเลียนแบบแทน
3. เนื่องจากปัจจุบัน กลุ่มฯ ไม่มีการย้อมสีด้วยสีธรรมชาติ แต่หันมาใช้ด้ายที่ย้อมด้วยสีเคมีแทน ซึ่งทางโรงงานได้ผลิตขึ้นมาหลายชนิดหรือบริษัท ทำให้สามารถเลือกสีได้ตามที่ต้องการและไม่มี ความยุ่งยากและเสียเวลาไม่มาก สำหรับสารเคมีที่ใช้ในการย้อมสี ผู้ผลิตอาจไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพราะเป็นการผลิตที่โรงงานในกรุงเทพฯ แต่อาจมีผลกระทบเล็กน้อยเนื่องจากด้ายที่ซื้อมามีกลิ่นของสารเคมีหากสูดดมมาก ๆ ในระยะเวลานาน ๆ อาจทำให้คลื่นไส้ อาเจียนได้ และอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของผู้ใช้ได้
4. กลุ่มฯ ไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสียจากการผลิต ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงสถานที่ผลิต ก่อให้เกิดการสะสมสารพิษที่ตกค้าง
5. งานทอผ้าเป็นงานที่ต้องใช้ระยะเวลาของร่างกายเกือบทั้งหมด ตั้งแต่สายตา มือ แขน ขา และแผ่นหลัง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการทำนาน ๆ การทำงานในท่าที่ไม่ถูกสุขลักษณะอาจทำให้มีผลเสียต่อสุขภาพ และร่างกายได้ในระยะยาว

4.11.2 ความต้องการทางการผลิตของกลุ่มฯ

1. กลุ่มฯ มีความต้องการเงินทุนหมุนเวียน จำนวน 50,000 บาท และปลดดอกเบี้ยย สำหรับใช้เป็นเงินทุนในการซื้อวัตถุดิบและซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิกกลุ่มฯ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานภายในกลุ่มฯ
2. ต้องการให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์และการป้องกันการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ ช่วยแก้ไขปัญหากลอกเลียนแบบและหามาตรการมาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

4.12 ศักยภาพการผลิต

4.12.1 ศักยภาพของผลิตภัณฑ์

จากการวิเคราะห์ศักยภาพทางด้านยอดขาย พบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นลายเกาะบวกหางปลา มี ศักยภาพสูงที่สุด เนื่องจากมียอดขายต่อปีสูงที่สุด คือ 60,000 บาท รองมาคือ ผ้าชิ้นลายเกาะดาวหมู และผ้าชิ้น

ลายเกาะจรด มียอดขาย 56,400 บาท และ 56,000 บาท ตามลำดับ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มียอดขายต่ำสุด คือ แถบเส้น มียอดขายเพียง 300 บาท

พิจารณาศักยภาพทางด้านอัตรากำไรต่อหน่วยจากต้นทุนกลุ่มฯ พบว่า ผ้าขึ้นลายเกาะบวกลายปลา ผ้าขึ้นลายเกาะดาวหมู่ และผ้าขึ้นลายเกาะหางปลา มีศักยภาพสูงสุด โดยมีอัตรากำไรต่อราคาขาย ร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ ผ้าขึ้นลายยกดอก โดยมีอัตรากำไรต่อราคาขาย ร้อยละ 27.27

สรุปได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพสูงสุด คือ ผ้าขึ้นลายเกาะบวกลายปลา ผ้าขึ้นลายเกาะดาวหมู่ และผ้าขึ้นลายเกาะหางปลา รองลงมาคือ ผ้าขึ้นลายยกดอก (ตารางที่ 4.15 และตารางที่ 4.16)

4.12.2 ศักยภาพของปัจจัยการผลิต

1. กลุ่มฯ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ โดยได้รับการบริจาคปัจจัยการผลิต และได้รับการช่วยเหลือในการจัดหาปัจจัยการผลิตในราคาต่ำกว่าท้องตลาด ในช่วงที่วัตถุดิบมีราคาไม่แน่นอน จึงเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิกกลุ่มฯ ได้หากต้องอยู่ในช่วงที่ต้องขาดแคลนวัตถุดิบ

2. กลุ่มฯ มีการคัดเลือกวัตถุดิบก่อนการสั่งซื้อทุกครั้งเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการซื้อสินค้า เนื่องจากกลุ่มฯ อยู่ห่างไกลจากแหล่งวัตถุดิบ จึงต้องมีความรอบคอบในการตรวจสอบวัตถุดิบก่อนการสั่งซื้อจะได้ไม่เสียเวลาในการนำผลิตภัณฑ์มาเปลี่ยน

3. กลุ่มฯ สามารถซื้อปัจจัยการผลิตได้ด้วยเงินสด ทำให้กลุ่มฯ สามารถนำเงินในส่วนของค่าวัตถุดิบไปใช้หมุนเวียนในส่วนที่ขาดแคลนและมีความจำเป็นต้องใช้ก่อนได้ จากนั้นเมื่อจำหน่ายสินค้าได้แล้วจึงนำเงินมาสะสมงหนึ่เงินในภายหลัง

4.12.3 ศักยภาพของกระบวนการผลิต

1. กลุ่มฯ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐเกี่ยวกับการนำวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ในกระบวนการผลิตแต่ละขั้นตอน ทำให้สมาชิกกลุ่มฯ เกิดทักษะและความชำนาญในการผลิตเพิ่มมากขึ้น และมีฝีมือที่ประณีตเป็นที่ยอมรับของกลุ่มลูกค้าและผู้ซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มฯ

2. กระบวนการผลิตตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ ตลอดจนถึงการผลิตกลุ่มฯ มีการผลิตด้วยทักษะความชำนาญของผู้ผลิต เนื่องจากปริมาณการผลิตแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับปริมาณการสั่งซื้อของลูกค้าเป็นหลัก ดังนั้นปริมาณการผลิตจึงไม่มีความแน่นอนต้องใช้การประมาณการผลิตเทียบสัดส่วนทุกครั้งเพื่อให้ได้ปริมาณวัตถุดิบสำหรับการผลิตให้ได้สัดส่วนที่พอดีไม่ต้องเบิ่กวัตถุดิบมากเกินไปซึ่งอาจทำให้เงินทุนไปลงกับค่าวัตถุดิบจนไม่เพียงพอสำหรับนำมาหมุนเวียนใช้จ่ายในส่วนอื่น ๆ ที่จำเป็นร่วมด้วย

3. กลุ่มฯ มีการประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการรับงานและลักษณะงานให้แก่สมาชิกได้ทราบเพื่อทำการแบ่งงานให้แก่สมาชิก หากสมาชิกคนใดมีปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิต ก็สามารถสอบถามรายละเอียดจากประธานได้ หรือปรึกษากันภายในกลุ่มฯ ช่วยกันแก้ไขปัญหา

บทที่ 5

การตลาด

5.1 การบริหารการตลาดและการวางแผนการตลาด

5.1.1 การบริหารการตลาด

กลุ่มฯ มีการบริหารการตลาดโดยมีนางอัมพร เกาะสมบัติ หัวหน้าฝ่ายตลาดรับผิดชอบในการหาตลาดและติดต่อลูกค้าโดยมีคณะกรรมการฝ่ายตลาดให้ความช่วยเหลือ ในระยะแรกการบริหารการตลาด มีประธานกลุ่มฯ คือ นางสาวศรีฟ้า ใจกล้า ร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายตลาด ต่อมาได้มอบความรับผิดชอบให้แก่คณะกรรมการฝ่ายการตลาด โดยทำการหาตลาดภายในพื้นที่ตัวอำเภอเชียงคำ และในเขตอำเภอเมืองส่วนใหญ่เป็นลูกค้าชาวจีน ส่วนลูกค้าประจำมีน้อยเนื่องจากสถานที่ตั้งกลุ่มฯ อยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอต้องใช้เวลาในการเดินทางพอสมควรจึงเป็นอุปสรรคต่อการขยายแหล่งตลาดในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่ เมื่อนางอัมพรได้รับคำสั่งซื้อจากลูกค้า จะแจ้งให้ประธานทราบเพื่อทำการจัดประชุมแบ่งงานให้แก่สมาชิกทำการผลิต เมื่อผลิตเสร็จจากนั้นนำส่งฝ่ายตรวจสอบคุณภาพ ก่อนส่งมอบให้แก่ลูกค้าหรือทำการจัดจำหน่ายแก่ลูกค้าต่อไป

สินค้าของกลุ่มฯ จะผลิตตามคำสั่งซื้อและการออกแบบของกลุ่มฯ เพื่อทดลองตลาดโดยนำไปเสนอขายพร้อมสินค้าที่วางจำหน่าย ซึ่งกลุ่มฯ ผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ เมื่อสมาชิกผลิตเสร็จนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายให้กลุ่มฯ หรือฝากขาย ส่วนใหญ่เมื่อสมาชิกผลิตเสร็จนำไปจำหน่ายให้กลุ่มฯ จะได้รับเงินสดทันที โดยกลุ่มฯ ได้จัดสรรเงินทุนหมุนเวียนสำหรับรับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิก รับซื้อไม่เกินคนละ 2 ชิ้นต่อเดือน แต่ถ้ากลุ่มไม่มีเงินรับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิกฯ จะทำการฝากขายแก่กลุ่มฯ และได้รับเงินต่อเมื่อกลุ่มฯ ขายสินค้าได้จึงนำเงินมาจ่ายให้สมาชิก เนื่องจากข้อจำกัดด้านเงินทุนหมุนเวียน กลุ่มฯ จึงไม่สามารถรับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิกได้ทุกคน ส่วนมากสมาชิกไม่ต้องการนำผลิตภัณฑ์มาฝากขาย หากไม่มีปัญหาด้านการเงิน เพราะได้เงินช้าและบ่อยครั้งผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกฝากขายเกิดการสูญหายในช่วงที่มีลูกค้ามาสั่งซื้อสินค้าที่กลุ่มฯ และคนขายมีเพียงคนเดียวทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ซึ่งผู้ที่อยู่เวรจำหน่ายในขณะนั้นต้องเป็นผู้รับผิดชอบทำให้สมาชิกไม่อยากฝากขายผลิตภัณฑ์

ในปัจจุบันการบริหารการตลาดของกลุ่มฯ ประธานกลุ่มฯ มีการพัฒนาตลาดกลุ่มเป้าหมายโดยขณะนี้กลุ่มยังไม่มีตลาดเพิ่มเติม เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน ได้แก่ ไทยตำบลคอตคอม บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม กรมพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงคำ องค์การบริหารส่วนตำบลฯ ในการนำเสนอข้อมูลของกลุ่มฯ ลงในเว็บไซต์ของไทยตำบลคอตคอมและโฆษณาประชาสัมพันธ์กลุ่มฯ และเป็นการหาลูกค้าให้ด้วย นอกจากนี้กลุ่มฯ ยังได้ไปออกร้านแสดงสินค้าซึ่งเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของกลุ่มฯ ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทำให้กลุ่มฯ สามารถจำหน่ายสินค้าได้มากนอกจากนี้กลุ่มฯ ยังได้รับรางวัลจากการประกวดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทำให้หลายหน่วยงานให้ความสนใจเข้ามาติดต่อขอศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ขณะนี้กลุ่มฯ ยังไม่มีร้านแสดงสินค้าของกลุ่มฯ เอง ทั้งนี้กลุ่มฯ มีการรวมกลุ่มเครือข่ายผ้าทอผ้าฝ้ายแกมไหมโดยมีร้านจำหน่ายอยู่ที่ศูนย์ผ้าทอไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา กลุ่มฯ นำสินค้า ไปฝากขาย แต่ขาย

ไม่ดีเพราะถูกคู่แข่งทางการค้าจากประเทศลาวและบ้านทุ่งกล้วยัดราคาและสินค้าที่นำไปฝากขายที่ศูนย์ฯ บวกกำไรเพิ่มขึ้นทำให้มีราคาแพงกว่าสินค้าที่กลุ่มฯ จำหน่ายเอง และลูกค้าส่วนใหญ่ทราบราคาของกลุ่มฯ ขายอยู่แล้ว ดังนั้นกลุ่มฯ จึงนำสินค้าจากศูนย์ฯ กลับมาขายที่กลุ่มฯ และปรากฏว่าขายดีมีลูกค้าสนใจซื้อจำนวนมาก

ในอนาคตประธานมีความคิดที่จะนำผ้าทอมาแปรรูปโดยตัดเย็บเป็นชุดและจำหน่าย เนื่องจากผ้าทอของกลุ่มฯ มีความสวยงาม ความละเอียดของลวดลายผ้าทอเป็นที่ถูกใจของลูกค้า ซึ่งกลุ่มฯ เคยนำผ้าทอมาตัดเป็นชุดจำหน่ายและขายดี แต่ขณะนี้สมาชิกกลุ่มฯ ไม่มีใครสนใจที่จะเรียนตัดเย็บเพิ่มเติม เพราะแต่ละคนมีความถนัดในการทอผ้าอยู่แล้วและเห็นว่าทอผ้าง่ายกว่า กลุ่มฯ จึงไม่สามารถหาช่างตัดชุดสำเร็จได้ คาดว่า จะต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่งเพื่อหาผู้ที่ตัดชุดสำเร็จ หากกลุ่มฯ สามารถทำการแปรรูปผ้าทอได้จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและหนีตลาดคู่แข่ง

5.1.2 การวางแผนการตลาด

ในระยะแรกนั้นกลุ่มฯ มีการวางแผนการตลาดจากการผลิตสินค้าและทดลองตลาดไปก่อนโดยนำสินค้าวางจำหน่ายที่กลุ่มฯ และจากการออกร้านแสดงสินค้า นอกจากนี้กลุ่มฯ ยังได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดในงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จึงมีลูกค้าให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น กลุ่มฯ ได้เพิ่มกำลังการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า กลุ่มฯ ทำการจำหน่ายสินค้าให้แก่ลูกค้าทั่วไปซึ่งเป็นลูกค้าขาจรเกือบทั้งหมดโดยกระจายกันไปทั้งในและต่างจังหวัดจากการออกร้านแสดงสินค้า ต่อมาลูกค้าเริ่มสนใจสั่งซื้อเพิ่มขึ้นและผลิตภัณฑ์ก็มีความหลากหลายมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งกลุ่มฯ ก็สามารถทำการขยายกำลังการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันลูกค้าของกลุ่มฯ มีทั้งลูกค้าจากภายในจังหวัดพะเยาและลูกค้าจากต่างจังหวัด โดยส่วนมากเป็นลูกค้าขาจร ซึ่งการขายของกลุ่มฯ กำหนดราคาไว้ราคาเดียว

กลุ่มฯ มีการจัดจำหน่ายตลอดปี เมื่อถึงสิ้นเดือนกรณีที่ทำจำหน่ายสินค้าไม่หมด ก็จะมีการตรวจเช็คสินค้าคงคลังในทุกเดือน

ในอนาคตการวางแผนการตลาดของกลุ่มฯ มีแนวโน้มที่จะปรับขยายฐานการผลิตเพื่อรองรับตลาดที่กำลังเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนหนึ่งคาดว่าหลังจากที่กลุ่มฯ ได้ลงเว็บไซต์ในไทยตำบลดอทคอมแล้วจะได้รับความสนใจจากลูกค้าติดต่อมายังกลุ่มฯ มากขึ้น และกลุ่มฯ ได้เน้นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปและทำการขยายตลาดโดยการออกร้านแสดงสินค้าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้กลุ่มฯ จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ควบคู่กับการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าให้มากขึ้น

5.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

กลุ่มมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

ผลิตภัณฑ์

ปี 2532 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในระยะแรกกลุ่มฯ ยังคงทำการทอผ้าพื้นและผ้าชุดอยู่เหมือนเดิม โดยเน้นลายพื้นเมืองของท้องถิ่น คือ ลายไทลื้อ เป็นจุดเด่นและเอกลักษณ์ในการขาย

ปี 2533 – 2537 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ และสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา ได้ส่งวิทยากรเข้ามาอบรมการย้อมสี การทอผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้า และ

การสร้างก็กระตุก พร้อมให้ยืมเงินทุนหมุนเวียน ได้เข้าไปอบรมการผลิตให้แก่กลุ่มฯ ได้ฝึกอบรวมการออกแบบผลิตภัณฑ์ และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิต ทำให้กลุ่มฯ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและทำการผลิตได้อย่างเต็มที่ เป็นผู้วางแนวทางในการดำเนินงานให้ทั้งการคิดค้นลวดลาย

ช่วงปี 2537 – 2540 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทลื้อที่ผลิตออกมาจะเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของตลาด ผลิตภัณฑ์ในระยะแรกที่ทำการผลิตได้แก่ ผ้าคลุมเตียง ผ้าคลุมตู้เย็น ผ้าคลุมโต๊ะ และอื่น ๆ ต่อมากลุ่มฯ ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

ช่วงปี 2541 – 2544 กลุ่มฯ มีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ในด้านการประยุกต์ลายผ้าทอทำให้กลุ่มฯ มีลวดลายที่หลากหลายมากขึ้น มีการส่งเสริมให้สมาชิกเรียนวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนทักษะลวดลายแบบใหม่ ๆ ผลิตสินค้าให้มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อสามารถแข่งขันกับตลาดและคู่แข่งได้ ซึ่งผู้ที่รับผิดชอบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ประธานจะร่วมกันกับสมาชิกช่วยกันคิดค้นออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกชนิด

ปัจจุบันการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ ยังคงเน้นที่เทคนิคการออกแบบลวดลายทอผ้าเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ โดยมีการคิดค้นออกแบบสีสันทันและลวดลายผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น ในอนาคตการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ จะเน้นที่การแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ มีความหลากหลายมากขึ้น เป็นโอกาสที่กลุ่มฯ จะหาตลาดได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้กลุ่มฯ ยังสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ตามที่ลูกค้าต้องการ จึงเป็นที่สนใจของลูกค้า

บรรจภัณฑ์

การพัฒนาบรรจภัณฑ์ของกลุ่มฯ ในระยะแรกจนถึงปัจจุบัน พัฒนาการของบรรจภัณฑ์ยังคงรูปแบบเดิมอยู่ โดยกลุ่มฯ จะติดสติ๊กเกอร์ที่ผลิตภัณฑ์ เมื่อจำหน่ายสินค้าแล้วก็ทำการบรรจุถุงกระดาษให้แก่ลูกค้า ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา ปัจจุบันกลุ่มฯ ทำการจัดหาบรรจภัณฑ์เอง เนื่องจากศูนย์ส่งเสริมไม่มีบสนับสนุน

ตารางที่ 5.1 ช่วงปีที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท

ประเภทผลิตภัณฑ์	ช่วงปีที่มีการพัฒนา (ปี)			
	2532- 2535	2535- 2538	2538- 2541	2541- ปัจจุบัน
1. ผ้าขึ้นลายเกาะดาวหนู	●	●		→
2. ผ้าขึ้นลายเกาะหางปลา	●	●		→
3. ผ้าขึ้นลายเกาะบวหงหางปลา	●	●		→
4. ผ้าขึ้นลายยกดอก	●	●		→
5. ผ้าขึ้นลายเกาะใหญ่	●	●		→
6. ผ้าขึ้นลายเกาะยกดอก	●	●		→
7. ผ้าขึ้นลายเกาะบวใหญ่	●	●		→
8. ผ้าขึ้นลายเกาะดอย	●	●		→

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภทผลิตภัณฑ์	ช่วงปีที่มีการพัฒนา (ปี)			
	2532- 2535	2535- 2538	2538- 2541	2541- ปัจจุบัน
9. ผ้าชีนลายเกาะไต่ยาว	●————→	●————→	————→	————→
10. ผ้าชีนลายเกาะจรวด	●————→	●-----→	-----→	-----→
11. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมหลายหนึ่งเกาะ	●————→	●-----→	-----→	-----→
12. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมหลายสองเกาะ	●————→	●-----→	-----→	-----→
13. ผ้าคลุมเตียง ขนาด 5 ฟุต	————→	●-----→	-----→	-----→
14. ผ้าขาวม้า	●————→	●-----→	-----→	-----→
15. ผ้าคลุมโต๊ะ	————→	●-----→	-----→	-----→
16. ผ้าคลุมตู้เย็น	————→	●-----→	-----→	-----→
17. แอบเสื้อ	●-----→	●-----→	-----→	-----→

หมายเหตุ : ●————→ แทนช่วงปีที่เริ่มผลิตผลิตภัณฑ์

●-----→ แทนช่วงปีที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545

ตารางที่ 5.2 ช่วงปีที่มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ประเภทบรรจุภัณฑ์	ช่วงปีที่มีการพัฒนา (ปี)			
	2532- 2535	2535- 2538	2538- 2541	2541- ปัจจุบัน
ถุงกระดาษ	●-----→	-----→	-----→	-----→
ป้ายติดราคา	●-----→	-----→	-----→	-----→
สติ๊กเกอร์ติดราคา	●-----→	-----→	-----→	-----→

หมายเหตุ : ●-----→ แทนช่วงปีที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์

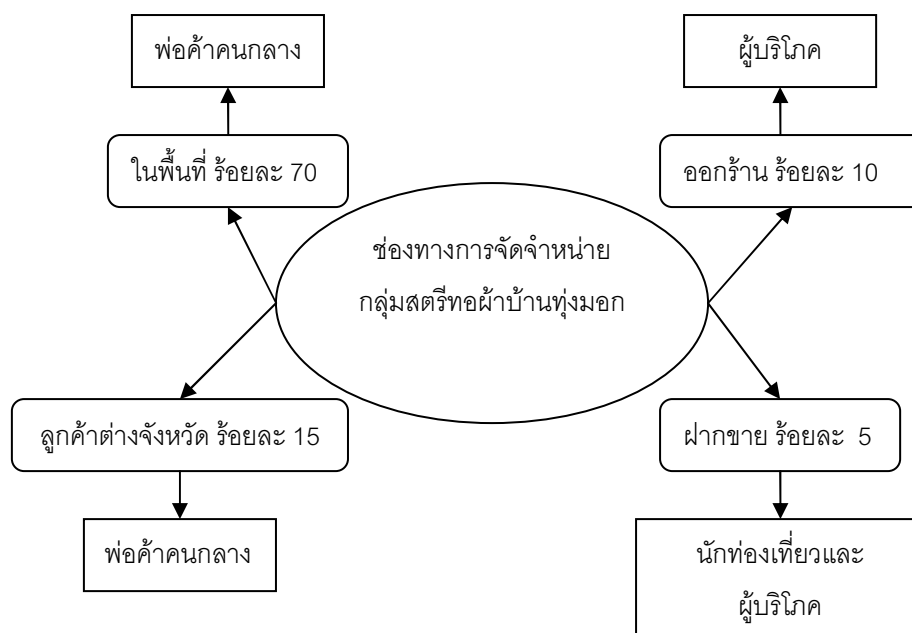
ที่มา : จากการสำรวจ ณ วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545

5.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย

5.3.1 ช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มฯ

เนื่องจากกลุ่มฯ ไม่มีการจดบันทึกรายละเอียดชนิดสินค้าที่จำหน่ายและลูกค้าส่วนมากเป็นลูกค้าชาว จ. ำนาญไปยังช่องทางใดบ้าง จึงไม่สามารถแยกช่องทางการจัดจำหน่ายแต่ละผลิตภัณฑ์ได้นอกจากทราบช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มฯ และลูกค้า ซึ่งมีช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งหมด 4 ช่องทาง คือ

1. จำหน่ายภายในพื้นที่ เป็นสัดส่วนร้อยละ 70 ของช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งหมด ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าที่มาซื้อสินค้าจากกลุ่มฯ ไปจำหน่ายต่อ โดยมีลูกค้าปลายทางเป็นกลุ่มผู้บริโภค และมีลูกค้าบางส่วน ซึ่งเป็นผู้บริโภคมาซื้อสินค้าโดยตรงจากกลุ่มฯ
2. ออกร้านแสดงสินค้า เป็นสัดส่วนร้อยละ 10 ของช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งหมด ทั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนในการออกร้านแสดงสินค้าจากหลายหน่วยงาน อาทิ กรมพัฒนาชุมชน ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา สภาตำบล สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา ฯลฯ ในการแจ้งข่าวการจัดงานต่างๆ ให้แก่กลุ่มฯ และพาไปออกร้านแสดงสินค้าทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด โดยส่วนมากทางหน่วยงานต่างๆ เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้ เนื่องจากกลุ่มฯ ไม่มีเงินทุนเพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การออกงานแสดงสินค้าในแต่ละครั้งทำให้กลุ่มฯ ได้ลูกค้าเป็นจำนวนมากส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคที่มาซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ เนื่องจากสินค้ามีลวดลายที่ประยุกต์ตามยุคสมัย กลุ่มฯ มีการพัฒนาคิดค้นออกแบบลายใหม่ ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง และสมาชิกกลุ่มมีฝีมือละเอียดประณีต ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา ได้จัดอบรมด้านเทคนิคการทอผ้า การออกแบบลายให้เป็นที่ต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ซึ่งส่วนมากเป็นข้าราชการ
3. ฝากขายทั่วไป โดยจำหน่ายที่กลุ่มฯ ฝากจำหน่ายที่ศูนย์จำหน่าย อำเภอเชียงคำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเครือข่าย เป็นสัดส่วนร้อยละ 5 ของช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งหมด ลูกค้าส่วนมากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้บริโภคทั่วไป
4. ลูกค้าต่างจังหวัด ได้แก่ ลูกค้าจากจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพิษณุโลก เป็นสัดส่วนร้อยละ 15 ของช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งหมด ซึ่งเป็นพ่อค้าคนกลางทั้งหมดที่ซื้อสินค้ากลุ่มฯ ไปจำหน่ายต่อยังผู้บริโภค

หมายเหตุ : เปรียบเทียบสัดส่วนโดยคิดจากมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในปี 2544

ที่มา : จากการประมาณการ

แผนภาพที่ 5.1 ช่องทางการจัดจำหน่าย ของกลุ่มฯ

จากแผนภาพที่ 5.1 เมื่อพิจารณาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ โดยภาพรวม จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดจำหน่ายภายในประเทศส่วนมากเป็นการจัดจำหน่ายแบบขายปลีกไปสู่กลุ่มลูกค้า ซึ่งมีทั้งพ่อค้าคนกลางและผู้บริโภคโดยตรง จากช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มฯ ทั้ง 4 ช่องทาง พบว่าช่องทางการจัดจำหน่ายในพื้นที่ มีสัดส่วนสูงที่สุด รองลงมาคือ ช่องทางการจัดจำหน่ายของลูกค้าต่างจังหวัด และช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ ช่องทางการจัดจำหน่ายของฝากขาย

5.3.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์

เนื่องจากกลุ่มฯ ไม่มีการจดบันทึกบัญชีแยกรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายแต่ละชนิดว่า ได้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนิดใดไปปริมาณเท่าใดในลูกค้าแต่ละรายทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่ามีช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนิดใดมากและมีช่องทางใดที่มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้อย ซึ่งแต่ละผลิตภัณฑ์มีการขายกระจายไปในแต่ละช่องทางใดบ้าง และควรจะเน้นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายใดให้มากขึ้นจึงจะทำได้ ให้แก่กลุ่มฯ ได้สูงสุด อย่างไรก็ตามพอจะทราบได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มฯ ได้ทำการผลิตมีช่องทางการจัดจำหน่ายมากที่สุดในปี 2544 คือผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้น รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าตัดเสื้อ ซึ่งแต่ละช่องทางการจัดจำหน่ายมีสัดส่วนดังแผนภาพที่ 5.2 ถึง 5.5

ช่องทางการจัดจำหน่ายที่ 1 : จำหน่ายภายในพื้นที่

ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าชาวกร มีลูกค้าประจำ 2 ราย คือ ครูหนึ่ง และคุณदारารัตน์ พุกพัก และจำหน่ายที่กลุ่มฯ อีกส่วนหนึ่ง

ช่องทางการจัดจำหน่ายที่ 2 : ออกร้านแสดงสินค้า

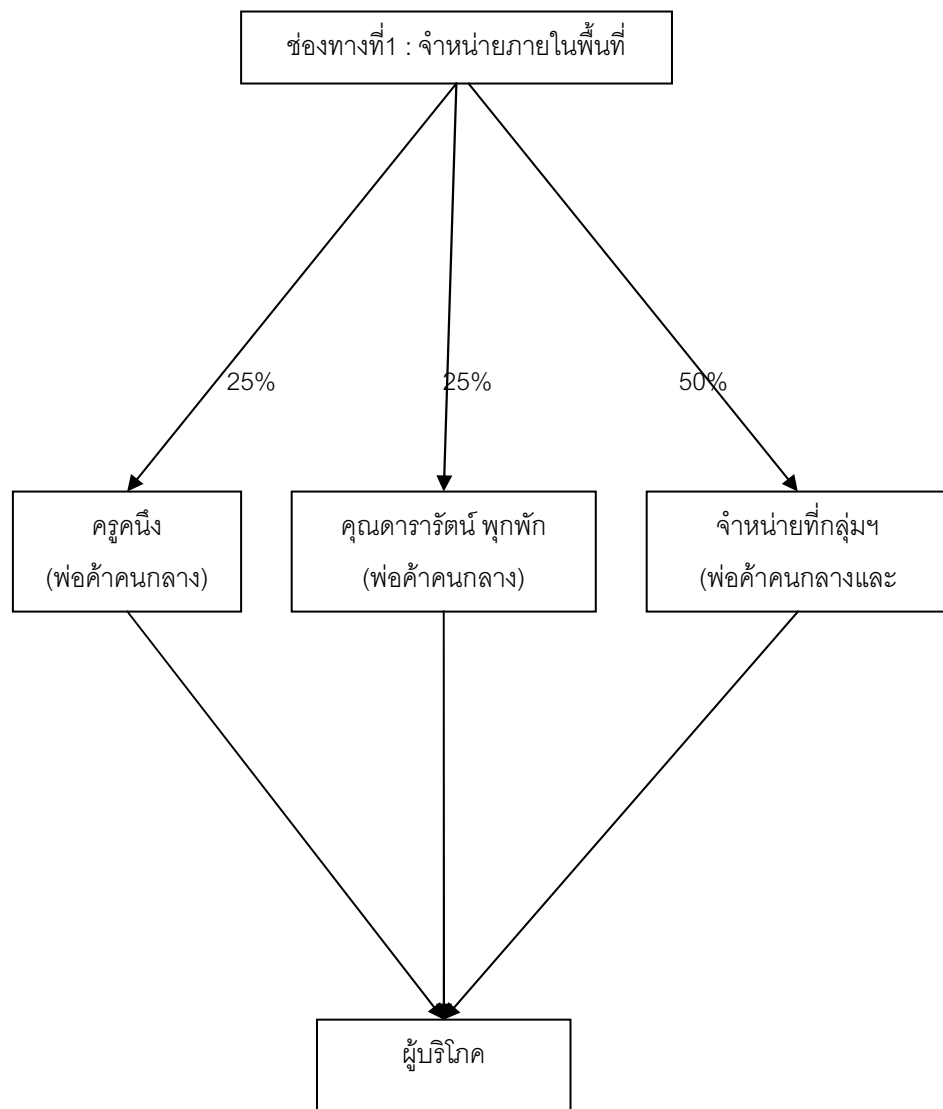
ลูกค้าเป็นกลุ่มผู้บริโภคโดยตรงทั้งหมดไม่มีลูกค้าประจำ กลุ่มฯ ไปออกร้านแสดงสินค้าตามที่แตกต่างกัน คือ ศูนย์อัญมณี เหล่ากาชาดพะเยา กรมการค้าภายใน สำนักงานพัฒนาชุมชน งานวันสืบสานตำนานไทลื้อ

ช่องทางการจัดจำหน่ายที่ 3 : ฝากขายทั่วไป

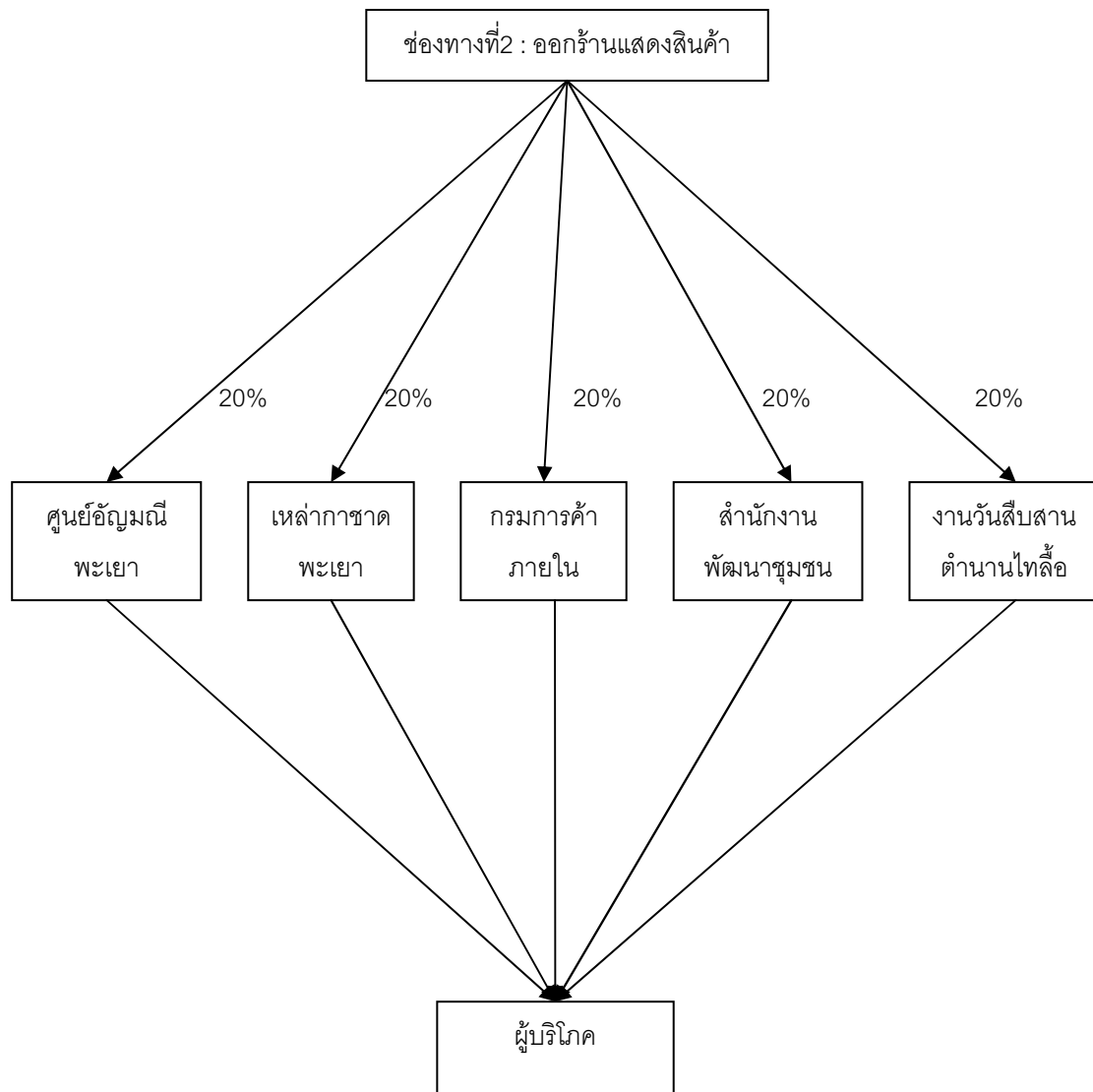
ลูกค้าเป็นลูกค้าขาจรทั้งหมดเช่นกัน โดยมากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้บริโภคทั่วไป ซึ่งกลุ่มฯ จะฝากขายเฉพาะผ้าชิ้น ที่ศูนย์จำหน่าย อ.เชียงคำ ที่สหกรณ์ อ. เชียงคำ และที่นางอัมพร เกาะสมบัติ เนื่องจากนางอัมพรเป็นหัวหน้าฝ่ายการตลาดของกลุ่มฯ จึงเป็นผู้ทำการหาตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายให้แก่กลุ่มฯ

ช่องทางการจัดจำหน่ายที่ 4 : ลูกค้าต่างจังหวัด

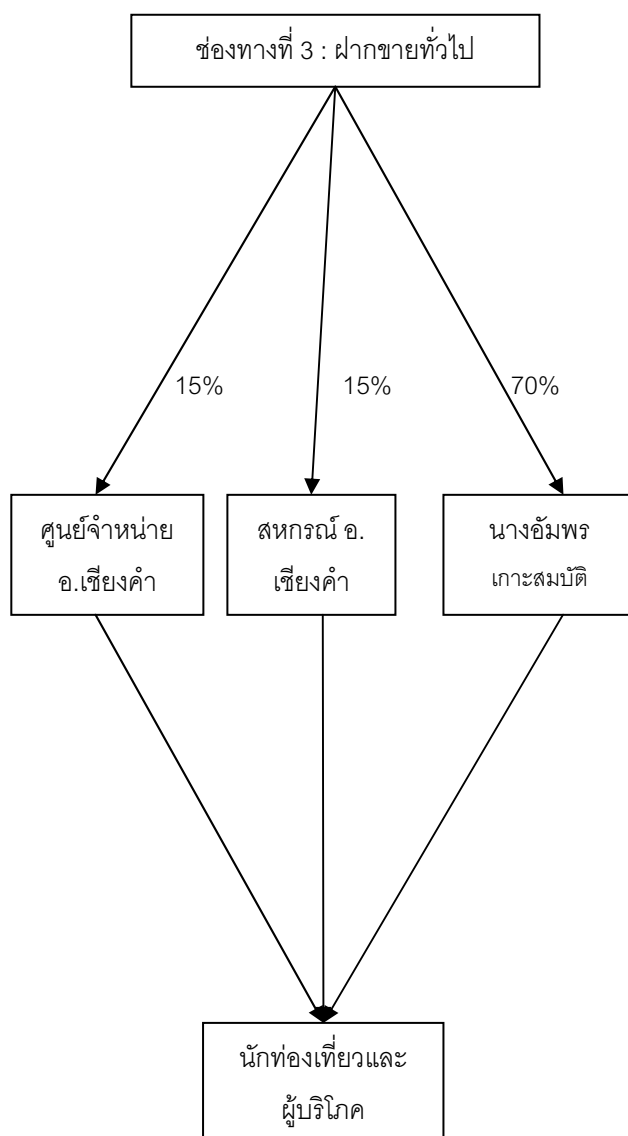
ส่วนมากเป็นพ่อค้าคนกลางทั้งหมด มีจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดพิษณุโลก

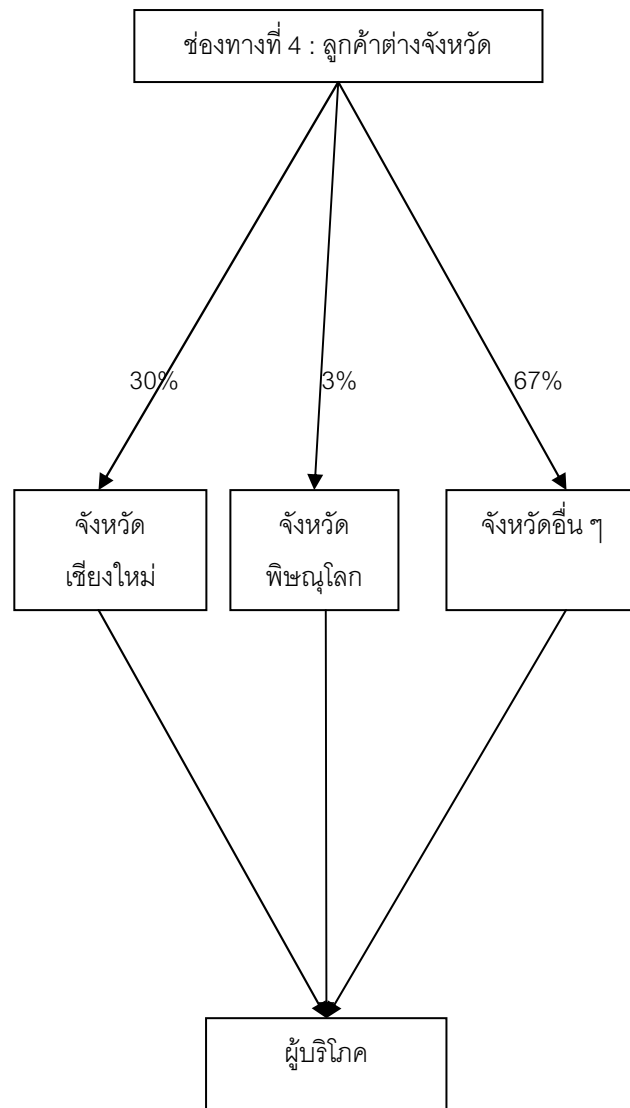
แผนภาพที่ 5.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ช่องทางที่ 1 ภายในพื้นที่

แผนภาพที่ 5.3 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ช่องทางที่ 2 ออกร้านแสดงสินค้า

แผนภาพที่ 5.4 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ช่องทางที่ 3 ฝากขาย

แผนภาพที่ 5.5 ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ ช่องทางที่ 4 : ลูกค้าต่างจังหวัด

5.4 ราคาและการตั้งราคา

ราคาของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ ตั้งแต่เริ่มแรกจนปัจจุบันยังไม่มีเปลี่ยนแปลงราคาแต่อย่างใด กลุ่มฯ รับซื้อสินค้าจากสมาชิกและนำมาขายต่อ ส่วนต่างที่กลุ่มฯ ได้รับจากการขายผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 ราคาซื้อจากสมาชิกและราคาขายของกลุ่มฯ ช่วงปี 2532 - 2544

ผลิตภัณฑ์	หน่วย	ราคาซื้อจากสมาชิก กลุ่มฯ (บาท/หน่วย)	ราคาขาย (บาท/หน่วย)
1. ผ้าซิ่นลายเกาะดาวหมู่	ผืน	500	600
2. ผ้าซิ่นลายเกาะหางปลา	ผืน	500	600
3. ผ้าซิ่นลายเกาะบวกรหางปลา	ผืน	500	600
4. ผ้าซิ่นลายยกดอก	ผืน	400	550
5. ผ้าซิ่นลายเกาะใหญ่	ผืน	500	600
6. ผ้าซิ่นลายเกาะยกดอก	ผืน	500	600
7. ผ้าซิ่นลายเกาะบวกรใหญ่	ผืน	500	600
8. ผ้าซิ่นลายเกาะดอย	ผืน	400	550
9. ผ้าซิ่นลายเกาะไล่ยาว	ผืน	400	500
10. ผ้าซิ่นลายเกาะจรวด	ผืน	400	500
11. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมเรลายหนึ่งเกาะ	ชุด	500	600
12. ผ้าตัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมไหมเรลายสองเกาะ	ชุด	550	600
13. ผ้าคลุมเตียง 5 ฟุต	ผืน	1,200	1,300
14. ผ้าขาวม้า	ผืน	90	100
15. ผ้าคลุมโต๊ะ	ผืน	350	400
16. ผ้าคลุมตู้เย็น	ผืน	320	370
17. แถบเสื้อ	เมตร	80	100

หมายเหตุ : กลุ่มตั้งราคาขายปลีกเพียงราคาเดียว

ที่มา : จากการสำรวจ ระหว่าง วันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2545.

การตั้งราคาจำหน่าย

กลุ่มฯ กำหนดราคากลางรับซื้อจากสมาชิก โดยสมาชิกกำหนดราคาจากต้นทุนการผลิต ในการกำหนดราคาซื้อของกลุ่มฯ พิจารณาจาก

1. ต้นทุนการผลิตของสมาชิก ประกอบด้วย ค่าวัตถุดิบ ค่าจ้าง
2. ความยากง่ายของลวดลายที่ทอ
3. ระยะเวลาที่ใช้ทำการผลิต

ราคาจำหน่ายของกลุ่มฯ

ราคาที่จำหน่ายจริงกลุ่มฯ ตั้งราคาไว้สูงเพื่อให้ลูกค้าได้ต่อรองราคา โดยราคาที่รับซื้อจากสมาชิกนำมาบวกกำไรเพิ่มขึ้นประมาณ 10 ถึง 150 บาท มีเกณฑ์การตั้งราคา พิจารณาจาก

1. อำนาจการต่อรองราคาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย

2. ปริมาณการสั่งซื้อของลูกค้า

3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย

การตั้งราคาจำหน่ายสินค้าของกลุ่มฯ สมาชิกช่วยกันตั้งราคา โดยกลุ่มฯ รับซื้อสินค้าของสมาชิกเป็นเงินสดจากสมาชิกได้ไม่เกินคนละ 2 ชิ้นต่อเดือน รายได้จากการจำหน่ายสินค้าเมื่อหักต้นทุนแล้ว กำไรที่ได้หักเข้ากลุ่มฯ ทั้งหมด ซึ่งผู้ขายสินค้าไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการขาย

อีกกรณีหนึ่งเป็นการฝากขาย เนื่องจากกลุ่มฯ มีเงินทุนหมุนเวียนจำกัดทำให้ไม่สามารถรับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิกได้ทั้งหมด จึงทำการรับฝากขายสินค้าให้แก่สมาชิก ซึ่งสมาชิกได้รับเงินต่อเมื่อกลุ่มฯ สามารถจำหน่ายสินค้าของสมาชิกได้เงินมาก่อนจึงจ่ายเงินให้แก่สมาชิกในภายหลัง โดยกลุ่มฯ ขายในราคาเต็ม และนำผลกำไรจากการจำหน่ายสินค้า มาหักค่าตอบแทนให้แก่ผู้ขาย เป็นเงิน 10 บาทต่อผืน และหักเข้ากลุ่มฯ ผืนละ 10 – 20 บาท เพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อสินค้าจากสมาชิกต่อไป

ซึ่งกลุ่มฯ ได้ใช้วิธีการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์นี้มาโดยตลอด ทั้งนี้กลุ่มฯ มีการตั้งราคาขายเพียงราคาเดียวส่วนด้านการขนส่งสินค้าประธานและฝ่ายการตลาดเป็นผู้รับผิดชอบ

ทั้งนี้ทางกลุ่มฯ ไม่ได้คิดค่าแรงและค่าใช้จ่ายด้านการจัดการรวมกับต้นทุนการผลิต เนื่องจากราคาขายของกลุ่มฯ สูงอยู่แล้วหากรวมค่าใช้จ่ายดังกล่าวด้วยจะทำให้กลุ่มฯ ไม่สามารถขายสินค้าได้เพราะไม่มีลูกค้าซึ่งราคาสินค้าของกลุ่มฯ มีการเปรียบเทียบราคาของคู่แข่งจากบ้านทุ่งกล้วยและบ้านฮวก ประเทศลาว พบว่าสินค้าที่คู่แข่งจำหน่ายมีราคาขายต่างกันถึง 100 – 300 บาท เนื่องจากคู่แข่งขายตัดราคา หากกลุ่มฯ ตั้งราคาสูงกว่าราคาของคู่แข่งก็ไม่สามารถขายผลิตภัณฑ์ได้

จากการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและต้นทุนการตลาดของผลิตภัณฑ์ที่คัดเลือกมาทั้ง 17 ผลิตภัณฑ์ นำมาพิจารณาเปรียบเทียบ ได้ดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนกลุ่มฯ และต้นทุนจากการวิเคราะห์ พบว่า ส่วนใหญ่ต้นทุนกลุ่มจะต่ำกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์เนื่องจากต้นทุนกลุ่มจะไม่ได้รวมค่าเสื่อม ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนสูงสุด คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมเตียง ต้นทุน 1,455.77 บาท ผ้ามัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมโพลีเรลสายสองเกาะ ต้นทุน 708.91 และผ้าขึ้นลายเกาะยกดอก ต้นทุน 722.02 บาท ตามลำดับ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนต่ำสุด คือ ผลิตภัณฑ์แถบเสื้อ ต้นทุน 105.67 บาท

เปรียบเทียบระหว่างต้นทุนการผลิตของสมาชิกและราคาซื้อของกลุ่มฯ พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนต่างสูงสุด คือ ผ้าคลุมเตียง เท้ากับ 142.19 รองลงมาคือ ผ้าคลุมเตียง 5 ฟุต เท้ากับ 141.52 และ ผ้าขึ้นลายเกาะจรวด เท้ากับ 62.75 ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนต่างน้อยที่สุด คือ ผ้ามัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมโพลีเรลสายหนึ่งเกาะ รองลงมาผ้ามัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมโพลีเรลสายสองเกาะเท้ากับ -93.62 และ -43.62 บาท ตามลำดับ

เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตจากการวิเคราะห์ และต้นทุนการตลาดของกลุ่มฯ (ภาคผนวก ค.) กับราคาขาย พบว่า ส่วนใหญ่ขาดทุนต้นทุนการผลิตในส่วนของค่าเสื่อมและค่าใช้จ่ายทางการตลาด สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนต่างสูงสุดคือ แถบเสื้อ รองลงมา ผ้ามัดชุดผู้ชายผ้าฝ้ายผสมโพลีเรลสายหนึ่งเกาะ มีค่าเท้ากับ 10.464 และ 11.20 ตามลำดับ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนต่างต่ำสุด คือ ผ้าคลุมเตียง รองลงมา ผ้าขึ้นลายเกาะบวใหญ่ และ ผ้าขึ้นลายเกาะยกดอก มีค่าเท้ากับ -199.60 – 144.98014 และ -144.9803ตามลำดับ

สำหรับการตั้งราคาของกลุ่มฯ จะตั้งราคาแบบ Mark up โดยเป็นการตั้งราคาจากต้นทุนและบวกกำไรเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 10 ถึง 150 บาท จากการวิเคราะห์พบว่า ผลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ ส่วนใหญ่การตั้งราคาจากต้นทุนกลุ่มฯ จะสูงกว่าต้นทุนจากการวิเคราะห์เนื่องจากต้นทุนกลุ่มฯ ไม่ได้คิดต้นทุนการตลาดทั้งหมดซึ่งรวมค่าเสื่อมทางการตลาดด้วย ผลผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนต่างจากการตั้งราคาสูงสุด คือ ผ้าชิ้นลายเกาะหางปลา เท่ากับ -6.89 รองลงมา ผ้าชิ้นลายเกาะดาวหมู เท่ากับ -7.04 และผ้าชิ้นลายเกาะบวกหางปลา เท่ากับ -7.77 ส่วนผลผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนต่างจากการตั้งราคาต่ำสุด คือ ผ้าขาวม้า เท่ากับ -191.52 (ตารางที่ 5.4)

ตารางที่ 5.4 ราคาและการตั้งราคา

รายการ	ผู้ผลิตยางอะดวามู				ผู้ผลิตยางหะหงปลา				ผู้ผลิตยางะหวกหงปลา			
	ต้นทุนกลุ่ม ๑	การตั้งราคา	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา	ต้นทุนกลุ่ม ๑	การตั้งราคา	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา	ต้นทุนกลุ่ม ๑	การตั้งราคา	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการรับซื้อ	400.0000		619.2478		400.0000		618.39		400.00		623.63	
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	Mark Up	22.9620	Mark Up	0.0000	Up	22.9560	Mark Up	0.0000	Mark Up	22.9653	Mark Up
3. ราคาขาย	600.0000	33.3333	600.0000	-7.0350	600.0000	33.3333	600.0000	-6.8918	600.0000	33.3333	600.0000	-7.7656
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	400.0000	Mark On	642.2098	Mark On	400.0000	Mark On	641.3507	Mark On	400.0000	Mark On	646.5936	Mark On
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิต												
และการตลาด (3)-(4)	200.0000	50.0000	-42.2098	-6.8163	200.0000	50.0000	-41.3507	-6.6868	200.0000	50.0000	-46.5936	-7.4714

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

รายการ	ผู้รับลายดอก				ผู้รับลายเกาะใหญ่				ผู้รับลายเกาะยอดอก			
	ต้นทุนกลุ่ม ฯ	การตั้ง ราคา	ต้นทุนจาก การ วิเคราะห์	การตั้ง ราคา	ต้นทุน กลุ่มฯ	การตั้ง ราคา	ต้นทุนจาก การ วิเคราะห์	การตั้ง ราคา	ต้นทุนกลุ่ม ฯ	การตั้ง ราคา	ต้นทุนจากการ วิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการรับซื้อ	400.0000		617.27		500.00		714.04		500.0000		722.02	
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	Mark Up	21.2217	Mark Up	0.0000	Mark Up	19.4676	Mark Up	0.0000	Mark Up	22.9587	Mark Up
3. ราคาขาย	550.0000	27.2727	550.0000	-16.0903	600.0000	16.6667	600.0000	-22.2517	600.0000	16.6667	600.0000	-24.1634
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	400.0000	Mark On	638.4964	Mark On	500.0000	Mark On	733.5101	Mark On	500.0000	Mark On	744.9803	Mark On
5. ส่วนต่างของราคายกกับต้นทุนการผลิต												
และการตลาด (3)-(4)	150.0000	37.5000	-88.4964	-14.3366	100.0000	20.0000	-133.5101	-18.6978	100.0000	20.0000	-144.9803	-20.0798